

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Periodický tisk na Českobudějovicku v období 1945 – 1947

Diplomová práce

Vypracovala: Jana Spadernová

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Helena Pavličíková, CSc.

České Budějovice 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou diplomovou práci na téma „Periodický tisk na Českobudějovicku v období 1945 – 1947“ vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své diplomové práce v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích, dne 17. prosince 2012

.....
Jana Spadernová

Poděkování

Ráda bych na tomto místě poděkovala vedoucí práce PhDr. Heleně Pavličíkové, CSc. nejen za odborné vedení, ale i za cenné a přínosné poznámky, připomínky a především za velkou trpělivost. Mé poděkování patří i vstřícné a trpělivé rodině.

Anotace

Hlavním tématem této diplomové práce je přiblížení sociálních, kulturních a politických specifik jihočeského kraje, zejména Českobudějovického okresu. Práce se zaměřuje na stěžejní historické události v poválečném období 1945 – 1947. Vše probíhá na základě analýzy dobového periodického tisku. Vybranými periodiky pro diplomovou práci, vycházejícími v těchto letech na Českobudějovicku, jsou týdeníky Jihočeská pravda a Hlas lidu. V teoretické části se práce zaměřuje na praktické využití těchto událostí a tisku ve výuce na druhém stupni základních škol. Jedná se o návrhy výukových jednotek pro hodiny občanské výchovy a dějepisu.

Annotation

The main subject of this diploma thesis is to describe the social, cultural and political specifics of the South Bohemian region, especially within the district of České Budějovice. The thesis is focused on the major historical events in the post-war period (1945-1947). All conclusions are based on an analysis of historical periodicals. The weekly news Jihočeská Pravda and the Hlas Lidu were chosen as journals for the thesis. The theoretical part of the study is targeted towards a practical use of those events and press for the teaching of upper primary schools. This study results in a proposal of teaching units for civic and history lessons.

Obsah	
Obsah	9
I. Úvod	5
II. Teoretická část	7
1. Sociální, kulturní a politická specifika regionu	7
1.1. První jihočeské poválečné dny	7
1.1.1. Jihočeské město vs. jihočeská vesnice po válce	10
1.1.2. České Budějovice po válce	15
1.1.3. Poválečná situace Němců, zrádců a kolaborantů a osidlování pohraničí	20
1.1.4. Parlamentní volby a předvolební kampaně KSČ a ČSL na jihu dle JP a HL	42
2. Analýza obsahu periodik Jihočeská pravda a Hlas lidu	51
2.1. Jihočeská pravda	51
2.2. Hlas lidu	62
III. Praktická část	73
3. Komparace vzdělávacích předmětů ve vztahu k problematice poválečné doby na jihu Čech	73
3.1. První vyučovací jednotka	76
3.2. Druhá vyučovací jednotka	81
3.3. Třetí vyučovací jednotka	85
3.4. Čtvrtá vyučovací jednotka	93
3.5. Pátá vyučovací jednotka	104
3.6. Šestá vyučovací jednotka	120
IV. Závěr	125
V. Literatura a zdroje	127
VI. Seznam příloh	129

I. Úvod

Na následujících stránkách se pokusím analyzovat periodický tisk vycházející na Českobudějovicku po druhé světové válce. Jako stěžejní periodika jsem si vybrala týdeníky Jihočeská pravda a Hlas lidu. Přestože je Jihočeská pravda týdeníkem Komunistické strany Československa a Hlas lidu naopak týdeníkem Československé strany lidové, mnohá témata nalezneme v obou periodikách. Na základě těchto novin chci proto ukázat, jak vypadaly jižní Čechy v čele s Českými Budějovicemi v prvních dnech vítězství, odklizení trosek a budování nové republiky.

V teoretické části této diplomové práce bude hlavním bodem podat ucelený přehled o sociálním, kulturním a politickém poválečném vývoji na jihu Čech v letech 1945 - 1947. Názvy jednotlivých kapitol napovídají, že se jedná o témata, která se zcela dotýkají celorepublikové problematiky. Tato práce má však za úkol co nejvíce přiblížit, jak se s ní vyrovnalo právě Českobudějovicko a s ním i celé jižní Čechy.

Za důležité považuji přiblížení života a práce na vesnici, kde se pomalu začíná vytvářet kulturní život, do této doby zde ne příliš známý. Jelikož je jih republiky spíše zemědělský než průmyslový, bude nejedna řádka také věnována žním. Ty jsou úzce spojeny s komplikovanou obživou obyvatelstva po válce a spolu s tím také se zvýšením životní úrovně lidí.

Jedna z kapitol nám pak poskytne pohled do Českých Budějovic, kde se po válce rozhoduje o významných věcech, jež ovlivňují náš život dodnes. V podstatě se jedná dnes již o samozřejmé věci jako je bydlení, trolejbusová doprava, rozhodnutí o zřízení vysoké školy ve městě a následné otevření pobočky Pedagogické fakulty, vybudování vědecké knihovny i zřízení budovy Jihočeského národního divadla. Do této doby spadá i velikost města. Jeho rozloha se zvětšuje nejprve pouhým přáním vytvoření statutárního města, a tím i vytvoření Velkých Českých Budějovic. Později se toto přání stává skutkem: dochází k připojení okolních vesnic k městu.

V převážné části bude však pozornost věnována postupnému osidlování jihočeského pohraničí, transportu Němců zpět do vlasti a ostře sledovaným procesům mimořádných

lidových soudů. To vše vychází z podkladů Jihočeské pravdy nebo Hlasu lidu. Jedná se tedy o bezprostřední reakce tisku na konkrétní, aktuální události doby.

Opomenuta nezůstane ani velká událost roku 1946, kterou jsou bezesporu volby do Národního shromáždění. Na několika stránkách se pokusím zachytit nejdůležitější body předvolebního „boje“. S tím souvisí stěžejní myšlenky obou již zmiňovaných politických stran (KSČ a ČSL), kterými se strany snaží zapůsobit na své voliče. V neposlední straně bych ráda předložila výsledky všech politických stran ve volbách tak, jak je obě periodika uveřejnila.

K závěru teoretické části připojím obsahovou analýzu Jihočeské pravdy a Hlasu lidu. Cílem je podat základní charakteristiku těchto listů. Součástí bude shrnutí, jak noviny vycházely a jakými tématy se převážně zabývaly. Následně se pokusím přiblížit a popsat jednotlivé pravidelné rubriky.

Praktickou část zaměřím na využití získaných informací o poválečném období při vytváření a realizaci výukových jednotek pro žáky 2. stupně základní školy. Uplatnění je situováno pro hodiny občanské výchovy a dějepisu.

II. Teoretická část

1. Sociální, kulturní a politická specifika regionu

1.1. První jihočeské poválečné dny

V prvních květnových dnech 1945 končí šestiletá okupace českých zemí nacistickým Německem. S koncem okupace a války v Evropě přichází první svobodné dny. Ačkoliv se během války hlavní vojenské boje území Protektorátu vyhýbají, poslední měsíce přece jen probíhají krvavé boje za osvobození také na našem území. Československo je osvobozeno Američany i Sovětským svazem. Osvobození republiky se děje na základě dohody mezi těmito státy a na základě tzv. demarkační linie, která probíhá v ose Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice. Západní část republiky této linie tak osvobozuje Americká armáda a zbytek republiky podle plánu Rudá armáda Sovětského svazu.

Také jižní Čechy se dočkávají svého osvobození. Českobudějovická euforie z osvobození je doložena především v Jihočeské pravdě, která vychází bezprostředně po osvobození. I Hlas lidu však své první číslo věnuje poválečnému nadšení. České Budějovice jsou osvobozeny 9. května 1945 jak sovětskou Rudou armádou v čele s Gvardijgenerálmajorem Sokolovskim („*gvardija = bojovníci proti fašismu na život a na smrt, kteří nikdy neutíkají*“¹), tak i anglo-americkými vojsky. Všechna vojska jsou tu radostně vítána, lidé zaplňují náměstí. Nejsou zde jen českobudějovičtí občané, přijíždějí i lidé z vesnice, aby se této slávy mohli také zúčastnit a osobně poděkovat za svou svobodu. Ulicemi zní bouřlivé provolávání slávy Stalinovi, prezidentovi Dr. Benešovi a vůbec celému Československu. Lidé nabízí vojákům vše, co mají k dispozici. Také sovětští vojáci jsou nadšení z tak vřelého přivítání, které se jim dostalo nejprve v jimi osvobozené Jugoslávii a především nyní zde v Československu.² Přestože je v tisku Jihočeské pravdy i Hlasu lidu zmíněno americké vojsko, patří přece jen velká část díky hlavně Rudé armádě. Jak důležitá je pro Československo Rudá armáda a přátelství se Sovětským svazem krátce po skončení druhé světové války, dokazují velké portréty československého prezidenta Dr. Edvarda Beneše a maršála

¹ *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 1.

² Srovnej: AUGUSTIN, Karel, Den slavení svobody, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 1., s. 2.

SSSR Josifa Vissarionoviče Stalina, otištěné hned na titulních stranách prvního čísla obou periodik. Jihočeská pravda vedle těchto důležitých postav otiskla pak ještě portrét gvardijgenerálmajora Rudé armády Sokolovského.

Osvobozené České Budějovice i celé jižní Čechy začínají žít svůj nový, poválečný život. Ten je veden pod taktovkou čtyř politických stran Národní fronty, a sice Československé strany lidové, Československé strany sociálně demokratické, Československé strany národně socialistické a především pod Komunistickou stranou Československa, která pomalu, ale jistě začíná udávat hlavní směr, jakým se bude Československá republika postupně ubírat. Jižní Čechy a jejich obyvatelé jsou vyzíváni ke společné, budovatelské práci. Velká pozornost je hned po válce věnována československé mládeži, která je považována za základ státu, a proto jí musí být věnována největší možná péče. V pozadí nezůstávají ani další důležitá témata jako je zdravotní péče, kultura, vzdělání, znárodnování, zvýšení výroby a životní úrovně obyvatel, přátelství se Sovětským svazem, spolupráce mezi městem a venkovem, prestiž a práce ženy, obživa národa, trestání zrádců či tolik diskutovaný odsun Němců. Své místo tu má i boj o politickou moc, i když oficiálně se hovoří o naprosté spolupráci a jednotě Národní fronty.

Komunistická strana Československa, která byla za druhé republiky rozpuštěna, ale nevzdala se a přešla tak do své ilegální činnosti, nyní, po osvobození, na nic nečeká a pouští se hned do práce. Svou početnou základnu spatřuje v dělnické pracující třídě, ale i v malém a středním zemědělci. Již ve třetím čísle Jihočeské pravdy jsou vypsány požadavky, které se od členů této strany očekávají. Strana v první řadě neočekává žádné papírové členy, nýbrž činné a aktivní pracovníky, plně si uvědomující své povinnosti ke státu. Zvláště důležitou podmínkou pak je, že: „*Člen strany musí vésti spořádaný život v rodině i v obci. Nesmí se opíjet.*“³ Z toho jednoznačně vyplývá, že: „*Komunista musí být příkladem!*“⁴ Což je doloženo i nelehkou úlohou komunistů během okupace, neboť byli od začátku odpůrci fašismu, proti kterému se snažili bojovat pomocí tisku. Díky tomu končili ve vězení či v koncentračních táborech komunisté jako první.

³ BUREŠ, R., Slovo k těm, kteří přicházejí mezi nás..., *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 3, s. 1.

⁴ Kdo je komunista?, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 10, s. 3. (autor neuveden)

Jihočeská pravda je plně nasáklá komunistickým nadšením pro budování nové republiky, které je po letech okupace velmi nakažlivé a lidé na ně slyší. Představy o novém budování státu trefně vyjádřil Mil. Seidl, předseda Krajské rady odborů, který píše: „*Na počátku svobodného československého života jsme řekli, že budeme budovat demokracii lidovou, demokracii pracujících, demokracii sociální. Toto nejsou snad prázdná hesla, ale pevný, závazný program, který jsme odhodláni plnit stůj co stůj, všemi silami, které jsou dnes a budou v budoucnu k dispozici. Jsme si dobře vědomi toho, že tento program vyžaduje, abychom starou stavbu našeho života řádně a od základu přestavěli a na této bázi pokračovali v dalším budování. A jsme si také vědomi toho, že to není úkol na měsíc nebo na rok. Potrvá řadu let, než bude nově zformován náš život politický, sociální, hospodářský a kulturní. K těmto otázkám velkým a zásadním se budeme častěji vracet, budeme si je pomocí tisku osvětlovat, vykládat a objasňovat.*“⁵

Také F. Vais řeší budování republiky a svůj pohled na něj. Zdůrazňuje národní tradice, na kterých se má náš stát formovat. Úkol všech politických stran, zejména komunistů, spatřuje v pevné jednotě národa a odstranění nepřátel. Vyzdvihuje vysněnou demokracii, jež dává lidem vytoužená práva. Ve svém zamyšlení vypočítává jednotlivé organizace, ať už mládeže, rolníků či dělníků. Zejména rolníci už podle něj nejsou vykořisťováni, jak tomu bylo předtím, ale nadšeně se zapojují do práce a vytváří si nové metody k jejímu ulehčení. Neopomenuty nenechává ani jednotlivé brigády (uhelná, modrá), které výrazně pomáhají k budování našeho nového státu. Jednoznačně schvaluje znárodnování, protože důležité podniky by rozhodně neměly zůstat v rukou soukromníků. Zmiňuje dekret, který se věnuje volbám do prozatímního Národního shromáždění. Hovoří o veřejné schůzi národních výborů, kde budou mít všichni občané šanci se zeptat na zásluhy jednotlivých členů, případně ty nespolehlivé vyměnit. Je přesvědčen, že komunisté, budou vždy vycházet z tradic strany a budou pevnou jednotou národa.⁶

⁵ SEIDL, Mil., Žně – dílo pracujícího lidu, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 10, s. 1.

⁶Srovnej: VAIS, F., Do další práce!, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 1.

1.1.1. Jihočeské město vs. jihočeská vesnice po válce

Jedním z prvních vytyčených bodů, charakterizující poválečné období, se jeví požadavek po spolupráci mezi městem a vesnicí, který zatím nefunguje. Jako první krok k této spolupráci je spatřován ve výzvě venkovu, aby neváhal a pozval městské děti k sobě na prázdniny.⁷ Další velmi výrazný krok k této spolupráci je vytváření dobrovolných brigád z řad dělníků, kteří vyrazí na pomoc jihočeské vesnici v období žní i jiných důležitých sklizní. Brigády pomáhají zajistit obživu obyvatelstva, která není po 2. světové válce v Evropě na zrovna dobré úrovni. Právě žně se stávají pokaždé velkou událostí na typicky zemědělském jihu. Jde vždy především o to, dokončit žně včas, což je při nedostatku pracovních sil na jihočeském venkově a v pohraničí, které se postupně vyrovnává a odsunem Němců, poněkud problém.

Historicky první poválečné žně v roce 1945 jsou zachyceny výzvou v Jihočeské pravdě č. 5, kde stojí: „*Roztočte kola! Nastupte do práce!*“⁸ Jedná se o připomínku, že žně jsou již v plném proudu a vesnice potřebují pomoci. A tak všichni, co jsou zdraví a práce schopní se mají hlásit na výpomoc. Žní v roce 1945 se účastní ještě německé ženy a někteří němečtí muži. Určitým hnacím motorem pro jihočeské občany je, že pracují pro sebe a nikoliv už pro Německo. Svůj díl dělá také slíbené zvýšení přídelu chleba. Postupně můžeme v Jihočeské pravdě sledovat výzvy typu: „*Všichni komunisté hlásí se na žňové práce!*“⁹ či „*SeČeMe a sklízíme úrodu národu*“¹⁰. Na aktuální výzvy k práci, uveřejněné v tisku nereagují jednotlivé jihočeské podniky slovy, nýbrž činem. Pracovníci Koh-i-noorky vyrazí na pomoc nejen se žněmi, ale také se sklizní brambor a řepy. Pozadu nezůstává ani firma Hardtmuth, která vyjíždí pomoci po Němcích opuštěným vesnicím na Jindřichohradecku.

Na žních v roce 1945 se podílí především mládež. Hlavní organizací řídící žně je SČM. Kromě mládeže pomáhají lidé z továren i kanceláří. Na žně jsou dokonce dopraveny i skupiny, které mají za úkol postarat se o zábavu pracujících. I přes úspěšné dokončení žní v roce 1945 se místy objevují značné nedostatky, spočívající například ve špatné organizaci, nezajištěném ubytování apod. I tak ale ministr Majer 5. srpna 1945 využívá

⁷ Venkov městu, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 3, s. 1.

⁸ *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 5, poslední strana

⁹ *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 6, s. 1.

¹⁰ Jihočeský SČM, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 10, s. 3.

příležitosti Mezinárodního Družstevního dne v Českých Budějovicích a děkuje za zásluhy zemědělců. Jeho poděkování najdeme otištěno v Jihočeské pravdě. Neopomíná zde ani živnostníky a obchodníky, kteří se též podílí na budování republiky. Majer mimo jiné připomíná doby, kdy „naše země byly vyrabovány, potraviny zničeny, hrozil hlad a nedostatek“¹¹. Nyní plánuje zvýšit přiděly chleba i masa, pokud proběhnou žně tak, jak mají. Při této příležitosti také děkuje všem, kteří na žních pomáhali, především mládeži. Poté ministr Majer pronáší slova, která jsou komunistickému hnutí vlastní: „Ještě dnes jsou jednotlivci, kteří nedovedou pracovat bez karabáče. Ten, kdo nepochopil dobu, bude k práci donucen. Republika nepotřebuje povaleče, nebude trpět ani příživníky na poctivé práci jiných.“¹² Podobná slova o práci najdeme však i u příznivců Československé strany lidové. Antonín Hanzal píše: „Zdravý člověk, který nepracuje, je škůdcem národa“.¹³ Ve své úvaze pak Hanzal dále polemizuje nad důležitostmi práce jak dělníků, tak úředníků. Při této příležitosti kritizuje, jak mnozí utíkají k „lepšímu“ povolání tak, jak nám to bylo neustále vštěpováno rodiči, kteří mají neustále k manuální práci předsudky. Není však první, kdo připomíná, že v této době je důležité rozdělovat děti podle jejich nadání. Na stejnou úroveň staví dělníky ducha i dělníky rukou.

Žně v roce 1946 jsou opět jedním z hlavních témat roku. I v tomto roce potřebují zemědělci nutně pomoci kvůli stálému nedostatku pracovních sil a techniky. Jsou proto sestavovány další dobrovolné brigády, které svou účastí pomáhají ulehčit zemědělcům jejich těžkou prací, budovat základy státu a zároveň zvyšovat obživu a životní úroveň lidí. Letos se také poprvé objevují místní soutěžní komise, jež mají za úkol zajistit klidný průběh žní a dostatek pracovních sil. Okresní národní výbor v Písku za tímto účelem dokonce vyhláší přísnou pracovní povinnost: „Nehlášení se je trestné pokutou až do 100.000 Kčs nebo vězením do 1 roku nebo i obojím trestem současně. Kromě toho však těm osobám, které podléhají povinnosti a nebudou mít potvrzení od zaměstnavatele o vykonané pracovní povinnosti, nebudou vydávány potravinové lístky. Podotýkáme, že k práci jsou povinni muži od 15 do 55 let a ženy od 15 do 45 let a že hlásiti se nejsou povinny tyto osoby: 1. osoby ve stálém pracovním poměru a skutečně

¹¹ Mezinárodní Družstevní den v Č. Budějovicích 5. srpna 1945, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 11, s. 1. (autor F. M.)

¹² Mezinárodní Družstevní den v Č. Budějovicích 5. srpna 1945, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 11, s. 1. (autor F. M.)

¹³ HANZAL, Antonín, Intelektuálové a dělníci, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 8, s. 1.

těž pracující, 2. osoby plně zaměstnané v zemědělství, nebo provozující schválenou živnost nebo svobodné zaměstnání, 3. posluchači vysokých škol, kteří pokračují ve studiu, žáci středních a odborných škol veřejných, ženy od třetího měsíce těhotenství a osoby nemocné, což podloží vysvědčením úř. lékaře, 5. ženy v domácnosti, ale jen potud, pokud pečují aspoň o jedno dítě do 10 let nebo o dva příslušníky domácnosti, kteří jsou vyňaty z povinnosti hlášení.“¹⁴

Noviny postupně přinášejí fotografie ze žňových brigád, ze kterých sálá nadšení. Je z nich patrná naprostá solidarita, pomoc a spolupráce. Na žních v pohraničí pomáhá i československá armáda, spravující stroje a především dohlížející na to, aby zbylí, neodsunutí Němci také pilně pracovali. Svou ruku k dílu přikládá i Družstevní strojně traktorová stanice, jež poskytuje traktory a samovazače, což práci nejen urychluje, ale i usnadňuje.

Ačkoliv zpočátku panují obavy o tom, jak vůbec dopadnou letošní žně, je nakonec o jejich splnění napsáno mnoho pozitivních slov: „*Dnes už můžeme říci, že se letošní žně celkem vydařily. Úroda je ve svém průměru normální, uspokojivá, a k jejímu sklizení přispěchaly zástupy pohotových a obětavých pracovníků. [...] K letošním žním přišli na pomoc lidé ze všech složek a pracovních oborů, neboť každý si uvědomil, že jde o chléb a celoroční výživu nám všem, že od výsledků sklizně závisí naše hospodářská, vyživovací situace.*“¹⁵ Právě žně jsou jedním z nejdůležitějších faktorů, které postupně stmelují vesnici a město. To ostatně dokládají i tato slova: „*U nás v jihočeském kraji potvrdily letošní žně solidaritu měst a venkova. Jihočeský zemědělec se přesvědčil, že městský lid není nevděčný. Jestliže si tento lid našel cestu na vesnici za války v době nedostatku, kdy mu každá skýva chleba byla vítaným přínosem, pak na tuto cestu nezapomněl ani v době míru. Spěchá po ní dnes, aby pomohl našim zemědělcům pokosit a svěst úrodu. A tak vidíme na jihočeských polích pomáhat mládež z měst, studenty a studentky, skauty, vojáky, dělníky z továren, úředníky, řemeslníky a ve velkém počtu také naše vysloužilce – pensisty. Lidé různých povolání a nejrůznějších soukromých zájmů se spojili v práci, která má význam nadstranický a nadosobní, jež je prací opravdu celého národa. Právě v jižních Čechách záleží na této výpomoci více než kdekoliv jinde ve vnitrozemí,*“¹⁶

¹⁴ Splňte svoji povinnost!, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 32, s. 4.

¹⁵ ALMA, Žně 1946 dílo celého národa, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 31, s. 6.

¹⁶ ALMA, Žně 1946 dílo celého národa, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 31, s. 6.

Veškeré informace o žních jsou mnohdy doplněné životními příběhy lidí, kteří jsou vděční za každou poskytnutou pomoc, bez které by jen velmi obtížně stihli vše provést včas.

Žně v roce 1947 jsou již plně organizované. Poučení z předchozích let, probíhá nábor dobrovolných brigád už s dostatečným odstupem. I přes všechna opatření není nábor zpočátku tak úspěšný, jak se původně očekávalo. Okresy jsou proto postupně znovu vyzývány k větší snaze. Případní zájemci, kteří ještě se svou účastí na žních váhají, jsou ubezpečováni, že všechny nedostatky z uplynulých let jsou již plně odstraněny. Průběžně jsou v novinách uváděny počty přihlášených a ještě potřebných brigádníků.

Dalším velkým plusem, který pomáhá přibližovat město k vesnici, jsou strojní brigády KSČ. Ty svou činnost rozjíždějí zvláště v průběhu roku 1946. Brigády jsou na jihu tvořeny dělníky z továren, jezdících po vesnicích a pomáhajících tam zemědělcům opravovat různé stroje. Tato pomoc je po počáteční nedůvěřivosti vítána, neboť zemědělcům šetří čas a peníze, které by museli vynaložit za svou cestu do měst kvůli opravám. Kromě dělníků se později připojují i komunistické ženy, aby pomohly vesnickým ženám se šitím a zašíváním oblečení, pytlů a dalších potřebných věcí.

Jihočeská vesnice je často diskutovaným tématem. Také československá vláda chce po válce pozdvihnout kulturní úroveň venkova prostřednictvím nového kulturního programu, jak nás informuje sedmé a osmé číslo Jihočeské pravdy 1945. Konkrétně chce zajistit, aby i v té nejmenší vesnici měli lidé k dispozici kulturu stejně jako lidé ve městech. Do této doby se o kultuře na vesnicích nemůže mnoho mluvit, pokud se tedy za kulturní vyžití nepočítá návštěva kostela či hospody. V programu je velká pozornost věnována vzdělání. Stěžejním bodem se stává, že se musí i venkovským obyvatelům dostat kvalitního vzdělání. Reforma školství má spočívat v tom, že všichni budou navštěvovat jak první, tak druhý stupeň. Teprve poté bude možné dostat se na střední školu. Vzdělání má být přístupné i vesnickým dětem, protože právě ty kolikrát nemohly z rodinných důvodů do školy a Československo tak přicházelo o nerozpoznatelné talenty.¹⁷ Kultura se má na vesnicích oživit. Jedná se sice o otázku dlouhodobou,

¹⁷ Srovnej: LEXA, Venkov v kulturním programu vlády, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 7, s. 1.

nicméně je již naplánováno, že se sem po etapách kultura dozajista dostane. Jedině tak je také možné zamezit útekům mnohých zemědělských dělníků z vesnic do měst.¹⁸

Nezbytností vesnic a důležitým kulturním střediskem se mají stát kulturní domy. Kulturní dům je najednou jakýmsi „módním doplňkem“, který nesmí chybět na žádné vesnici. Některé vesnice se proto hned pouští do stavby takového domu, jiné vyklízí prostory určené k tomuto účelu. Představa kulturního domu není vůbec jednoduchá. Sám dr. J. Lexa informuje o tom, jak vesnice volají po kultuře a kulturním životě, kterého se jí v minulých letech vůbec nedostávalo. Tato pozitivní změna je přičítána kontaktu vesnic s městy při žních, kdy si na vesnici lidé najednou začínají uvědomovat, že si i oni chtějí po práci zpříjemnit svůj volný čas. Zároveň se tak může pomoci zamezit úteku lidí do měst. Lexa podotýká, že je nutno všem vesnicím v této realizaci rozhodně pomoci. Jde dokonce tak daleko, že podává detailní popis, jak by měl takový kulturní dům vypadat a co všechno by měl obsahovat: *„Zastáváme však již nyní názor, že každý venkovský kulturní dům musí mít aspoň tyto nezbytnosti: moderně vybavený sál pro divadlo se šatnou a místnostmi pro rekvisity a s jevištěm, disponujícím kruhovým horizontem a standardním technickým zařízením. Sál nutno vybavit tak, aby sloužil i pro filmová představení a tělocvičnu pro budoucí jednotnou tělovýchovnou organizaci. Dále musí každý kulturní dům mít místnost pro obecní knihovnu a čítárnu, pro sociální a léčebnou péči, klubovnu pro místní spolky (Svaz české mládeže, jednotná tělovýchovná organizace, hasičský sbor, sportovní klub, včelařský spolek, ochotnické a jiné spolky) a dle možnosti i menší přednáškový a výstavní sál. [...] Bezpodmínečně nutno trvat na tom, aby venkovský kulturní dům měl nejjednodušší lázně s několika vanami a sprchami, jakož i byt pro správce domu.“*¹⁹

¹⁸ Srovnej: LIEBL, Jak zabráníme úteku ze zemědělství, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 8, s. 2.

¹⁹ LEXA, J., Probuzená vesnice, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 12, s. 2.

1.1.2. České Budějovice po válce

České Budějovice bohužel náleží k těm městům, které nezůstávají v posledních měsících války ušetřeny bombardování. Hned v prvních dnech po válce se proto začíná s odklizením sutin, uváděním továren a podniků znovu do výroby i s budováním nového poválečného života. Formuje se tu I. jihočeská modrá brigáda. Je sestavená, aby pomohla s odklizením zbytků války, které je neobyčejně náročné a pomalé. První brigáda, složená z komunistů, tedy z nejrůznějších dělníků, zaměstnanců jednotlivých továren, úředníků, železničářů, mužů i žen, začíná s pomocí od 25. srpna 1945. Brigáda je velmi úspěšná, noviny průběžně informují o počtu odpracovaných hodin pro republiku a sumarizují i viditelné výsledky, které za sebou brigáda zanechává. Vyzývání jsou postupně i ostatní pracující, aby jen nepřihlíželi a sami se také do práce zapojili. Na dobovém tisku výborně Karel Augustin v jednotlivých článcích dokládá, že nejvíce efektivní je dobrovolná práce. Soutěže, které jsou vypsány, se setkávají vždy s ohromným nadšením občanů. Soutěží všichni: „*Soutěží organizace a továrny, města a kraje mezi sebou, soutěžíme všichni o dobytí nejvyšší životní úrovně a chceme být mezi prvými z evropských států.*“²⁰ V Českých Budějovicích je potřeba odklidit škody nejen v topírnách a na nádraží, ale i neprodleně začít s novou výstavbou města. Všichni dobrovolníci, hlásící se k budování, jsou vítáni. Náborová věta v Jihočeské pravdě mluví jasně za vše: „*Každý, kdo to myslí dobře s lidovou demokratickou republikou a s národem – do I. MODRÉ BRIGÁDY!*“²¹ K dobrovolným brigádám vyzývá Župní koordinační výbor stran národní fronty. Za příklad dává právě I. modrou brigádu, jak informuje i čtrnácté číslo Hlas lidu v roce 1945.

Mnozí po druhé světové válce vidí v Českých Budějovicích metropoli jižních Čech, které by se mělo dostat co nejvyšší prestiže. Především je město spatřováno jako kulturní středisko na jihu. Pořádány jsou různé sbírky na postavení budovy Jihočeského národního divadla. Se stavbou má být započato do konce roku 1945. I přesto, že jihočeské divadlo nemá stále ještě své vlastní prostory, je 1. září 1945 zahájena nová sezona.²² Ta je typická pravidelnými představeními. Jakousi pauzu v představeních tvoří vždy velké prázdniny, tedy červenec a srpen, kdy se nehraje. Na repertoáru jsou

²⁰ AUGUSTIN, K., Akce pracovních brigád, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 1.

²¹ ŽUPNÍ KOORDINAČNÍ VÝBOR, Jižní Čechy ve velké soutěži práce pro republiku, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 1.

²² Srovnej: Jihočeské divadlo, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 5.

připraveny nejrůznější světové divadelní hry, a to české, ruské, jugoslávské, bulharské, francouzské, španělské, polské, anglické i nizozemské.²³

České Budějovice nechtějí zůstat zaostalé ani po stránce vzdělání. Mluví se o zřízení Vyšší průmyslové školy ve městě. Ve školním roce 1945 / 1946 je tu otevřena dvouletá drogistická škola. Pořádány jsou Odborné kurzy ústavu pro zvelebování živností. Mimo to se plánuje otevření Ošetřovatelské školy při českobudějovické nemocnici.

Podobnou kapitolou je téma vysokých škol. Počet vysokých škol v Československu má zůstat minimálně ve stejném počtu jako v minulosti.²⁴ Kvůli přetíženosti vysokých škol v Praze a Brně, se velmi živě diskutuje, kam umístit další fakulty. České Budějovice si také troufají na vysokou školu. Požadavek města podporuje i fakt, že jižní Čechy patří po všech stránkách k zaostalým částem republiky, s čímž se musí urgentně něco dělat. Již v polovině října 1945 má být zahájena výuka Vysoké školy pedagogické v Praze, pobočka České Budějovice. Město se tak po válce řadí mezi vybraná města jako Liberec, Plzeň nebo Pardubice, kde budou zřízeny pobočky pražské pedagogické fakulty. Přednášky a cvičení jsou určené učitelům jakéhokoli věku. Podrobnosti nalezené v Jihočeské pravdě upozorňují čtenáře, že se jedná o šestisemestrální výuku, kdy učitelé po splnění 4 semestrů získají oprávnění vyučovat na škole I. stupně a po splnění 6 semestrů na škole II. stupně. Po těchto semestrech vykonají studenti buď závěrečné zkoušky, za které obdrží vysvědčení, nebo obdrží pouze vysvědčení o absolvování této školy.²⁵

České Budějovice neuvažují jen nad zřízením pedagogické fakulty. Naopak, dr. Jakub Pavel se vyslovuje i pro fakultu přírodovědeckou a filosofickou. Argumentuje odlehčením Praze, kdy by v Českých Budějovicích probíhala první polovina studia, tedy 4 semestry, a druhá polovina studia, opět 4 semestry, by byla již v Praze. Je plně přesvědčen, že kromě mnoha četných měst, které pod České Budějovice spadají, by mohla řadu posluchačů i pracovníků doplnit města západočeská a západomoravská. Dr.

²³ Srovnej: Jihočeské divadlo v Českých Budějovicích, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 5.

²⁴ Srovnej: PAVEL, Jakub, O vysokou školu v Českých Budějovicích a v jižních Čechách, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 2.

²⁵ Srovnej: PELECH, Tomáš, Vysoká škola pedagogická v Praze, pobočka České Budějovice, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 3.

Jakub Pavel uvažuje i nad právnickou a „medicínskou“ fakultou.²⁶ Je si vědom důležitosti, aby jižní Čechy měly také svou vlastní vysokou školu. Mluví o zřízení kolejí a univerzitní knihovny. Areál vysokých škol a knihovny si představuje na Senovážném náměstí.²⁷

Jelikož neexistuje představa univerzitního města bez knihovny, zřizují České Budějovice svou vědeckou knihovnu, která má sloužit celým jižním Čechám. Knihovna začíná svůj provoz s 10 tisíci knih. Jednotlivá města a vesnice jsou vyzvána poskytnout knihovně veškerou vědeckou literaturu, kterou mají k dispozici.²⁸ Dovezeny sem mají být knihy z buquyského panství. O dochované české knihy prosí širokou veřejnost také armáda. Při zničení kasáren došlo i poškození knih. Objevuje se idea, že by knihy mohly vojákům sloužit za dlouhých večerů.²⁹ Velkým plusem je otevření dětské knihovny a čítárny při městské knihovně.

Poválečná situace na jihu není ideální. České Budějovice se potýkají s nedostatkem bytů, a to i přes úbytek obyvatel. Byty jsou rozdělovány na základě žádostí. Ty jsou pak na určitý čas pozastaveny, neboť dochází k revizi všech bytů. Při ní dochází ke zjištění nejen bytů volných, ale i nadměrných, které majitelé nenahlásili. Za zatajování volných místností jsou majitelé postíženi pokutami. V Českých Budějovicích se jedná o pokutu ve výši 1000 Kč za každou zatajovanou místnost.³⁰ Hříšníci jsou pak zachycováni na stránkách tisku. Stejně tak novinami projdou žadatelé o byt a výsledky rozhodnutí, zda jim bylo vyhověno či nikoli. Ještě na začátku roku 1947 se byty nachází ve špatném stavu: „Podle poslední statistiky místního národního výboru v Českých Budějovicích jest ve městě 80 procent bytů bez vlastní koupelny a ostatního příslušenství. 200 bytů je sklepních.“³¹ Několikrát můžeme číst v souvislosti s byty a domy výzvu majitelům domů, aby v zimě udržovali chodníky, neboť dochází k nebezpečným pádům chodců. Za neudržování chodníků jim samozřejmě hrozí postih.

²⁶ Srovnej: PAVEL, Jakub, Jakou vysokou školu by měly Č. Budějovice žádat?, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I. č. 19, s. 2.

²⁷ Srovnej: PAVEL, Jakub, Vysoká škola do Čes. Budějovic!, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 2.

²⁸ Srovnej: Vědecká knihovna v Čes. Budějovicích, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 3.

²⁹ Srovnej: Mobilizace knih, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 3.

³⁰ Srovnej: Zasloužené tresty majitelům nadměrných bytů, *Jihočeská pravda*, 1947, roč. III., č. 1, s. 3.

³¹ O čem ještě nevíte, *Jihočeská pravda*, 1947, roč. III., č. 1, s. 5.

Další výrazný nedostatek se projevuje v pracovních silách v průmyslu i v zemědělství. Mezi hlavní plány českobudějovického Místního národního výboru patří otázka vytvoření Velkých Českých Budějovic. S tím souvisí i nejrůznější právní problémy mezi městem a předměstími, či finanční otázky s obcemi, které přichází v úvahu pro sjednocení. V souvislosti s tím poslanec Bureš vidí hlavní úkoly v zajištění škol, dopravy, zdravotnictví a úřadů tak, aby byly dostupné všem, tedy i plánovaným, připojovaným obcím. Okresní národní výbor se zase zavazuje k plnění vládního programu a vyjadřuje souhlas se zestátnováním, osidlováním pohraničí, pracovními zákony apod. K vyhlášení Velkých Českých Budějovic dochází v červnu 1946. V tomto sjednocení jsou spatřovány mnohé výhody, například zvýšení platů, životní úrovně, lepší dopravní spojení apod.³²

V roce 1947 dochází k vydání výnosu ministerstva vnitra, které obsahuje řád statutárních měst. Tento výnos má platit také pro České Budějovice, jež chtějí urychlit vytvoření statutárního města, a tím v podstatě eliminovat protesty některých připojovaných obcí. Je přesně stanoveno, co bude řešit město spolu s připojenými obcemi a co naopak bude řešit město či obce samy.

Každé skončení války je bohužel doprovázeno také hojnějším výskytem nejrůznějších nemocí. Po této válce se objevuje větší počet pohlavních chorob, zejména z Polska je hlášen zvýšený výskyt případů kapavky. Ve Vídni bojují s příušnicemi. Zejména kvůli těmto faktům, dochází v Českých Budějovicích ke zřízení sociálně zdravotního zařízení, které je tvořené lékařem a sociální pracovníci. Oba jsou vázáni lékařským tajemstvím. Náplní jejich práce je bezplatně vyšetřovat občany a vést agendu. Velkým problémem Budějovic a jižních Čech je výskyt tuberkulózy. Díky tomu je ustanovena Masarykova liga proti tuberkulóze, snažící se s touto nemocí bojovat. Statistika z prosince 1946 uvádí 1 362 osob³³, trpících na Českobudějovicku tuberkulózou. Převážná část je zaznamenána u školní mládeže.

Už v poválečné době se řeší problémová témata jako je kriminalistika a alkoholismus. Kriminalistika má na Českobudějovicku sestupnou tendenci od konce války. I tak se tu

³² MLÁDEK, F., Velké České Budějovice, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 25, s. 2.

³³ Srovnej: Každý šedesátý občan na Českobudějovicku trpí tuberkulosou, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 52, s. 2.

objevují různé nešvary. Kromě šmelinařiny se jedná především o „*krádeže jízdních kol, drůbeže, autopneumatik a autosoučástek*.“³⁴ Na alkoholismus je pohlíženo jako na velký nešvar, kvůli kterému spousta lidí pak zanedbává svou práci, pokud vůbec nějakou má. Není proto divu, že se v novinách začínají objevovat seznamy opilých hříšníků pod rubrikou: Pijáci, alkoholici, nemravové. Opilé osoby jsou tu doslova jako na pranýři a mají pak z ostudy kabát, neboť kromě jména a příjmení bývají uváděny také informace o povolání, bydlišti a konkrétním provinění.

Jednou z důležitých složek poválečného města se stává doprava. Postupně se ukazuje, že nejlepším východiskem pro České Budějovice bude doprava na elektriku. Električka se vyrábí na jihu Čech a především není tak drahá a jako nafta a benzín, kterých se v současné době nedostává. V důsledku toho se hovoří o rozšíření trasy tramvaje. Zvažuje se však i autobus a trolejbus. Právě trolejbus se stává hlavním adeptem pro přepravu cestujících, neboť se doprava trolejbusem dobře osvědčila už v jiných velkých městech. Začíná se proto s mapováním pohybu lidí, aby byly potřebné linky zrychleny a zároveň, aby byla spojena jistá místa města a lidé se tak dostali včas a lépe do a z práce. Toto je téma, o které se zajímá nejen Jihočeská pravda, ale i Hlas lidu.

Tvrdou realitou zůstává, že se evropské státy, a tedy i Československo, po 2. světové válce potýkají s nedostatkem nejen potravin, ale i ostatních spotřebitelských výrobků, především obuvi a textilu. Využívá se přidělový systém. V roce 1947 dochází ke zjednodušení přidělu potravinových lístků. Je rozhodnuto, že je dostanou pouze pracující. Nepracující, kteří by pracovat mohli, lístky nedostanou. Nadále se totiž razi heslo: „Kdo nepracuje, ať nejí.“ Lístky budou započítány do základních dávek spotřebitelů nad 20 let.³⁵

³⁴ Problém kriminalistiky na Českobudějovicku je překonáván, *Jihočeská pravda*, 1947, roč. III., č. 3, s. 7.

³⁵ Srovnej: Další zjednodušení – průkaz „P3“ zrušen, *Jihočeská pravda*, 1947, roč. III., č. 4, s. 6.

1.1.3. Poválečná situace Němců, zrádců a kolaborantů a osidlování pohraničí

Staleté dějiny a soužití Čechů a Němců v rámci jednoho státu jsou vážně narušeny posledními roky před okupací a naprosto znemožněny průběhem 2. světové války. Po ohavnostech, kterých se na českém národě německý stát dopustil, si již nikdo nedovede představit společné soužití v jednom státě. Dokonce ani prezident Dr. Edvard Beneš, který původně počítal s odstoupením některých pohraničních oblastí Německu. Na konec je za jedinou schůdnou možnost považován odsun Němců zpět na německé území. Jak se vyvíjely česko-německé vztahy po 2. světové válce, jak můžeme rozdělit etapy odsunů a kdy vlastně jednotlivé odsuny probíhaly, se dočteme v Encyklopedii Českých Budějovic. Podle ní můžeme rozdělit průběh odsunů hned na tři etapy. První etapou, typickou tzv. divokými odsuny, je myšlena doba od osvobození do doby konce července či začátku srpna 1945. Pro toto období je charakteristické nejen násilné chování vůči osobám německé státní příslušnosti, nýbrž i rostoucí „dobrovolné“ sebevraždy Němců, které mají většinou jasné opodstatnění – obavu z pomsty. Frustrace z předchozích šesti let, kdy čeští obyvatelé trpěli pod německou nadvládou, na sebe nenechává dlouho čekat a začíná se projevat. K určitému masakru dochází 20. května 1945, při němž je zastřeleno bez souzení 28 nacisticky angažovaných Němců českými četníky. Období tzv. divokých odsunů končí Postupimskou konferencí. Po ní následují přípravy na organizované odsuny Němců. Ty trvají několik měsíců. S hlavním organizovaným odsunem se tak setkáváme až v průběhu roku 1946. Okresní národní výbory a správní komise dostávají z Ministerstva vnitra směrnici, podle níž mají postupovat při tvorbě seznamů osob určených k transportu zpět do vlasti.³⁶ Vytvoření seznamu se řídí následujícími pravidly: „...v menších obcích podle domovních čísel, ve městech a větších obcích podle ulic a v nich podle pořadových čísel domů. Rodiny se zapisovaly pohromadě. Důležitá byla kategorizace osob: 1. okupanti, tj. Němci a Maďaři, kteří se nastěhovali na území ČSR po 1. 10. 1938; 2. provinilci, pokud nebyli již zajištěni (zvláště průbojní nacisté, kteří ostentativně vystupovali s odznakem strany); 3. bývalí veřejní zaměstnanci, kteří se zrušením služebního poměru stali

³⁶ Srovnej: *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2. rozš. vyd., editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1, s. 372 – 373.

nezaměstnanými; 4. zemědělci; 5. majitelé podniků a živnostníci; 6. příslušníci svobodných povolání; 7. dělníci; 8. různí.³⁷

První oficiální transport Němců v nákladních vagoněch je vypraven z Českých Budějovic 24. ledna 1946. Před transportem jsou osoby určené k odsunu připraveny ve sběrných táborech. Většina je zde dva až tři dny před odsunem. Existují však i tací, kteří čekají mnohem déle. Transportovaní si s sebou mohou vzít pár věcí s sebou: „K povoleným zavazadlům o hmotnosti 50 kg si mohli transportovaní vzít navíc i teplé prádlo, šatstvo, ložní prádlo, pokrývky a podušky, kuchyňské nádobí apod. Původní suma 1 000 říšských marek na rodinu byla postupem 1946 rozšířena 1 000 říšských marek na osobu.“ O kus dál se pak hovoří i o přesných počtech odsunutých Němců: „Do tzv. dobrovolného odsunu 1. 9. 1945 – 15. 1. 1946 bylo zařazeno 2 030 Němců. V 12 následujících transportech soustavného odsunu opustilo České Budějovice 5 433 osob, z nich 4 072 do Bavorska, 752 do sovětského okupačního pásma v Německu a 169 do Rakouska. Převažovaly osoby nejmladšího a nejstaršího věku, 3 103 bylo ženského a 2 303 mužského pohlaví.“³⁸ Němci, kteří nemohou být odsunuti hned například ze zdravotních důvodů, jsou transportováni později, popřípadě jsou v rámci Československa rozmístěni po vnitrozemí, neboť v pohraničí hrozí, že se znovu napojí na své známé za hranicemi.³⁹

Odsun Němců se stává jedním z nejtěžejnějších témat poválečných novin. Jedná se o otázku, zajímající všechny české obyvatele. Veškeré informace, týkající se transportu Němců zpět do vlasti, nechybí proto ani v Jihočeské pravdě, ani v Hlasu lidu. Jednou z prvních otázek, kterou rozebírá JUDr. Šimek na stránkách Jihočeské pravdy, je, zda jsou ještě Němci státními občany ČSR. Čtenářům se dostává kladné odpovědi. Jejich občanství je však omezené. Toto omezení se týká například systému přidělování potravinových lístků. Němci již také nemohou využít svého volebního práva, neboť jsou z něj plně vyloučeni. Dále Šimek upozorňuje na brzké vydání předpisů o státním občanství a dekretu prezidenta republiky. Ten bude obsahovat veškeré podrobné

³⁷ *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2. rozš. vyd., editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1, s. 372 - 373.

³⁸ *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2. rozš. vyd., editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1, s. 372 – 373.

³⁹ Srovnej: *Encyklopedie Českých Budějovic*, 2. rozš. vyd., editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1, s. 372 – 373.

informace o pozbytí československého občanství Němců. To se nebude vztahovat pouze na ty, kteří zachovali v těžké době okupace věrnost naší republiky.⁴⁰

Svou důležitou poválečnou úlohu hrají bezesporu dekrety prezidenta republiky. Jedná se o nařízení, která řeší neodkladné problémy. Ačkoliv nedochází k jejich schválení parlamentem, jsou pokládány za platný zákon. Benešovy dekrety jsou takto vydávány až do voleb v roce 1946. K dekretům prezidenta republiky z 21. června 1945 se vyjadřuje Dr. Lexa v Jihočeské pravdě. Na základě těchto dekretů připadne půda, pozemky či statky Němců, Maďarů, zrádců a kolaborantů nejpotřebnějším, a to deputátníkům, zemědělcům a malozemědělcům. Tedy vrstvám, kterým bylo dlouhá léta neustále něco planě slibováno, ale nikdy nedodrženo. Dr. Lexa je přesvědčen, že léta starou křivdu změní právě tato nová pozemková reforma.⁴¹ S blížícím se koncem roku 1945 však přibývají připomínky některých občanů, kteří zesměšňují ty, jež přichází osidlovat půdu, tím, že tato půda stejně nikdy nebude jejich, protože komunisté chtějí půdu kolektivizovat.⁴²

Problematika, týkající se odsunů Němců, souvisí bezprostředně i s trestáním zločinců, zrádců a kolaborantů. K takovým účelům jsou zřizovány tzv. lidové soudy, které mají k dispozici možnost udělovat trest smrti. Jelikož soudy fungovaly i za Protektorátu Čech a Moravy, snaží se JUDr. Šimek objasnit rozdíl mezi lidovým soudem za okupace a naopak mezi lidovým soudem, který chtějí vybudovat nyní. Vyjadřuje se k tomu, jak v období Protektorátu spousta lidí mizela v koncentračních táborech, byť byla jen podezřelá. Existovaly tu dva typy soudů: zvláštní soud v Praze a v Brně, kde se projednávaly případy, kdy hospodáři zatajovali či neodváděli obilí, za poslouchání zahraničního rozhlasu či například případy těch, kteří drželi zbraně, a konečně pak lidový soud v Berlíně, kde byly prováděny procesy s „velezrádci“. Protože u soudů byli pouze nacističtí příslušníci, byly procesy ovlivněné, o rozsudcích se nesmělo psát apod. Nové soudnictví se má inspirovat bývalou republikánskou porotou a nacistickým lidovým soudem, obojí však samozřejmě přizpůsobené dnešní době. Za zásadní změnu jsou považovány veřejně přístupné soudy a hlavně demokratický princip.⁴³

⁴⁰ Srovnej: ŠIMEK, Jsou Němci státními občany ČSR?, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 7, s. 2.

⁴¹ Srovnej: LEXA, Půdu jen těm, kdož na ní pracují, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 8, s. 1.

⁴² Srovnej: Půda lidu, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 21, s. 4.

⁴³ Srovnej: ŠIMEK, Lidový soud, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 5, s. 1.

Vina je lidovým soudem posuzována na základě dekretu prezidenta republiky z 19. června 1945. JUDr. K. Šimek v desátém čísle Jihočeské pravdy přináší základní informace vyňaté z dekretu: „*Dekret pojednává v podstatě o čtyřech druzích zločinu. Zločiny proti státu, osobám, majetku a udavačství. Při stíhání prvních vychází dekret ze zákona na ochranu republiky, při ostatních ze všeobecného trestního zákona. Není bez zajímavosti, že dekret, vydaný vládou r. 1944 v Londýně, nemá zvláštního ustanovení o udavačství. Teprve vyšetřování ukázalo, do jakých rozměrů se rozrostla tato trestní činnost a k jejímu účinnému potlačení a potrestání bylo třeba zvláštního ustanovení. Při tom budiž podotknuto, že i udání pro hospodářské delikty, i pravdivé, jest trestné. Výše trestu řídí se rovnoměrně s následkem činu, tedy udáním způsobená smrt trestá se smrtí. Dekret nezná technického termínu kolaborant. Činnost dosud takto nazývaná jest formulována tak, že pachatele neospravedlňuje, jednal-li z obzvláštní horlivosti, překročuje tak ve značné míře normální rámeček svých povinností. Právě v tomto ustanovení, jež je takto všeobecně formulováno, leží odpovědnost soudců při rozhodování konkrétního případu.*“⁴⁴ Upozorňuje také na to, že se v dekretu neuvádí nic o národní zradě ani o kořistnictví. V prvním případě se dá uvažovat o zařazení pod jiný paragraf dekretu, v případě druhém jsou již připravovány nové vládní zákony. Dbá se důsledně na to, aby činnost lidových soudů začala v co nejbližší době. Podmínkou však zůstává ustanovení příslušnými zákony, aby nedocházelo k nespravedlnostem jako za minulého režimu. Dlouze se čeká na jmenování soudců, které zatím chybí, ale nebude dlouho trvat.⁴⁵

Pohled a jasný názor na dekret přináší i JUDr. Karel Wendt v Hlasu lidu, který píše: „*Dekret prezidenta republiky ze dne 19. června 1945 o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, upravil s konečnou platností způsob, kterým se nejlépe a způsobem demokratickým zásadám státu odpovídajícím, projeví vůle lidu, jako nositele moci, vyhoví požadavkům spravedlnosti a jímž dojdou spravedlivé odplaty všichni, kteří buď přímo jako pachatelé aneb jen jako pomocníci aneb náhončí a našeptávači, pomohli připravovat Mnichov se všemi jeho následky a sloužili okupační moci k potlačení národního vědomí českého národa. [...]* Vydáním dekretu bylo jasně dokázáno, že československý stát je státem právním, na rozdíl od naprosto bezprávného stavu, který vládl v nacistickém Německu a v zemích

⁴⁴ŠIMEK, Kdo bude postaven před lidový soud, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 10, s. 1.

⁴⁵Srovnej: ŠIMEK, Kdo bude postaven před lidový soud, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 10, s. 1.

*jím ovládaných, že dovede zaříditi potrestání trestních činů proti jeho integritě, sice přísně a neúprosně, ale naprosto spravedlivě.*⁴⁶ Následuje rozpis nejvyšších možných trestů v různých zločinných případech i informace o řízení a složení soudů.

Ve dvanáctém čísle JUDr. K. Šimek přináší zprávy o blížícím se zasedání lidového soudu v Českých Budějovicích. Jelikož mají být všechna líčení veřejná, jsou občané k soudu zváni.⁴⁷ Zájem o lidové soudy se nakonec ukazuje veliký. Hledá se proto nová síň, která by mohla všechny zájemce pojmout. Karel Augustin čeká ještě v dalším čísle netrpělivě na zahájení lidových soudů, které měly být již činné. Činnost zahájení je zatím brzděna doručením jmenovacích dekretů pro soudce a veřejné žalobce. Ještě jednou nám připomíná zrádnou německou povahu, kvůli které by nikdy nemělo dojít k žádnému ústupku ve prospěch Němců.⁴⁸

Mimořádný lidový soud v Českých Budějovicích zahajuje svou činnost 3. září 1945. To neopomínají ani Jihočeská pravda, a tak se tomuto tématu věnuje hned na úvodní straně patnáctého čísla. Motta rozepsaná kolem nadpisu vypovídají o neukožené touze po potrestání zločinců a kolaborantů. Jedná se o hesla typu: „*O přísnou spravedlnost volají neslýchané zločiny.*“ „*Nejde o akt pomsty, jde o spravedlnost, proto soudcové uvažují a soudí přesně a přísně spravedlivě.*“⁴⁹ Ve stejném článku se pak drobným písmem dozvídáme, kdo zasedání předsedal, kdo byl veřejným žalobcem, kdo obhájcem ex offio a kdo zasedal z lidu jako soudce. Prvním souzeným před lidovým soudem v Českých Budějovicích se stává kočí Němec Augustin Gabriel, který si vyslechl rozsudek 20 let tvrdého žaláře. Mimo jiné: „*ztratil občanskou čest a trest si odpyká v nucených pracovních oddílech. Jeho majetek propadá ve prospěch státu.*“⁵⁰ To je ostatně rozsudek, který u lidových soudů padá velmi často. Mnoho odsouzených tak přichází nejen o občanskou čest, ale i o svůj majetek. Ještě tentýž den usedá před soud železniční dělník a udavač František Hlaváč, který zavinil smrt některých českých občanů. Případ končí veřejným trestem smrti a propadnutím majetku ve prospěch státu. Veřejná poprava se koná hned týž den, 3. září 1945, pouhých 5 hodin od vynesení rozsudku.⁵¹

⁴⁶ WENDT, Karel, Lidové soudy, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 13, s. 1.

⁴⁷ Srovnej: ŠIMEK, Účastník jednání u lidového soudu, *Jihočeská pravda*, roč. 1945, roč. I., č. 12, s. 1.

⁴⁸ Srovnej: AUGUSTIN, K., Vina a trest, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 13, s. 1.

⁴⁹ Mimořádný lidový soud v Č. Budějovicích zahájil, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 1.

⁵⁰ Mimořádný lidový soud v Č. Budějovicích zahájil, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 1.

⁵¹ Srovnej: První veřejná poprava, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 2.

Československý mimořádný lidový soud je prvním v Čechách, který zahájil svou činnost.⁵²

Konkrétní případy od lidového soudu se nacházejí v Jihočeské pravdě i Hlasu lidu vždy podrobně popsány. Víme tak, jak se dotyčný či dotyčná jmenují, odkud pochází, čím se živí, i jaké je národnosti. V neposlední řadě jsou pak čtenáři podrobně seznámeni s jejich činností, za kterou stanuli před soudem. Závěr patří zpravidla rozsudku, který je nad hříšníky vyneseno. Kromě odsouzení a trestů smrti se objevují i případy, kdy si dotyční vyslechnou zproštění viny. Informace od lidového soudu jsou přinášeny pravidelně od jeho zahájení ve skoro každém čísle Jihočeské pravdy. V některých pozdějších číslech jsou na stránkách dokonce zveřejňovány rozpisy dalších zasedání. Pozadu nezůstává ani Hlas lidu, přibližující svým čtenářům osudy zrádců, kolaborantů a dalších. Pravidelné informace od lidových soudů jsou později v Jihočeské pravdě vystřídány od čísla 24 z roku 1947 zpravodajstvím od Krajského soudu v Českých Budějovicích, kde jsou řešeny současné, aktuální přestupky. Jedná se nejčastěji o různé podvody, zlodějství či pohraniční zlatokopy. V těch už vysoké tresty nepadají.

Trest smrti nezůstává v poválečné době tabu. Naopak, je považován za spravedlivou odplatu všem těm, kteří se za okupace svým jednáním a chováním nějak provinili. Všechny tresty smrti jsou v Jihočeské pravdě i Hlasu lidu bezprostředně po vynesení rozsudku uveřejňovány. V jednom z dobových článků v tisku Jihočeské pravdy máme možnost se dočíst o názoru MUDr. Bartáka na trest smrti. Ten je plně přesvědčen, že dříve byly prováděny kruté popravy spojené se sadismem. Stejně tak tomu bylo i u Němců, kteří prováděli popravy neméně kruté. Dostává se tak postupně k popravám, které mají být prováděny nyní, na základě usnesení lidových soudů, a to oběšením. To MUDr. Barták shledává jako rychlé a bezbolestné. Mezitím zmiňuje některé jiné státy, kde se konají popravy useknutím hlavy, jedem či pomocí elektrického proudu. Po dokonalém popisu smrti oběšením, končí tím, že „*Vlastní umírání trvá několik minut za úplného bezvědomí a necitelnosti.*“⁵³ Jde tak daleko, že v úplném závěru vyjadřuje své

⁵² Srovnej: Vládoucí lid soudí škůdce a zrádce národa, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 2

⁵³ Trest smrti jako výsostný prostředek spravedlnosti v nové společnosti lidské, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 3.

přesvědčení o tom, že by kati měli vykonávat svou práci bez masky, neboť oni jsou ti, kteří nás zbavují zločinců a škůdců.⁵⁴

Činnost mimořádných lidových soudů je čtenáři a vůbec všemi obyvateli bedlivě sledována. Každý člověk v Československu očekává, jak zrádci, kolaboranti a Němci, kteří se dopouštěli za druhé světové války tolika ohavných zločinů, budou potrestáni. Hned v lednu 1946 zaznamenává Jihočeská pravda první kritiku soudů, a samozřejmě ihned zareaguje. Mezi obyvateli Československa se totiž množí připomínky, že lidové soudy pracují pomalu a někdy s malou přísností. V novinářském zdůvodnění Jihočeské pravdy se tak dozvídáme, jak tomu ve skutečnosti opravdu je: „*I když snad v jednotlivých případech lze dáti podobným hlasům za pravdu, třeba uvážiti obtíže, hlavně naprostý nedostatek soudců, veř. žalobců a zapracovaného kancelářského personálu, který brzdí rychlejší činnost těchto soudů. Přes tyto obtíže bylo do 1. prosince 1945 vyřízeno rozsudky celkem 1. 645 případů. Z toho bylo 1. 370 rozsudků odsuzujících a 148 rozsudků osvobozujících, t. j. jenom 8,9 % všech vynesených rozsudků. K trestu smrti bylo odsouzeno 86 a k doživotnímu žaláři 76 osob.*“⁵⁵ Dále je připomenuto, že členové lidových soudů prošli nacistickou krutostí osobně, takže je velmi nepravděpodobné, že by soudili mírně. Pokud by se takový případ přece jen objevil, byli by sami souzeni jako kolaboranti. Konkrétní čísla jsou uvedena i v souvislosti s činností lidového soudu v Českých Budějovicích: „*V době od 3. září 1945 do konce téhož roku, zodpovídalo se před senátem lidového soudu celkem 93 osob, z toho 71 Němců a 22 Čechů. K trestu smrti bylo odsouzeno 7, k doživotnímu žaláři 4 osoby. Na trestech na svobodě bylo uloženo 629 let těžkého žaláře, 8 osob bylo osvobozeno, 5 předáno řádnému soudu.*“⁵⁶

Po válce je v Českých Budějovicích zřízeno internační středisko, někým označováno také jako internační tábor nebo dokonce jako tábor zajišťovací. V tomto středisku jsou shromážděni Němci, čekající na rozhodnutí o svém dalším osudu. Tato instituce přitahuje pozornost nejednoho občana. Dobový tisk se proto čtenářům pokouší vyhovět a přináší informace o tom, jak to v takovém táboře „skutečně“ vypadá. Hlas lidu představuje zajišťovací tábor jako místo, kde je všude pořádek a čistota. Němci tu

⁵⁴ Srovnej: Trest smrti jako výsostný prostředek spravedlnosti v nové společnosti lidské, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 3.

⁵⁵ Přehledka zrádců v číslech, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 2, s. 1.

⁵⁶ Přehledka zrádců v číslech, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 2, s. 1.

pracují na stavbách budov, které je potřeba vystavět, podílí se i na zkulturnování prostředí tábora. Po osobní návštěvě zařízení nás také autor článku ubezpečuje, jak je se všemi Němci vlídně zacházeno, což mimo jiné dokládá i na tom, jak je Němcům sháněno oblečení. Dále hovoří i o jídle, pracovní době i možnosti návštěv a dopisů.⁵⁷ Jihočeská pravda přináší čtenářům naopak přehled o tom, kdo je v internačním středisku zajištěn: „...za drátem a za mřížemi chováme celkem čtyři druhy německých provinilců. Podle těchto druhů je potom odstupňováno jejich zabezpečení. Jsou to: 1. Ti, kteří byli lidovým soudem odsouzeni k nucené práci, kterou si odpykají ve zvláštních pracovních oddílech. 2. Ti, kteří jsou ve vyšetřování a pravděpodobně před lidový soud přijdou. 3. Internovaní. Jsou vyšetřováni, zkoumá se jejich činnost za doby okupace. 4. Ti, kteří vyšetřování mají zastaveno, protože se podle zjištění žádného trestného činu nedopustili a čekají na rozhodnutí, na odsun nebo na výsledek zkoumání o vynětí z opatření proti Němcům.“⁵⁸ Zvláště první skupina má velmi přísné podmínky, neboť tito provinilci pracují venku, za vedra, deště i zimy a jsou neustále hlídáni ozbrojenými hlídkami. V závěru je zmíněn i aktuální počet všech „obyvatel tábora“: „V internačním táboře v Č. Budějovicích je dnes 2.400 Němců. (Ostatní národnosti byly již repatriovány, zajištění Češi-odpadlíci, tu internováni nejsou.)“⁵⁹ Ve stejnojmenném článku jsou dále již pouze potvrzena slova napsaná v roce 1945 v Hlasu lidu, a sice že vše je udržováno v naprosté čistotě. Hovoří se o naprosté kázní a pořádku. Zmíněny jsou i povolené návštěvy.

V roce 1946 se k internačnímu středisku na svých stránkách znovu vrací Hlas lidu, který se na základě jistých okolností doslova podivuje nad českou povahou: „*Jaký jsme to divný národ!? Ještě před 11 měsíci jsme proklínali německé utlačovatele a slibovali jsme jim nejhroznější pomstu a dnes již určitá část národa nechce o tom ničeho vědět, je jí „ubohých“ Němců líto a dokonce pronikly do veřejnosti zprávy, že se s Němci v internačních táborech nešetrně zachází, že jsou bití, nedostatečně stravováni, vystaveni infekci atd. Tato okolnost přiměla příslušné orgány okresního národního výboru, spolu s velitelstvím internačního tábora, aby pozvali novináře k prohlídce tábora, aby tito veřejnost správně informovali o pravém stavu věci.*“⁶⁰ Na následujících řádkách se proto autor pokouší rozepsat a přiblížit čtenářům, jak internační středisko

⁵⁷ Srovnej: Českobudějovický zajišťovací tábor pro Němce, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 5, s. 1.

⁵⁸ Němci před a za mřížemi, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 4, s. 3. (autor Ag.)

⁵⁹ Němci před a za mřížemi, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 4, s. 3. (autor Ag.)

⁶⁰ Návštěvou v internačním táboře na Lineckém předměstí, *Hlas lidu*, 1946, roč. II., č. 12, s. 3. (autor wc)

skutečně vypadá: „...na povrchu vše stejné (pozn. jako v koncentračních táborech), ale jaký velký rozdíl v metodách, jimiž byla a je udržována kázeň. Stejný rozdíl, jako mezi nacistickým barbarstvím a čistotou demokracie. Hned při vstupu do prvního baráku zarazí vás čistota a hlavně teplo, jaké jest v jednotlivých místnostech. A tak to jde od baráku k baráku, od dílny k dílně. Najdete zde všechno, co toto malé město potřebuje. Krejčovny, ševcovské dílny, prádelny, desinfekční místnosti, hospodářské místnosti, kanceláře administrativy atd. [...] Kuchyň v našem internačním táboře by vám jistě připomínala kuchyň v nemocnici, tak se tam vše leskne a blyští.“⁶¹ Dále je přesně zachycen denní program zdejších obyvatel, který vypadá, jakoby zde Němcům opravdu nic chybělo.

Internační středisko však není jediné, k němuž se upírají zraky novinářů a s nimi i veřejnosti. Novinářům neunikne ani aktuální situace v českobudějovické věznici. KW z Hlasu lidu poměrně ironicky popisuje nejen aktuální počet vězňů, ale seznamuje nás i s momentálně největšími zločinci, kteří ve věznici momentálně našli své bydliště: „Dovídáme se, že ve věznici je 95 vězňů, kteří již byli lidovým soudem odsouzení a 275 vyšetřovanců, kteří na své odsouzení teprve čekají. Potom scházíme na dvůr, kde si hned povšimneme šibenice, na které již několik zrádců národa skončilo svůj život. A potom již stojíme tváří v tvář starým známým, Robertu Steinhauserovi se zřejmě zle nevede, neboť vypadá dobře, jen jeho bujná kštice mu chybí. Dovídáme se od něho, že oběti za Heydrichiády byly vybrány ze seznamu pořizovaných dávno před Heydrichovou smrtí. Rychle ovšem dodává, že on sám v té době vůbec v Českých Budějovicích nebyl. Asi mu to před soudem „hodně“ pomůže. Sešlý pán vedle něho stojící je bývalý policejní ředitel Jan Nečásek. Je tu chudák „nevinně“. Zlí lidé mu kladou za vinu, že udal několik desítek lidí. Ale to není vůbec pravda, jak nám sám řekl. Skromný a nenápadný muž v brýlích je Hans Westen, bývalý říšský poslanec a Kreisleiter. Další kvítko je konfident Král, kápo mauthausenského koncentráku.“⁶²

V poválečném Československu stále existují i tací Němci, kteří mohou uplatnit své právo a zažádat si o přiznání československého státního občanství. Žádosti tohoto typu jsou hojně využívány a zanedlouho se tak ve velkém hromadí u národních výborů.

⁶¹ Návštěvou v internačním táboře na Lineckém předměstí, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 12, s. 3. (autor wc)

⁶² Návštěvou ve věznici lidového soudu, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 6, s. 3.

Výjimkou nezůstává ani Místní národní výbor v Českých Budějovicích. Zde o přiznání či nepřiznání občanství bude rozhodovat na návrh Dr. Bureše komise pro přiznávání loajality Němcům. Komise bude složená ze zástupců všech politických stran.⁶³ Hlas lidu hodnotí dekret prezidenta republiky o udílení československého občanství následně: „*Dekret má veliký a dalekosáhlý význam, neboť napravuje chybu českých králů, kteří zvali do Čech Němce, poskytovali jim občanská práva a živili tak jedovatého hada na prsou národa. Německo, připravovalo nám jistou smrt násilím, vyvražděním a nakonec vystěhováním. Vystěhování však, neboli odsunutí budou Němci a Maďari dle přísloví: Kdo jinému jámu kopá, sám do ní padá! Prezidentův dekret mění náš stát ve stát národní. Tím se končí tisíciletý boj, který stál náš národ mnoho obětí na životech i statcích.*“⁶⁴ Vedle toho jsou ve stejném článku zachyceny stěžejní části dekretu, tedy informace o tom, kdo může v československé státní občanství doufat a kdo ne: „*Dekret se nevztahuje na Němce a Maďary, kteří se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásili v úředním hlášení za Čechy nebo Slováky. Čechové, Slováci a příslušníci jiných slovanských národů, kteří se v této době přihlásili za Němce nebo Maďary, jsou donuceni nátlakem nebo okolnostmi zvláštního zřetele hodnými, neposuzují se podle tohoto dekretu jako Němci nebo Maďari, schválí-li ministerstvo vnitřní osvědčení o národní spolehlivosti, které vydá příslušný okresní národní výbor (okresní správní komise) po přezkoušení uvedených skutečností.*“⁶⁵

Karel Augustin v jednom ze svých článků upozorňuje na fakt, že někteří Němci měli své české předky, na což se nyní často odvolávají. Zároveň sděluje čtenářům, jak mnoho občanů píše do redakce o tom, že se jim nelíbí, že Němci nenosí označení N ani to, že Němci žádají československé občanství a chovají se navíc tak, jako by jej už dávno měli. Augustin je ale plně přesvědčen, že všichni zrádci budou spravedlivě potrestáni.⁶⁶ Určitým dokladem nespokojenosti jsou i občané Hluboké nad Vltavou, kteří vyjádřili svůj názor na udělování občanství Němcům. Toto právo, Němcům udílené, se jim vůbec nezamlouvá. Hlubočtí občané zastávají stanovisko, že tyto osoby chtěly být Němci, jsou Němci, tak ať si jdou do Říše. Město na tento nepokoj zareagovalo upozorněním, že bude postupovat přísně podle dekretů.⁶⁷ Ani v jiných

⁶³ Srovnej: Komise pro přiznání loajality Němcům, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 3.

⁶⁴ Odsun Němců a Maďarů na právním podkladě, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 10, s. 2. (autor S. N.)

⁶⁵ Odsun Němců a Maďarů na právním podkladě, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 10, s. 2. (autor S. N.)

⁶⁶ Srovnej: AUGUSTIN, K., Českobudějovičtí Němci, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 2

⁶⁷ Srovnej: Zprávy z krajů (Hluboká nad Vltavou), *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 5

městech není situace o tolik jiná. Občané Veselí nad Lužnicí dokonce protestovali proti udílení občanství Němcům v jejich městě. Jako hlavní argument jim slouží, že nechtějí žít s kolaboranty a zrádci. Rozhořčeně připomínají všechny nacistické oběti, což je v poválečné době velmi silný argument.⁶⁸ Jihočeská pravda přináší dále informaci, že národní výbor v Českých Budějovicích řeší kolem čtyř tisíc německých žádostí o přidělení československého občanství. Němci se obhajují hlavně tím, že se ničím neprovinili apod. Vyzváni jsou proto všichni občané, kteří vědí o některých Němcích, že se nějakým způsobem projeví proti českému národu v době okupace, aby se přihlásili a pomohli tak národnímu výboru při rozhodování o udělení občanství.⁶⁹ Postupně ke konci roku 1945 se situace začíná pomalu měnit. Začíná totiž přibývat přimlouvání se Čechů za spolehlivost některých Němců. Tato událost budí u mnohých samozřejmě pohoršení. Za příklad je dávana Plzeň, která vyřešila situaci rozhodnutím, že pokutou bude potrestán každý, kdo se sporně přimluví za Němce. Protože se také v Železném Brodě rychlostí blesku rozrůstá přimlouvání se za Němce, kteří byli členy Henleinovy strany, žádají občané zveřejnění jmen těch, jež se za ně přimlouvají. České Budějovice chtějí přimlouvání předcházet.⁷⁰

Poměrně kuriózně se vyvíjí udílení státního občanství počátkem roku 1946. Jak se můžeme dočíst v tisku, tak není žádný problém získat po válce rakouské státní občanství. Pohraničí je podle některých najednou plné Rakušanů a naši bývalí Němci žádají o připojení k Rakousku jakožto rakouské obce z historického hlediska. Jedná se o připojení území Kaplicka a částečně Českokrumlovska k Rakousku. Díky upozornění amerického zpravodajského důstojníka a rakouských komunistů se však záhy prokázal skutečný počet pravých Rakušanů – tedy těch, kteří byli Rakušany před rokem 1938.⁷¹

Rozhořčení se neprojevuje jen nad udílením československého státního občanství či přimlouváním se Čechů za některé Němce, ale i nad samotnou drzostí některých Němců, kteří žádají o povolení k odjezdu, ačkoliv byli v době okupace zapálenými nacisty. Rozhořčení je o to větší, že jim toto povolení bylo opravdu již v několika

⁶⁸ Srovnej: Zprávy z krajů, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 6.

⁶⁹ Srovnej: Stále stejní, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 6.

⁷⁰ Srovnej: Pokřivení Češi, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 23, s. 2.

⁷¹ Srovnej: Zakuklení nacisti odhaleni. Němci v pohraničí – Rakušanem snadno a rychle, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 3, s. 1. (autor O. K.)

případech uděleno. Jelikož se jedná o rozpor s dekretem prezidenta republiky, žádá se větší důslednost při projednávání žádostí.⁷²

O pokřiveném česko-německém vztahu vypovídá také jisté posmívání se autora –mi Němcům, kteří nebyli zvyklí pobývat, natož pracovat v zimě a najednou musí. Informuje nás, jak si Němci hledají pokud možno práce v kancelářích či na jiných teplých místech, a občas se jim to opravdu na základě známých podaří. Autor se hned proto ptá, jestli by se za války s Čechy také někdo slitoval. Pohotově navrhuje, abychom nechali Němce pracovat někde, kde je nikdo nazná, aby nemohli využívat svých známostí.⁷³

Jihočeská pravda i Hlas lidu s sebou pravidelně přináší rubriku „Seznam osob, žádajících o vynětí z protiněmeckých opatření“. Postup, jak probíhá takové šetření, je přiblížen čtenářům v Jihočeské pravdě: „*Jména jsou v seznamech uveřejňována (tisk, vývěsní tabule). Veřejnost si má pečlivě všímat těchto seznamů a je občanskou povinností každého, kdo by o jmenovaných něco věděl, aby své námítky ihned oznámil. Anonymní oznámení jsou bezpředmětná. Podle dosavadních zkušeností vyšetřovací komise, dochází více přímlov a doporučení, než rázných a rozhodných odhalení. Občané, kteří považují tento postup za příliš mírný, nemají ovšem reptat, ale přičinit se, aby pravdě a spravedlnosti bylo učiněno zadost. To znamená, aby všechny námítky byly řádně hlášeny. [...] Vlastní šetření provádí policie v součinnosti s ostatními bezpečnostními orgány.*“⁷⁴

V průběhu roku 1945 probíhá spousta manifestací, sbírek a oslav. Jednou ze zajímavých událostí roku je zájezd Jihočechů do Českého Krumlova 12. srpna 1945. Tohoto zájezdu se nezapomínají účastnit ani „*plukovník americké armády Hagerday, velitel divize plukovník J. Vávra, náměstek předsedy vlády br. J. David a předseda Okresní správní komise br. M. Sedlák*“⁷⁵. Během slavnosti je vysloveno na jedné straně poděkování americké armádě za pomoc při osvobození a na druhé straně poděkování plukovníka Hagerdaye za pozvání na slavnost. V této souvislosti nám Jihočeská pravda přináší

⁷² Srovnej: Nacističtí zločinci musí být skutečně potrestáni, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 2. (autor neuveden)

⁷³ Srovnej: Dejte slitování!, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 4 (autor –mi)

⁷⁴ Postup očišťování Němců, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 4, s. 2. (autor Ag.)

⁷⁵ Jihočeši do Českého Krumlova, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 12, s. 1. (autor F. M.)

několik informací, týkající se vystěhování Němců z Krumlova. Ve článku se dočteme, jak Němci budou vystěhováni mírumilovně, neboť nemusí jít do Německa pěšky, ale povezou se. Navíc jako velké plus je spatřováno povolení odvést si s sebou majetek do 30 kg. Rozhodnutí vystěhovat Němce je zdůvodněno nezbytností, pramenící z toho, že by mohlo dojít k jejich nové rozpínavosti. Jako jasný cíl je vytýčeno vidět všude české obyvatelstvo. David za všechny vyjadřuje svůj názor na odsun: „*Organisátorem oněch zvěrstev a násilností, jež dnes odsuzuje celý svět, byl, pravda, Hitler. Ale celý německý národ mlčel k jeho činům a obohacoval se z loupeží jeho band. Celý německý národ je proto před historií odpověden za barbarství a mučení našeho lidu. A tak zbavit se Němců je největší a nejsvětější povinností naší generace, nechceme-li dopustit toho, aby generace příští nám musila lknout za to, že jsme nedovedli pochopit dobu!*“⁷⁶ Argument, že by se v Československu mohli Němci znovu začít „roztahovat“, je velmi častý a představuje velikou obavu, že by se historie mohla jednou znovu opakovat.

Současně s odsunem Němců se řeší také otázka osidlování vysídlených oblastí a poválečné uspořádání obcí. Je rozhodnuto, že obce budou spadat do těch okresů, jak tomu bylo k 29. září 1938. Aby nedocházelo k omylu, najdeme ve třináctém čísle Jihočeské pravdy přesně vypsány ty obce, kterých se toto ustanovení týká. Konkrétně se jedná o obce v kaplickém, českobudějovickém, českokrumlovském, prachatickém a vltavotýnském okrese.⁷⁷ Osidlování okresů má být provedeno v co nejkratším čase. Jelikož by tento úkol Ministerstvo zemědělství samo nezvládlo, zmocnilo k tomu Okresní národní výbory, které mají určit spolehlivé pomocníky. Ti budou uvolněni ze zaměstnání.⁷⁸

Dr. J. Lexa je přesvědčen, že k osídlení pohraničí dojde hned. Svou pozornost zaměřuje na vysvětlení dvou dekretů prezidenta republiky, z nichž se jeden týká československého občanství a druhý osidlování zkonfiskovaného majetku. V obou případech si můžeme vytvořit jasný přehled, kdy má člověk nárok na půdu či na československé občanství a kdy ne. Vypsány jsou dokonce výjimky mezi Němci a Maďary, kteří se v konkrétních případech mohou o tyto věci také ucházet.⁷⁹

⁷⁶ Jihočeši do Českého Krumlova, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 12, s. 1. (autor F. M.)

⁷⁷ Srovnej: Územní organizace politické správy, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 13, s. 2.

⁷⁸ Srovnej: Pokyny Okresním národním výborům pro organizování přesunu uchazečů o přiděl do osidlovacích okresů, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 22, s. 3

⁷⁹ Srovnej: LEXA, J., Pohraničí osídlíme ihned!, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 13, s. 1.

Dr. Lexa se snaží všem čtenářům srozumitelně přiblížit „*dekret prezidenta republiky ze dne 20. VII. č. 28/45 Sb. zák. a např. o osídlení zemědělské půdy Němců, Maďarů a jiných nepřátel státu, jakož i dle vyhlášky Ministerstva zemědělství ze dne 3. srpna 1945 č. 144.*“⁸⁰ Ve svém sdělení objasňuje, kdo si může o přidělení půdy zažádat a jak bude postupováno: „*O přiděl půdy v rámci osídlení může žádat zásadně pouze příslušník českého, slovenského nebo jiného slovanského národa, státně a národně spolehlivý, a to: deputátník a zemědělský dělník; malozemědělec s dosavadní výměrou zemědělské půdy do 14 ha, pokud tento majetek i s příslušnými budovami odevzdá národnímu pozemkovému fondu; s ostatním zemědělským majetkem může naložit volně; výrobní zemědělská družstva utvořená z oprávněných žadatelů shora vyjmenovaní žadatelé, jako dělníci, veřejní a soukromí zaměstnanci, maloživnostníci a sociálně slabí příslušníci svobodných povolání pro stavbu vlastního domu, anebo na zřízení zahrady do výměry 0,5 ha. V rámci tohoto osídlení mohou žádati o přiděl půdy i osoby bydlící v místě konfiskovaného majetku, zavázeli se k provedení případného scelování pozemků.*“⁸¹ Aby byly informace kompletní, pokračuje dále v oznámení, kde je možno podat přihlášku: „*Přihlášky podávají se u místní rolnické komise pro osídlení v místě trvalého bydliště uchazečů, pakliže tato komise dosud není ustavena, u Místního národního výboru (místní správní komise).*“⁸² Vše je ještě doplněno velmi podrobným vysvětlením pojmů těch, kteří se mohou o půdu ucházet.

Jelikož prezidentské dekrety řídí Československý stát až do voleb roku 1946, nepřekvapí jistě nikoho, že se stávají jedním z často vysvětlovaných a rozebíraných témat. V šestnáctém čísle Jihočeské pravdy je tak přiblížen další dekret prezidenta republiky. Tentokrát se jedná o dekret z 31. srpna 1945. Jsou v něm „*stanoveny přísné tresty na ty, kteří využívají revoluční doby a obohacují se z národního majetku. Dekret stanoví od 5 do 10 let tomu, kdo odcizí věci zanechané v budovách, místnostech nebo na pozemcích opuštěných dosavadním majitelem nebo poškozených jakýmikoliv válečnými činy, např. bombardováním. Jestliže byl pachatel při činu opatřen zbraní nebo, jestliže byl čin spáchán s několika pachateli nebo za okolností zvláště nebezpečných nebo, zneužil-li pachatel jemu svěřené funkce, bude potrestán těžkým žalářem od 10 do 20 let nebo na doživotí. – Stejně je trestán i podílník, t. j. ten, kdo ukryje, nebo přivlastní věc,*

⁸⁰ LEXA, J., Instrukce pro žadatele o půdu v rámci osídlení, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 4.

⁸¹ LEXA, J., Instrukce pro žadatele o půdu v rámci osídlení, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 4.

⁸² LEXA, J., Instrukce pro žadatele o půdu v rámci osídlení, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 4.

o které ví, že byla získána drancováním. Tyto tresty je možno zmírniti jen v případech zcela mimořádných. Je samozřejmé, že podmíněčné odsouzení nepřichází vůbec v úvahu.“⁸³ Jedná se o velmi důležité opatření, neboť rabování není výjimkou. S tímto problémem se jižní Čechy a zejména jihočeské pohraničí sekávají nejen v poválečném roce, ale i v roce 1946 a 1947. To se již hovoří o tzv. šmelinařině, které se národní výbory snaží všemožně zamezit.

Postupně se začíná s osidlováním pohraničí, které se chce očistit od Němců a zůstat ryze české. Jedním z prvních měst, připojující se po válce k Československé republice a dávající se do pořádku, je Kaplice. Město při této příležitosti pořádá 26. srpna 1945 I. národní slavnost. Ta se díky pestrému programu setkává s velkým zájmem občanů. Dostává se pochvaly starousedlíkům, kteří se nezalekli doby okupace a pomáhali hájit a podporovat české zájmy, kulturu a jazyk. Přivítání jsou noví občané, podílející se na budování města. Nebyla by to pořádná slavnost, kdyby na ní chyběly proslovy. Jeden z proslovů má poslankyně KSČ Hodinová, která za války pronášela projevy v londýnském rozhlase. Nyní je nadšená, že Kaplice, kdysi zabraná Němci, je zase česká. Vyjadřuje dík Rudé armádě a hovoří o další těžké práci, o budování nového státu i o potrestání válečných zločinců, aby již nikdy nemohli vyvolat další válku. Také plukovník Vávra vyjadřuje potěšení nad tím, že je doba okupace pryč. Zdůrazňuje však mimo jiné, že to nebyla vina jen Němců, ale také našich západních spojenců, kteří místo pomoci souhlasili s Mnichovskou dohodou. Své poděkování směřuje Rudé armádě a armádě Spojených států amerických, díky kterým je Československo opět svobodné. Nyní už Vávra doufá v silný národ: „*A silní budeme jenom prací, silní budeme ukázněnou armádou*“.⁸⁴ Kaplicko se postupně chlubí tím, že už je osvobozené od německých běženců (asi 160 tisíc), které se podařilo „evakuovat“ do Bavorska. Zajištěn je německý majetek, odhadující se na 2, 3 miliony korun. Na Kaplicku se plánuje zřízení dvou speciálních škol. Bezpečnost obyvatel je zajištěna. Spousta lidí čeká na přidělení půdy a usedlostí. V plánu je „*osídlení 86 obcí, z nichž 90% je ryze německých a 10% smíšených*“.⁸⁵ Další důkaz o rychlém zalidňování českými lidmi kaplického okresu podává F. Kolda o několik měsíců později. Přibližuje dalších dvanáct vesnic,

⁸³ Přísné trestání kořistníků, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 1.

⁸⁴ Celý národ stojí pevně pod praporem jednoty, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 14, s. 1 – 2 (autor F. M.)

⁸⁵ Vracíme národu české kraje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

kteří jsou už ryze české. Ani s tímto výsledkem však nejsou obyvatelé ještě plně spokojeni a plánují osidlování dalších oblastí.⁸⁶

Osidlování jihočeského pohraničí začíná také ve vesnici Žár na Kaplicku. Němci, kteří tu dosud obývají usedlosti, musí vesnici opustit. J. Majer čtenáře Jihočeské pravdy upozorňuje, jak je s nimi jednáno mírně. S sebou si odváží obrovské kufry svého majetku. Do vesnice přicházejí noví čeští rolníci. Ti žádají, aby mohli být ozbrojeni jakožto strážci na hranicích.⁸⁷ Žár je osídlen 24. srpna 1945 pětaticeti českými rodinami.⁸⁸ Ani Políkno na Jindřichohradecku v uplynulých letech nevzdalo svou naději, a i když bylo za okupace součástí Sudet, zůstalo vesnicí českou. Nyní je vše, co ještě připomíná okupaci, páleno. Na dožínkové slavnosti jsou udělovány diplomy a čestná udělení za to, jak občané bojovali za své „češství“.⁸⁹ Nový, český život se ozývá i z Nové Bystřice, kde byla slavnostně otevřena česká škola.⁹⁰ I v Kondrači se probouzí nový život. Kromě hospodářského družstva je zde v krátké době „založen i sbor dobrovolných hasičů, odbočka Jednotného svazu českých zemědělců, organizace KSČ...“⁹¹ a usilují i o konzum. Na druhé straně hlásí Dolní Dvořiště apatické chování Němců, kteří se utěšují, že nebudou muset být transportováni do Německa, ale bude jim povoleno zůstat v Československu.⁹² Do pohraničí láká starosta Vyššího Brodu.⁹³

S osidlováním se pokračuje i na Jindřichohradecku. V. Zuda mnohým upřesňuje, že se „*Jindřichohradecký okres skládá ze dvou soudních okresů, jindřichohradeckého a novobystřického, z nichž první se skládal z 38 obcí českých a 27 německých, zatímco druhý z 30 obcí pouze německých.*“⁹⁴ V tomto okrese probíhá také jeden z prvních odsunů Němců, a to už hned v průběhu května 1945. Během června se pak většina míst postupně osidluje. Koncem roku 1945 se v této oblasti nachází ještě kolem 1 500 Němců, kteří dle novin dobrovolně odchází do Rakouska. Existují tu ještě vesnice, které jsou stále dočasně německé, ale těch je již minimum.⁹⁵ V souvislosti probíhajících změn

⁸⁶ Srovnej: KOLDA, F., Osidlování Kaplicka rychle pokračuje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 23, s. 2.

⁸⁷ Srovnej: MAJER, J., Osidlujeme pohraničí, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 14, s. 1.

⁸⁸ Srovnej: Vracíme národu české kraje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

⁸⁹ Srovnej: Jindřichohradecké okresní dožínky, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 15, s. 2.

⁹⁰ Srovnej: Hraníčářská manifestace v Nové Bystřici, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 4.

⁹¹ Hraníčáři pracují, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 3.

⁹² Srovnej: Vracíme národu české kraje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

⁹³ Srovnej: Vracíme národu české kraje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

⁹⁴ ZUDA, V., Osidlujeme Jindřichohradecko, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 22, s. 4.

⁹⁵ Srovnej: ZUDA, V., Osidlujeme Jindřichohradecko, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 22, s. 4.

žádá Kardašova Řečice připojení k Jindřichovu Hradci, o což žádala již za Rakouska-Uherska i za první a druhé republiky. Přes všechny žádosti však dále spadají pod Třeboňsko, ačkoliv obyvatelé Řečice dojíždí pravidelně do Hradce na úřady, do škol i do nemocnice.⁹⁶

Na některých obcích je vidět velké zpustošení. K takovým vesnicím patří Jindřiš. Zde se po válce nachází zničené a vypleněné domy. Faktem zůstává, že to není práce Němců, jak by mnozí mysleli, nýbrž Čechů, kteří si po osvobození vybíjeli svůj vztek na německém majetku, aniž by si uvědomili, že se už jedná o majetek všech.⁹⁷ České Velenice byly také velmi zasaženy válkou. Probíhají tu nyní proto odklízecí akce, na kterých se podílejí i lidé z okolí. Město trpí nedostatkem přídělů.⁹⁸

V novinách se postupně čím dál častěji objevují optimistické zprávy o dalším úspěšném osidlování pohraničí českými obyvateli. Ti sem přicházejí a hned se s vervou pouští do práce, kterou je potřeba vykonat. Novinami zní nadšení z budování pevných hranic republiky. Výroba některých pohraničních továren se rozvíjí tak dobře, že jsou potřeba další nedostatkové vagony, aby se mohlo zboží vyvážet. Přes všechnu píli a práci odevzdanou novému bydlišti, se objevují zvědavé otázky obyvatel, proč je v pohraničí stále méně potravin než ve vnitrozemí.⁹⁹ Ovšem jeden velký problém pohraničí tvoří i nedostatečná lékařská péče. Například České Velenice se řadí mezi města, která koncem roku 1945 ještě nemají svého lékaře. Železničáři a další pracovníci musí hojně dojíždět, jelikož se i zde potýkají s nedostatkem bytů.¹⁰⁰

Problém nedostatku obyvatel se po válce netýká na jihu pouze pohraničí. Také některé vnitrozemní jihočeské vesnice se potýkají s touto skutečností. F. Liebl vidí hlavní příčiny ve dvou bodech, které rozebírá v 21. čísle Jihočeské pravdy. První příčinu spatřuje v odcházení jednotlivých rodin do pohraničí, aby tam osídlili prázdné usedlosti, uvolněné po Němcích. Další příčinou je nástup povinné vojenské služby. Často tak nastává situace, kdy na celé hospodářství zbudou jen staří prarodiče sami či dívka v pokročilém těhotenství. Zemědělci shání pomoc na úřadech, ale pro nedostatek lidí

⁹⁶ Srovnej: Kardašova Řečice žádá připojení, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 4.

⁹⁷ Srovnej: Jindřiš včera a dnes, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 4. (autor –ec)

⁹⁸ Srovnej: Vracíme národu české kraje, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

⁹⁹ Srovnej: AUGUSTIN, K., Vzkaz-odpověď a společně vpřed..., *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 18, s. 1.

¹⁰⁰ Srovnej: Zprávy z krajů (České Velenice), *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 19, s. 6.

marně. Liebl proto jako nejsnadnější řešení doporučuje pracovní brigády a vzájemnou výpomoc venkovánů.¹⁰¹ Postupně se projevují problémy s odchodem lidí do jiných koutů republiky. Spolu s tím se objevují snahy o zastavení odlivu obyvatelstva z jižních Čech, které dosahuje obřích rozměrů. Především se tato skutečnost stává jedním z hlavních bodů pro splnění dvouletky v roce 1947. Hlavní řešení je spatřováno v získání průmyslu, který by mohl být do jižních Čech přesunut, mohl se tu dál vyvíjet a poskytl by obyvatelům pracovní podmínky. Neboť právě to je jedna z hlavních příčin, proč Jihočeši odchází ze svých domovů.

S koncem roku 1945 a první polovinou roku 1946 stále více sílí požadavek po osídlení pohraničí českými rodinami. Zdůrazňovány jsou rysy Němců, kterých umí mnozí velmi dobře využít ve svůj prospěch, což by mohlo znamenat další ohrožení republiky a zvláště prozatím nestabilního pohraničí. Jan Majer podotýká: „*Kdo si všímá poměrů v pohraničí, uzná, že doposud největší počet Němců máme přímo v pohraničních horských obcích. Tato věc je velmi nebezpečná již proto, že jsou v přímém a stálém spojení buď s Němci z Rakouska, anebo s říšskými. Osídlenec z českého obyvatelstva do těchto horských a vysoko položených míst nedostaneme pro nedostatek orné půdy, a jak je plánováno, budou tam družstevní pastviny anebo se půda bude zalesňovat. Proto je třeba zavčas pamatovat na to, aby Němci v první etapě byli vysídleni z vesnic, které jsou přímo na hranici, dokud mají koně a dobytek. Je nebezpečí, jakmile uvidí, že začíná skutečně odsun, velmi lehce v jarních měsících přeženou dobytek do Rakouska a odstěhují i náradí a ostatní movitý nábytek. [...] Dále je nežádoucí dobrovolný odchod Němců do Rakouska, poněvadž s sebou odvázejí všechno, co se jenom dá a pro nás jsou to škody současně nenahraditelné.*“¹⁰²

Objevuje se i kritika směřující na jednání s Němci, která dopadá například na papírnu v Českém Krumlově, kde pracující Češi konverzují stále s Němci německy, i když ti umí velmi dobře česky. Stížnost se dotýká také Němců, kteří využívají k dopravě vlaky, ačkoliv je smí využívat jen zcela výjimečně. Jsou žádány zpřísněné kontroly. Vše je doplňováno upozorněním, že každý Němec je náš nepřítel.¹⁰³ Svůj pořádek mají zavedený v Borovanech, kde jsou Němci zapojeni do práce a musí dodržovat určité

¹⁰¹ Srovnej: LIEBL, F., Selské bolesti, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 21, s. 2.

¹⁰² MAJER, Jan, Rychlý odsun Němců především z pohraničí, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 6, s. 1.

¹⁰³ Srovnej: Zprávy z krajů (Český Krumlov), *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 23, s. 6.

podmínky: nosit označení písmenem N a dodržovat policejní hodinu stanovenou na 9. hodinu večerní.¹⁰⁴ Karel Sobotecký ještě v roce 1946 popisuje, jak byli Němci hrdí na hákový kříž, ale dnes se stydí za označení „N“, které se snaží všemožně zamaskovat. Zejména jedou-li z vesnice do města, označení si drze sundají. „*Doporučovalo by se označit Němce tak, jak je tomu všude jinde v pohraničí, t. j. bílou páskou na rukávě. Toto označení jest nápadné a daleko účelnější, než ono třeba inkoustovou tužkou neuměle namalované velké „N“ v malém měřítku, tak lehce odstranitelné.*“¹⁰⁵

V poválečném tisku najdeme spoustu důvodů, proč musí Němci opustit Československo a proč se žádá urychlené obydlí uvolněných bytů a usedlostí československými občany. Jedno takové srovnání je vyjádřeno při příležitosti oslav 28. října 1945. Konkrétně v Jihočeské pravdě je uveřejněno srovnání 28. října 1918 a 28. října 1945. Autor dochází k závěru, že v obou letech sice dochází k novému budování Československé republiky, ačkoliv za jistých odlišností. Za tu nejdůležitější považuje, že v roce 1918 zůstali Němci součástí naší republiky, což nedělalo dobrotu, jak ostatně ukázaly dějiny. Ty potvrdily, že je společné soužití Čechů a Němců naprosto nemožné, a proto musí nyní všichni pryč. Zachycuje také škody, které byly na našem národě napáchány během válek: zatímco za 1. světové války jsme museli bojovat za Rakousko-Uhersko, za 2. světové války nás Němci jako součást své říše posílali do koncentračních táborů, stříleli a prováděli další ohavnosti.¹⁰⁶ Situaci Němců neopomíná ani Antonín Hanzal v Hlasu lidu. Ten je přesvědčen, že Němci čekali dlouho, aby nám pak v příhodné situaci vrazili nůž do zad, což jen potvrdilo, že společné soužití v jednom státě není možné, a právě proto přichází na řadu odsun Němců, a tedy všech zrádců, kteří vyžadovali jen práva, neplnili povinnosti a neustále říkali, že chtějí domů. Hanzal je plně přesvědčen, že jim bude nyní v nejbližší době jejich přání splněno, ačkoliv by za všechnu tu zradu mohli skončit daleko hůře.¹⁰⁷ O pár čísel dál je potom Sinusem v Hlasu lidu řešena sporná otázka o tom, zda jsme zlí, když provádíme odsuny Němců. I Sinus stejně jako Hanzal vzpomíná, jak jsme tu měli místo národního státu stát národnostní, kdy jsme dali Němcům spoustu výhod a oni toho jen zneužili. Vše demonstruje např. na příkladu, kdy Němka vzala rohlík svému dítěti a zahodila jej,

¹⁰⁴ Srovnej: KRAUSKOPF, Občané borovanští víte, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 16, s. 6.

¹⁰⁵ SOBOTECKÝ, K., Za hákový kříž se nestyděli..., *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 3, s. 1.

¹⁰⁶ Srovnej: 28. Říjen – den naší první revoluce, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 22, s. 2.

¹⁰⁷ Srovnej: HANZAL, Antonín, Budeme pány ve svém domě, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 6, s. 1.

neboť byl rohlík od Česky. Tím také dochází k závěru, že provádíme odsuny jen proto, že společné soužití nedělá dobrotu a protože Němci zneužili dobrou českou povahu.¹⁰⁸

Statistiky jsou neúprosné. Němci jsou příčinou četných úmrtí i po válce. V důsledku pohozených min, zbraní a výbušnin dochází k usmrcení nejen odborníků, které mají nebezpečné pozůstatky války likvidovat, ale také náhodných, nic netušících občanů či dokonce dětí. Jelikož tyto případy nejsou ojedinělé, objevují se v tisku varovné zprávy adresované všem občanům a zejména rodičům, aby upozornili své děti, že k takovým předmětům se nemají vůbec přibližovat, natož si s nimi chtějí hrát. Tato varování zveřejňují oba českobudějovické tisky: jak Jihočeská pravda, tak Hlas lidu. Není proto divu, že se postupem času v Jihočeské pravdě objevuje zpráva, že by na nebezpečné práce a likvidace výbušnin měli být využíváni právě samotní Němci. K tomuto návrhu přispěla tragická smrt svobodníka Šímy, který při likvidování min, pum a dalších výbušnin zemřel.¹⁰⁹ I v Hlasu lidu je veřejnost zřetelně nabádána, aby osoba, která nalezne nějakou zbraň, místo provizorně označila a zavolala příslušné orgány, které nebezpečný předmět zlikvidují.¹¹⁰ S problémem nebezpečných Němců se obyvatelstvo potýká v pohraničí ještě počátkem roku 1946. Při prohlídkách bytů Němců v pohraničí se totiž zjišťuje, že spousta z nich má stále doma zbraně i granáty. Zároveň je také veřejným tajemstvím, že do Československa chodí krást Němci z Rakouska, z čehož pramení obava, aby tu místo toho nezačali v brzké době loupit a vraždit.¹¹¹

Rok 1946 je ve znamení oficiálních, organizovaných odsunů Němců zpět do vlasti. V novinách proto najdeme v této době řadu článků zdůvodňujících nutnost očištění od germánských živlů. Také komunistická strana si před VIII. sjezdem strany v Praze dává za úkol *„důsledné provedení očisty českého národa, likvidace všech německých a fašistických zbytků, která dosud důsledně provedena nebyla. Krajské vedení strany si plně uvědomuje, že u nás na českém jihu, který byl tvrdě a bezohledně germanizován, který již z doby první republiky přechovával germánské buňky, vklíněné cizopasně do českého lidu, je okamžitá a důsledná očista naléhavou nutností. Němci a něm. fašismus svou rozpínavostí násilně prolínal český živel a dnes důsledky tohoto prolínání jsou právě při likvidaci německých pozůstatků patrné. Toto promíšení vykazuje své neblahé*

¹⁰⁸ Srovnej: SINUS, Jsou Češi zlí?, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 11, s. 1.

¹⁰⁹ Srovnej: Soudruh svobodník Jan Šíma, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 12, s. 3.

¹¹⁰ Srovnej: Pohozené zbraně – velikým nebezpečím!, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 7, s. 1. (autor úř.)

¹¹¹ Srovnej: Němci stále nebezpeční, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 2, s. 1.

*následky především v pomalém postupu vyřizování těchto případů, které jsou zejména u nás sice trochu komplikované ale ve většině zbytečné. Proto žádáme o rychlé a důsledné provádění vykoření všech pozůstatků germánské, na českém jihu násilně a uměle vybudované nacistické bašty.*¹¹²

25. ledna 1946 začíná odsun Němců z Českobudějovicka. Informace pro čtenáře je jasná a stručná: „25. t. m. bylo z českobud. okresu odsunuto 1250 Němců. Z Českých Budějovic 500 a z okolí 750. Transport odjíždí do amerického okupačního pásma v Bavorsku. Další transport bude vypraven počátkem února. První transporty od nás do amerických okupačních pásem jsou očekávány americkými filmaři a žurnalisty.“¹¹³ Po prvním odsunu se k tomuto tématu vyjadřuje poslanec Dr. Bureš. Ten se kromě jiného zabývá i problematickými otázkami smíšených manželství a otázce rozených Čechů, kteří se za války stali příslušníky německé národnosti: „...dekret presidenta republiky o státním občanství (č. 33 Sb. z r. 1945) stanoví, že se samostatně posuzují manželky a děti. V případech manželek a nezletilých dětí československých státních občanů stanoví dekret blahovolné posuzování žádostí o československé státní občanství. A konečně podle tohoto dekretu ztrácejí československé státní občanství ti, kdož se v době zvýšeného ohrožení republiky přihlásili za Němce nebo Maďary, aniž k tomu byli přinuceni nátlakem nebo zvláštními okolnostmi zřetele hodnými. [...] Při rozboru některých případů zjistíme řadu okolností, důležitých pro posouzení jednotlivých osob. Především jest samozřejmé, že se nesmějí činiti odpovědnými za přihlášení k německé národnosti osoby, které byly k německé národnosti přihlášeny v době své nezletilosti. Je dále velký rozdíl, bylo-li manželství Češky s Němcem uzavřeno dávno před okupací nebo v době zvýšeného ohrožení republiky. Tyto poslední případy by měly býti posuzovány velmi přísně.“¹¹⁴

Transporty Němců zpět do vlasti jsou tak významnou událostí, že zmínka o nich nemůže chybět ani v Hlasu lidu, který přináší informace o průběhu, zacházení a počtu odsunutých Němců k 9. březnu 1946: „Z oblasti 15 okresů, spadajících pod oblastní úřadovnu v Č. Budějovicích, bylo do dnešního dne odsunuto do amerického pásma Německa prozatímně okolo 6.000 osob německé národnosti, z toho

¹¹² Žádáme důslednou očistu od zrádců a přísluhovačů, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 4, s. 1.

¹¹³ Odsun Němců započal, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 4, s. 2.

¹¹⁴ BUREŠ, K odsunu Němců, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 6, s. 1-2

z českobudějovického okresu dne 25. ledna a 9. března 2 transporty, po jednom transportu 26. února z okresu českokrumlovského, 27. února z okresu kaplického a 3. března z okresu prachatického. Každým transportem je odsunuto 1200 osob ve 40 vytápěných vagonech. Osoby, které mají být odsunuty, navrhuje po přezkoumání vyšetřující komisi okresní národní výbor (okresní správní komise). Tento vede přesnou evidenci všech osob německé národnosti. Němci, určení k odsunu, jsou shromažďováni ve sběrných střediscích, v českobudějovickém okrese v Suchém Vrbném, kde dříve nežli jsou ubytováni, jsou ošetřeni a prohlédnuti lékařem německé národnosti a provedena je koupel, desinfekce a zaprášení proti hmyzu. I ve sběrném středisku má každá osoba, určená k odsunu, možnost přednésti vyšetřující komisi námitky proti odsunu. V den odsunu je transport předán vojenskému veliteli, který po překontrolování stavu transport přebere od ONV (OSK), tento doprovází až na hranice a na hranicích jej předá americkému vojenskému velitelství. S každým transportem jede sanitní personál a transport je vybaven zásobami potravin na 3 dny, podle normy určené pro válečné zajatce. Děti dostávají zvláštní přiděly mléka a tuků. Je předpoklad, že v příštích měsících odsun z oblasti českobudějovické podstatně stoupne.¹¹⁵ O několik čísel dále se objevuje další zpráva o transportování Němců: „Odsun Němců v jižních Čechách vyvíjí se po stránce technické velmi uspokojivě. Až dosud bylo z jihočeské oblasti vypravěno na 50 transportů, v nichž bylo odsunuto asi 60.000 Němců. Výběr osob německé příslušnosti pro transporty stává se čím dále choulostivější, neboť je nutno bráti zřetel na to, aby hospodářské škody, vznikající odsunem Němců, byly co nejmenší. Přesto lze však očekávat, že odsun Němců z jižních Čech bude proveden do všech důsledků.“¹¹⁶

Na výše uvedených citacích je jasně vidět postoj dobového jihočeského tisku k odsunům. Nejen, že jsou ve zprávách uváděny přehledy čísel již odsunutých Němců, ale zároveň jsou sdělení doplňována podrobnými informacemi o hladkém průběhu humanitních transportů, které si Němci podle mnohých ani nezaslouží.

¹¹⁵ Dne 9. března odjel další transport Němců z Českých Budějovic, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 12, s. 4.

¹¹⁶ 60.000 jihočeských Němců bylo již odsunuto, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 29, s. 2.

1.1.4. Parlamentní volby a předvolební kampaně KSČ a ČSL na jihu dle JP a HL

Volby do ústavodárného Národního shromáždění v roce 1946 představují důležitý bod pro další vývoj Československé republiky. O přízeň voličů se na území Čech, Moravy a Slezska ucházejí čtyři politické strany, a to: Komunistická strana Československa, Československá strana lidová, Československá strana sociálně demokratická a Československá strana národně socialistická. Na slovenském území spolu pak o přízeň voličů bojují především Demokratická strana a Komunistická strana Slovenska. Ještě před volbami dochází ke společné dohodě všech politických stran. Hlavní požadavek této dohody se dotýká průběhu volební kampaně: „23. 3. 1946 čtyři české politické strany uzavřely Úmluvu o slušném vedení volební kampaně. V ní se fakticky vzdaly podstatného prostoru nutného ke svobodné politické soutěži. Konkrétně se mj. zavázaly: zdržet se kritiky Košického vládního programu a všech tzv. vymožeností národní a demokratické revoluce zrealizované prezidentskými dekrety (znárodnění, zbavení neslovanského obyvatelstva státního občanství, podoba státní správy), převzít odpovědnost za dosavadní činnost vlády a po volbách opětovně spolupracovat na znovuvytvoření NF. [...] Úmluva tak představuje jeden z osudových symbolů zániku československé demokracie.“¹¹⁷

Číslo Jihočeské pravdy a Hlasu lidu poskytuje zpětně možnost podkrýt skutečnost, jak vypadá agitační činnost komunistické strany i strany lidové. Součástí kampaně je také představení nejdůležitějších kandidátů těchto stran.

Ačkoliv si je Komunistická strana Československa téměř stoprocentně jistá svým volebním úspěchem, nachází se tu přece jen strana, která komunisty nenechává tak úplně v klidu a ve kterém spatřuje svého největšího protivníka. Podle jednotlivých článků, které Jihočeská pravda uveřejňuje na svých stránkách, představuje pro komunistickou stranu asi největší potencionální nebezpečí národně socialistická strana. To ostatně dobře dokládají i slova a reakce Ag.: „Ujednání stran NF, že volební kampaň bude vedena slušně a věcně, je soustavně porušováno tiskem národně

¹¹⁷ BALÍK, S., HLOUŠEK, V., HOLZER, J., ŠEDO, J., *Politický systém českých zemí 1848 – 1989: Politický systém Československa 1945 – 1948*, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003, 180 s., sv. č. 9, ISBN 80-210-3307-X, s. 129- 130.

*socialistické strany. [...] Hluboko dole pracuje tisk strany národně socialistické svou vlastní agitací. Z absolutního nedostatku volební agitační argumentace převrací v československých sadech košíky na odpadky a uchvátiv je, vrhá je s jedovatou slinou na mohutné a pevné pilíře nové stavby republiky. Zmuchlané papírky zneužitých a nedodržených úmluv o slušném předvolebním postupu splihle opadávají dolů, jehličky útoků zoufale vrážených do betonových základů, které jsme prací rukou a mozků postavili, se ulamují a nové porušování dohody, že jméno presidenta republiky nebude zanášeno do stranické politiky a zneužíváno, odsuzuje samo.*¹¹⁸

Ve stejnojmenném článku je následně představena i samotná volební kampaň strany tak, jak jí vidí přívrženci a představitelé komunistické strany, kteří pevně věří ve své vítězství ve volbách. Je zde skvěle zachyceno, na co je strana hrdá, co vyzdvihuje a využívá ve svůj prospěch. Není divu, že po šestileté okupační nadvládě Němců, mnoho obyvatel slyší na tato líbivá slova: „Komunistická strana si však zajišťuje volební vítězství 26. května zcela jiným způsobem. Celý hluboký obsah volební kampaně komunistické strany nejlépe vyjádřila na VIII. sjezdu strany soudružka M. Švermová: „Komunisté se zasloužili o republiku a není náhodou, že na sjezdových plakátech i na našem sjezdovém odznaku máme vlajku naší republiky. Nikdo nemá většího práva nésti se ctí prapor republiky jako my, komunisté. Máme největší zásluhu na tom, že dnes nad Hradčany prapor republiky vlaje svobodně. A naše síla je nejjistější zárukou, že nikdy již se ho nedotknou ani krvavé spáry fašismu ani špinavé ruce reakce. Vykonali jsme velký kus práce. Vidíme ovšem také všechny své nedostatky. Musíme zlepšit svou organizační práci a hlavně musíme naučit všechny naše soudruhy a soudružky, aby každou svou funkci konali s vědomím odpovědnosti, že jejich počínání je hodnoceno lidem, že nesmějí učinit nic, co by vrhlo sebemenší stín na stranu. [...] Proto musí být komunista nejlepším dělníkem, dobrým hospodářem, proto musí být komunisté ve státních a veřejných službách opravdovými služebníky lidu. Naše práce mluví za nás, a proto můžeme s jistotou jít do voleb“. Soudr. Gottwald řekl, že obsahem politiky naší strany je práce. Obsahem naší volební agitace je potom především zase jen práce, veliká budovatelská práce, kterou jsme pro republiku již vykonali a kterou ještě vykonáme. Touto důstojnou a skutečnou agitací stojíme v čele volebních kampaní pevně a neochvějně, jako jsou pevné výsledky naší práce samy.“¹¹⁹

¹¹⁸ Agitace na scestí, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 15, s. 2. (autor Ag.)

¹¹⁹ Agitace na scestí, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 15, s. 2. (autor Ag.)

Strana si zkrátka nepřipouští žádnou jinou variantu, než že ve volbách se ctí uspěje. Určité upevnění v jejich přesvědčení jim je také 1. máj 1946, který se může pochlubit hojnou účastí. Dokladem tohoto tvrzení jsou slova poslance dr. Bureše: „*Kupředu, za velké vítězství Komunistické strany Československa. Ve volbách dá národ komunistům sílu k provedení budovatelského programu tím, že odevzdá 26. května svůj hlas pro Komunistickou stranu Československa.*“¹²⁰

První místa kandidátek komunistické strany za volební kraj České Budějovice jsou obsazena poslanci Josefem Nepomuckým, Josefem Janoušem, dr. Janem Bartuškou a dr. Rudolfem Burešem. Do voleb vstupují s kandidátkou číslo 1.

Jako hlavní politické heslo komunistické strany je prezentováno: „*Republice více práce – to je naše agitace.*“¹²¹ To však zdaleka není jediné. Komunisté se dále na voliče obrací prostřednictvím věcí, které připomínají uplynulé roky, nebo které je potřeba urgentně v nové republice vykonat nebo zlepšit. Mezi další hesla, kterými se tato strana snaží bezprostředně 10 dní před samotným aktem voleb oslovit své potenciální jihočeské voliče, tak patří: „*Pod praporem práce pro republiku, jdeme my, komunisté do voleb. Za práci komunistů mluví skutečnost. Byli jsme s lidem v dobách utrpení a odboje, jsme s lidem při výstavbě základů nového lidového a demokratického státu. Důsledně odsunujeme Němce. Ostrou metlou ženeme cizáckou šlechtu a zrádce. Budujeme z jižních Čech pevnou hráz češství, pokroku a slovanské družby na západě proti zpupným Germánům. Rozvineme v jižních Čechách živý hospodářský život. Pomůžeme jihočeskému zemědělskému lidu. Odstraníme zaostalost naší vesnice. Rozšíříme chov prvotřídního dobytka. Ulehčíme těžkou práci zemědělce a rolnické ženy. Zřídíme kulturní domy na naší vesnici. Chráníme soukromé vlastnictví. Zahajujeme boj o snížení cen. Připravujeme veliké dílo národního pojištění. Práce – to je hlavní obsah naší politiky. Volební vítězství komunistické strany bude zároveň i vítězstvím lidové a demokratické republiky. Štěstí, blahobyt a jasnou budoucnost jižních Čech. Z naší práce bude bohatnout náš jihočeský kraj, náš lid, každý z nás.*“¹²² Každé z těchto hesel je následně ještě podrobně rozebráno, aby si všichni dokázali konkrétně představit, co všechno jim komunisté vlastně myslí.

¹²⁰ Posl. Dr. Bureš: Vpřed za velké vítězství komunistické strany Československa, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 21, s. 1.

¹²¹ Útoky nepřátel nás nesmí zmýlit, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 21, s. 3.

¹²² Štěstí a blahobyt již. Čech v práci a jednotě nás všech, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 20, s. 2.

Komunisté jsou plně přesvědčeni, že je půjdou volit všechny vrstvy obyvatel: rolníci, zemědělci, vojáci, obchodníci, muži, ženy, i mládež. Tato domněnka je pak výborně doložena článkem mládeže: „*Pro nás – mladé voliče – bude 26. květen den přímého, nemálo důležitého zásahu do politického života. Poprvé v dějinách naší samostatnosti je mládeži nad 18 let přiznáno právo aktivní účasti ve veřejném životě a tím respektována její práce a požadavky. Toto rozhodnutí vlády a PNS, připustivších na návrh komunistů k voličským urnám mladé chlapce a děvčata, odstraňuje navždy křivdy, páchané na pracující a studující mládeži ve jménu „nepolitčnosti“ a „poslušnosti“. [...] Rok svobodného života je nám ponaučením, že pouze úplným realizováním vládního programu umožníme splnění našich přání. Vládní program zaručuje naší mládeži šťastnější a lepší život. A proto budou mladí volit důsledné uskutečňovatele vládního programu, moudré a poctivé hospodáře lidově demokratického státu – komunisty.*“¹²³

Také Československá strana lidová nenechává předvolební kampaň osudu a snaží se co nejlépe zapůsobit na své jihočeské voliče. Přesto její kampaň není tak razantní a přímá jako kampaň komunistická. Necelých 14 dní před volbami vychází na jihu prohlášení této strany k občanům, v němž se hlavní představitelé zavazují hájit právo a zájmy voličů a vůbec celého kraje. I oni postupně oslovují jednotlivé vrstvy obyvatelstva. Konkrétně se jedná o zemědělce, živnostníky, obchodníky, soukromé podnikatele, dělníky, vojsko, ženy i mládež a dokládají, čím vším jim strana pomáhá nebo v čem jim bude v budoucnu jistě nápomocna. Zvláště zajímavá slova zní k ženám: „*Víme, že nám odchovaly nejlepší syny, kteří se stali chloubou našeho kraje a vstoupili do dějin našeho národa. Proto budeme vášnivě hájiti nedotknutelnost rodinného svazku, rodinnou výchovu, svobodnou výchovu školní i mimoškolní a osvobození ženy od otrocké práce, jak na venkově, tak v továrnách. Rodinná mzda otce živitele zajistí ženám, aby se mohly věnovat svému poslání bez starostí o peněžní prostředky.*“¹²⁴ Právě na tomto výňatku můžeme dobře doložit odlišný pohled na ženu, který má strana lidová na rozdíl od strany komunistické, která naopak vidí ženu v továrnách a plně politicky angažovanou. Avšak v bodě, kdy se hovoří o ulehčení práce ženám, se obě strany shodují.

První předvolební slova strany lidové doléhající k jihočeským občanům nejsou nikterak agresivní, naopak: „*Občané jihočeští! Přicházíme k Vám v těchto dnech s vědomím*

¹²³ Proč budou mladí volit komunisty, *Jihočeská pravda*, 1946, roč. II., č. 20, s. 1.

¹²⁴ Občané jihočeští!, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 20, s. 1.

klidného sebevědomého politického představitele. Chceme, abyste také tak klidně a bez vášně posoudili naše slova i skutky. Neslibujeme, nevyhrožujeme ani nelákáme. – Ucházíme se o Vaši důvěru, o Vaše srdce. Rozhodněte se sami podle hlasu svého svědomí. Své členy a činovníky vyzýváme k usilovné práci pro zdar a volební vítězství Čsl. strany lidové. Všechny pak občany voláme k volbám po našem boku nejen jako straníky, ale v první řadě jako spolupracovníky, kteří s námi a s Čsl. stranou lidovou obhájí a dopomohou k vítězství pravé masarykovské demokracie, oduševnělému křesťanskému řádu mravnímu, sociální spravedlnosti pro všechny stavy, národní tradici tisíciletých dějin a šťastné budoucnosti Čsl. republiky.“¹²⁵ I přes rostoucí sílu a počet přívrženců komunistické strany věří pevně i tato strana ve volební vítězství. Na silici postavení komunistů reaguje ve své kampani takto: „*Vy – občané, voliči a voličky, rozhodnete v těchto volbách o tom, bude-li v našem státě občanská svoboda, nebo totalitní útisk.*“¹²⁶ Vědomi si důležitosti voleb pak vyzdvihují to, co považují za důležité: „*Československá strana lidová uchází se v této rozhodující chvíli o vaši důvěru. Hlasujte pro program československé strany lidové a pro její kandidáty a kandidátky, vysloví se: pro svobodu myšlení a podnikání, pro právní řád a jistotu, pro sociální spravedlnost a křesťanské bratrství v národě.*“¹²⁷

Strana lidová vstupuje do voleb s číslem kandidátky 2. Mezi své vedoucí kandidáty strana zařadila Josefa Plojhara, Aloise Soukupa, Jana Marka, Bohumila Supa, Marii Marešovou a Jana Vlčka. Všichni tito kandidáti mají možnost zapůsobit na své voliče, neboť je jim dán prostor na stranách Hlasu lidu, aby se vyjádřili, proč právě jejich strana je tou pravou.

Před volbami se československá strana lidová pokouší také charakterizovat své postoje a zásady vzhledem k národu a Československé republice. Děje se tak ve dvacátém čísle Hlasu lidu z 15. května 1946, kde vystupuje s tím, že Lidová strana:

- *je proti každé formě policejního státu ať již má jméno fašismus, nebo kterékoliv jiné jméno*
- *je proti diktatuře kterékoliv strany a kterékoli třídy, neboť diktatura je zakuklený fašismus a protiví se demokracii*

¹²⁵ Občané jihočeští!, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 20, s. 1.

¹²⁶ Volby rozhodnou, jaký bude náš stát a příští náš život, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 21, s. 1-2.

¹²⁷ Volby rozhodnou, jaký bude náš stát a příští náš život, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 21, s. 1-2.

- *zásadně hájí soukromý majetek za předpokladu, že soukromý majetek přispívá k blahobytu republiky*
- *hlasovala i s jinými stranami pro znárodnění klíčového a energetického průmyslu, pokud toto znárodnění nebude ubíjet podnikavost jednotlivců, a nestane se neživotním státním byrokratismem a kapitalismem*
- *má reprezentanty, kteří bojovali za hranicemi za svobodu národa a trpěli v koncentračních táborech*
- *usiluje o rychlé přidělování majetku v pohraničí spolehlivým Čechům, bez rozdílu politického přesvědčení*
- *chce mítí Československo suverénním státem, který by si vládl doma po svém, tak jak to odpovídá struktuře našeho státu*
- *ví, že Československo je pokročilým a vzdělaným státem, který se nemusí všemu učit v cizině (naše kultura je tak pokročilá, že se jiní mohou učit od nás)*
- *bude bojovat za křesťanskou výchovu národa, neboť ví, jaké hodnoty dává křesťanství jednotlivci, rodině a celému státu*
- *je dostatečně silnou, aby uplatnila svůj vliv ve vedení státu*
- *je pro harmonickou spolupráci všech tříd v národě a pro spravedlivou mzdu. Politika lidové strany je politikou sociální spravedlnosti, je tedy politikou v pravdě lidovou!*¹²⁸

Poslední květnová čísla Jihočeské pravdy a Hlasu lidu přinášejí na svých stránkách očekávané volební výsledky. Na našem území jasně vítězí komunisté, na slovenském území se z vítězství těší demokratická strana. K urnám se dostavuje hojný počet oprávněných voličů. Uveřejnění výsledků je v těchto dvou novinách odlišné. Zatímco Jihočeská pravda se soustředí na výsledky z jihočeského kraje a detailně rozepisuje, pro koho se jednotlivé obce z okresů České Budějovice, Jindřichův Hradec, Kaplice, Český Krumlov, Písek, Prachatice, Strakonice, Třeboň a Týn nad Vltavou rozhodly, přináší Hlas lidu souhrnné informace o výsledcích ze zemí českých, moravskoslezských a ze Slovenska. Vedle toho pak lidovci uveřejňují vybrané okresy z Čech a Moravy. Jedná se o ty okresy, kde strana lidová dosáhla vysokého počtu hlasů.

¹²⁸ Lidová strana, *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 20, s. 3.

Zveřejněné výsledky voleb podle dvaadvacátého čísla Hlasu lidu:¹²⁹

České okresy: V českých zemích bylo celkem odevzdáno 3 564 514 hlasů. Z celkového počtu odevzdaných hlasů bylo odevzdáno 10 957 prázdných (tzv. bílých) lístků, tedy 0,32 %.

Číslo kandidátky	Název strany	Počet hlasů	Počet hlasů v %
1	Komunistická strana Československa	1 541 826	43,25 %
2	Československá strana lidová	580 107	16,27 %
3	Československá strana sociálně demokratická	533 374	14,96 %
4	Československá strana národně socialistická	898 250	25,20 %

Moravskoslezské okresy: V Moravskoslezských zemích bylo odevzdáno celkem 1 926 182 hlasů. Z celkového počtu odevzdaných hlasů bylo odevzdáno 8 473 prázdných lístků, tedy 0,44 %.

Číslo kandidátky	Název strany	Počet hlasů	Počet hlasů v %
1	Komunistická strana Československa	663 832	34,46 %
2	Československá strana lidová	530 813	27,56 %
3	Československá strana sociálně demokratická	322 397	16,74 %
4	Československá strana národně socialistická	400 667	20,80 %

Celkově bylo tedy v českých zemích odevzdáno 5 490 696 hlasů, z toho bylo 19 430 prázdných lístků, celkově tedy 0,35 %.

Číslo kandidátky	Název strany	Počet hlasů	Počet hlasů v %
1	Komunistická strana Československa	2 205 658	40,17 %
2	Československá strana lidová	1 110 920	20,23 %
3	Československá strana sociálně demokratická	855 771	15,59 %
4	Československá strana národně socialistická	1 298 917	23,66 %

¹²⁹ *Hlas lidu*, 1946, roč. II. (35.), č. 22, s. 1.

Výsledky voleb ze Slovenska:

Politická strana	Počet hlasů	Počet hlasů v %
Demokratická strana	988 275	61,43 %
Komunistická strana Slovenska	490 257	30,48 %
Strana práce	49 983	3,11 %
Strana svobody	67 575	4,20 %
Bílé lístky	12 625	0,78 %

Největšího úspěchu dosáhla lidová strana ve zlínském kraji, kde získala nevyšší počet hlasů a předstihla tak dokonce i komunistickou stranu. Naproti tomu si komunistická strana užívá téměř ve všech okresech svou převahu. Jihočeská pravda si je plně vědoma svého poslání jakožto regionálního tisku, a proto na svých stránkách rozsáhle rozepisuje výsledky jednotlivých obcí, spadajících do XIII. volebního, tedy jihočeského, kraje.

Zveřejněné výsledky voleb z 9 jihočeských okresů podle třiadvacátého čísla Jihočeské pravdy:¹³⁰

Volební okresy	Komunisté	lidovci	sociální demokraté	národní socialisté
České Budějovice	27 201	17 599	8 942	18 338
Jindřichův Hradec	11 714	3 595	2 613	5 062
Kaplice	3 506	870	900	1 028
Český Krumlov	6 055	3 222	2 437	2 376
Písek	19 935	12 314	4 925	10 038
Prachatice	9 485	6 420	2 259	3 276
Strakonice	17 959	11 406	4 721	7 393
Třeboň	12 847	6 843	4 126	6 819
Týn nad Vltavou	3 314	2 780	1 054	2 016

¹³⁰ Jihočeská pravda, 1946, roč. II., č. 23, s. 1.

Výsledky voleb Města České Budějovice:

Komunistická strana Československa	7 603
Československá strana lidová	6 002
Československá strana sociálně demokratická	3 127
Československá strana národně socialistická	8 869
Bílé lístky	77
Neplatné lístky	101

Výsledky voleb Velkých Českých Budějovic:

Komunistická strana Československa	12 713
Československá strana lidová	7 342
Československá strana sociálně demokratická	4 418
Československá strana národně socialistická	11 535

2. Analýza obsahu periodik Jihočeská pravda a Hlas lidu

2.1. Jihočeská pravda

Komunistická strana Československa své hlavní myšlenky sděluje jihočeskému obyvatelstvu prostřednictvím svých novin, Jihočeské pravdy. První číslo Jihočeské pravdy vychází záhy po osvobození – již 19. května 1945. V letech 1945 – 1947, tedy v letech, které jsou předmětem diplomové práce, vychází noviny pravidelně každou středu. Výjimkou zůstává listopad 1945, kdy noviny vydány nebyly. V roce 1945 vyšlo celkem 27 čísel Jihočeské pravdy, v letech 1946 a 1947 pak bylo vydáno shodně 52 čísel. Jako týdeník vychází Jihočeská pravda až do roku 1954. Od tohoto roku je zaznamenána vyšší frekvence vydávání. Nejprve dochází k vydávání Pravdy dvakrát týdně, později se vydává obden a od roku 1960 si čtenáři mohou dopřávat čerstvé informace každý den. Jihočeská pravda vychází až do listopadu 1992, kdy se mění na Jihočeské listy. Ty vychází v jednotlivých okresech, nazývané vždy podle daného okresního města: například Českobudějovické listy, Tábořské listy, Jindřichohradecké listy apod. Později se název z listů ještě proměnil na deník. Dnes je tedy znám: Českobudějovický deník, Tábořský deník, Jindřichohradecký deník atd. V letech 1945 – 1947 má Jihočeská pravda své konkurenty i v ostatních novinách jiných politických stran Národní fronty. Výlučného postavení na jihu Čech se však dočkává po zrušení nekomunistických novin, kdy přináší ideologicky zabarvené informace.¹³¹

V letech 1945 – 1947 je Jihočeská pravda plná významných informací. Ty mají za úkol přinášet lidem novinky z oblastí, o které se obyvatelstvo v poválečných letech nejvíce zajímá. Prohlubuje v lidech nadšení z osvobození, probouzí v nich národní sebevědomí a učí je, podílet se na veřejných věcech. K hlavním tématům Jihočeské pravdy v roce 1945 náleží referování o situaci na vesnici i ve městě. Zachycuje představy o budoucích Českých Budějovicích. Dále se často píše o odklizení poválečných škod, sestavování dobrovolných brigád i provedení historicky prvních poválečných žní. Mnoho článků přibližuje čtenářům probouzející se činnost různých továren, které postupně dosahují nebo dokonce přesahují předválečnou výrobu. Jsou zde i informace o odsunu Němců, se kterým úzce souvisí také ustanovování mimořádných lidových soudů. Právě poválečná situace Němců v Československu, jejich návrat do vlasti a trestání všech zločinců,

¹³¹ *Encyklopedie Českých Budějovic*. 2., rozš. vyd., Editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1.

zrádců a kolaborantů zůstává častým námětem i v roce 1946. Také žně tu mají svou nezastupitelnou roli. K nejdůležitějším a neočekávanějším událostem se jistě řadí také oslava 1. máje, která se těší hojně účasti, a řádky věnované volbám do Národního shromáždění 26. května 1946, kdy mají strany možnost zapůsobit na své potencionální voliče. S tím souvisí dozajista uveřejnění samotných výsledků voleb. Nejedna článek je věnován naléhavému osidlování pohraničí. Koncem roku 1946 se noviny zabývají připravovanou dvouletkou pro rok 1947. V obou letech se na stránkách tohoto tisku setkáváme mimo jiné s pravidelným uveřejňováním a vysvětlováním vydaných předpisů. Zejména se jedná o jednotlivé dekrety prezidenta republiky, nechybí však ani nejrůznější vyhlášky, například o pracovní povinnosti. Rok 1947 se nese v duchu dvouletky. Alespoň v první polovině roku jsou přinášeny pravidelné zprávy o tom, jak si která továrna ve dvouletce vede, zda má ještě určité rezervy, které je nutno zlepšit, nebo zda již přesáhla požadovaná procenta výroby. Rozsáhle se píše o problému vyliďňování jižních Čech. Spekuluje se proto, který průmysl by mohl být přemístěn na jih, aby se vyliďňování zabránilo. Dále je na nejedné stránce přiblížen boj se šmelařinou, která je velkým nešvarem a kterou se snaží všichni zneškodnit. Ani v roce 1947 se nezapomíná na první máj a na období žní. Svě místo tu zaujímá vše kolem Hradeckého programu pro zemědělce. Postupně je ve všech letech rozebírána 1. pozemková reforma a její revize.

Každé noviny mají své pravidelné rubriky, na které čtenáři napjatě čekají a které si v novinách přečtou jako první, než se vrhnou na ostatní články. Jihočeská pravda není výjimkou, i v ní můžeme takové rubriky najít.

Pravidelné rubriky Jihočeské pravdy (podle častosti výskytu):

Sportovní tělovýchova

Tato rubrika se začíná v Jihočeské pravdě objevovat pravidelně hned od 2. čísla, vydaného v roce 1945. Až do 21. čísla 1945 se nazývá jednoduše *Sport*. V pozdějších číslech až do konce roku 1947 jsou již všechny sportovní události pod jednotným názvem, a to *Sportovní tělovýchova*. V této sekci se dozvíme vždy aktuální sportovní výsledky, nechybí ani průběžné tabulky, díky kterým mají čtenáři přehled o aktuálním pořadí jednotlivých sportovních klubů. Výsledky jsou k dispozici ze všech sportovních oblastí, zejména z lehké atletiky, kopané, plavání, házené, hokeje a odbíjené. Nechybí však ani informace o lyžování či tenisu. Součástí rubriky je Sokolský ruch. V některých číslech jsou vyzdvihováni nejlepší atleti. Sportovní tělovýchova je mnohdy doplněna fotografiemi či karikaturami. Velice často bývá umístěna na jedné z posledních stránek, zpravidla před reklamou. Sport vychází poctivě v každém čísle, výjimkou zůstávají pouze čísla 21 a 23 v roce 1946.

Reklama

Ačkoliv zpočátku byl kolektiv Jihočeské pravdy plně přesvědčen o tom, že se obejdou na svých stránkách bez reklamy, netrvá dlouho a reklama se v Jihočeské pravdě přece jen objevuje. Velmi krátkou reklamu najdeme zachycenou už v roce 1945 v číslech 22 a 23. Od čísla 24 se pak reklama stává nedílnou součástí těchto novin. Jedinou výjimkou se stává číslo 21 v roce 1946, které je orientováno na volební výsledky. V rámci reklamy se dozvídáme, kdo znovu po válce zahajuje svou činnost, které obchody či hotely byly znovu otevřeny, kde seženeme nejlepší sortiment, jaké služby jsou nám doporučeny apod. Reklamě je vyhrazen prostor na konci tisku. Většinou zabírá jednu stránku, v některých číslech jsou to stránky dvě. Poslední čísla roku 1946 a 1947 mají reklamy poměrně více, neboť se součástí stávají také přání šťastných a veselých svátků obchodníků svým zákazníkům.

Bude Vás zajímat, že...

Jedná se o další periodickou rubriku, která se v novinách objevuje již v roce 1945 a svou pozici si udrží až skoro do konce roku 1947. *Bude Vás zajímat, že...* má své místo na druhé straně Jihočeské pravdy vlevo nahoře. Je psána kurzívou. Pravidelně přináší informace, které autoři považují za zajímavé a o které se chtějí podělit s ostatními. Zajímavosti jsou brány z nejrůznějších oblastí, ať se již jedná o informace z domácího či zahraničního prostředí. Informace jsou tu jednak o nacistickém Německu, přátelství a výrobě v Sovětském svazu, ale také o výrobě našich továren, o stavu lidí v pohraničí a mnoho dalších událostí. Mnohdy jsou vyjádřeny v číslech či procentech (kolik lidí se vrátí do Československa, kolik bylo vyneseno rozsudků smrti, kolik hektarů půdy bylo konfiskováno, jaký byl schodek státního hospodářství apod.). *Bude Vás zajímat, že...* chybí pouze v číslech 5, 7 a 24 v roce 1945 a v číslech 18 a 21 v roce 1946. V roce 1947 je rubrika otištěována v každém čísle až do čísla 40, kde její působení končí.

Malý oznamovatel

Malý oznamovatel se stává nedílnou součástí Jihočeské pravdy od 12. čísla roku 1945. Pod tímto názvem si můžeme přestavit něco jako dnešní inzerci a seznamku. Uveřejňována jsou různá oznámení, nabídky a poptávky práce, otevírání kaváren, výměny či prodeje bytů, poděkování všeho druhu, prodeje různých předmětů, hledání partnera apod. Součástí *Malého oznamovatele* je také z počátku kulturní program, který později získává své vlastní místo. Zatímco v roce 1946 ho najdeme ještě poměrně v každém čísle, kromě čtyř (čísla 18, 20, 21 a 42), v roce 1947 se prodlužuje řada čísel, ve kterých již *Malý oznamovatel* chybí. Jedná se o čísla 15, 30, 31, 32, 35, 36, 38, 50 a 52. Umístěn bývá zpravidla na předposlední stránce vedle reklamy.

Zemědělství

Zemědělství je souhrnný název pro všechny informace, rady, soutěže a vyhlášky, týkající se našich zemědělců. Vysvětlen je tu například nový zákon o myslivosti, dekrety pro zemědělce týkající se úpravy cen živočišné a rostlinné výroby, Hradecký program apod. Dále je tu vyhlášena soutěž v dodávce obilí a v dodávkách mléka. Čtenáři zde najdou rady, jak konzervovat maso, i jak odevzdávat mléko. Nechybí ani

přibližování aktuální situace, jak se vyvíjí stav ohledně revize pozemkové reformy, konfiskace půdy, osidlování pastvin v pohraničí či co a jaké výhody zemědělcům přinesou nově budovaná družstva. Součástí je například i osevní plán. Tato rubrika je do Jihočeské pravdy zařazena od 21. čísla roku 1945, kdy byla v tomto roce vynechána pouze v čísle 25. V následujícím roce bychom hledali tuto rubriku marně v číslech 18 – 21 a v čísle 40. Následně je od čísla 42 *Zemědělství* trvale přejmenováno na *Práce zemědělců*. Od té doby nechybí v žádných novinách do konce roku 1947.

Kultura

Čtenářům přináší tato rubrika novinky z kulturního života od 2. čísla roku 1945. Představovány jsou hry, které uvede ve svém repertoáru Jihočeské národní divadlo. Následně se objevuje také hodnocení hry a vůbec hereckých výkonů. Stejně tak jsou představeny i filmy, které byly či budou ke zhlédnutí v některém z českobudějovických kin. Postupně jsou zde také představení různí důležití umělci, kteří slaví nějaké výročí, nebo nás navždy opustili. Nechybí pozvánky na výstavy. Největší pozornost se dostává různorodým zprávám o Jihočeském národním divadle. V roce 1945 se kultura nachází ve všech číslech, ale v roce 1946 byla v některých novinách vynechána. Jedná se o čísla 18 – 21, 25, 38, 40 a 44. V tomto roce dostává *Kultura* od čísla 41 nový název: *Týden v kultuře*. O rok později se z kulturního života nedozvíme nic jen ve čtyřech číslech (1, 4, 5 a 36).

Zprávy z krajů

Zprávy z krajů přibližují, co se během uplynulého týdne událo nového. Nejedná se o charakteristiku jednotlivých krajů v Československu, nýbrž zde máme zachyceny důležité momenty z jihu Čech. Informace jsou nejen z velkých měst, ale i z vesnic. Pod názvem města či vesnice vždy najdeme jednu nebo i více zpráv o tom, co se v nich aktuálně událo. Máme tu tak například informace z Českého Krumlova, Českých Velenic, Třeboně, Strmilova, Homolí, Ševětína, Velešína, Trhových Svin, Protivína, Prachatic apod. Zprávy jsou nejrůznějšího charakteru, od otevření nových škol, situace v knihovnách, přes pořádané kurzy a sbírky až po konané veřejné stranické schůze KSČ. *Zprávy z krajů* se v Jihočeské pravdě uchytily od 5. čísla roku 1945, přičemž byly v tomto roce vynechány pouze jedenkrát, a to ve 24. čísle. V roce 1946 nejsme o

„krajích“ informování v číslech 19, 21, 25 a 41. Od 39. čísla se setkáváme s novým názvem *Co nového v krajích*. Rok 1947 přináší novinky pravidelně až do 31. čísla. Pak se tato rubrika sice ještě objeví v 35. čísle, ale od 36. se čtenáři musí s touto rubrikou rozloučit. Ne však na dlouho. Od 49. čísla se proměňuje na: Prachaticko, Třeboňsko, Hradecko, Písecko, Strakonicko, Krumlovsko a Kaplicko. Každý okres tu má své místo, informace se stávají přehlednější.

Mimořádný lidový soud v Českých Budějovicích

Mimořádný lidový soud patří zajisté mezi neočekávanější a nejčtenější pravidelně se opakující články. Čtenáři mají možnost se přesvědčit, jak byli potrestáni všichni zrádci, zločinci a kolaboranti, kteří se podíleli na nepřátelském režimu a kteří mnohdy ublížili mnoha lidem ve svém okolí. Na stránkách Jihočeské pravdy se proto objevují vždy aktuálně nové rozsudky od lidového soudu. Rozsudky jsou nejprve pouze od lidového soudu v Českých Budějovicích, později jsou v některých číslech i rozsudky například od soudu v Týně nad Vltavou. Každý, kdo stane před soudem, zde má uvedeno své jméno, příjmení, bydliště, věk a provinění, na základě kterého se zodpovídá před spravedlností. V samotném závěru samozřejmě nechybí, s jakým trestem provinilec odchází. Kromě zprošťujících rozsudků si s sebou většinou odnáší ztrátu na cti, propadnutí majetku, několik let tvrdého žaláře a nucených prací, někdy i trest smrti. Trestům smrti je zvláště věnována pozornost, takové případy jsou rozepsány více než ostatní. Rubrika se v Jihočeské pravdě začíná objevovat po ustavení lidového soudu a po prvních vynesených rozsudcích. První výsledky přináší číslo 16 roku 1945. Další zprávy od soudu jsou v novinách číslo 17, 18, 19, 24 a 25. V letech 1946 a 1947 se čísla, která tyto informace obsahují, střídají. Od 24. čísla v roce 1947 jsou zprávy od mimořádného lidového soudu nahrazeny zprávami od Krajského soudu. U něj jsou již řešeny lehčí tresty (například šmelinařina), za které padají nižší tresty.

Kam v týdnu?

Tato rubrika svým čtenářům radí, kam mají v nejbližších dnech vyrazit za kulturním vyžitím. Zatímco zpočátku jsou tyto informace součástí Malého oznamovatele, od roku 1946 mají své vlastní umístění, zpravidla poblíž kultury. Pod nadpisem nalezneme rozepsaný repertoár Jihočeského národního divadla a dále programy

českobudějovických kin. V Českých Budějovicích si občané mohou vybrat mezi Bio Kotva, Elekta, Hvězda, Grand nebo Bio Čas. Vždy je zde přehledně vypsáno, ve kterých dnech jsou které hry nebo filmy uváděny. Nezapomíná se ani na momenty, kdy jsou v daném objektu prázdniny. V roce 1946 sice ještě některá čísla tuto rubriku opomínají, nicméně v roce 1947 již není jediné číslo, ve kterém by chyběla. Kino je spatřováno jako výchovný prostředek.

Jindřichův Hradec a Třeboňsko (Vitorazsko)

Rubrika, která informuje o událostech, odehrávajících se na Jindřichohradecku a Třeboňsku. Někdy se také namísto Třeboňska věnuje Vitorazsku. Jelikož jsou stránky tomuto tématu vyhrazeny pouze v roce 1945 (16. – 23. číslo) a v prvním čísle roku 1946, jedná se převážně o zprávy týkající se poválečného osidlování obcí, manifestací, žní a žnových brigád, připojení některých obcí k jinému okresu, volbám okresního Národního výboru, veřejným schůzím a dalším informacím. Tato rubrika se během roku 1946 ztrácí, ale od 45. čísla téhož roku se znovu objevuje, tentokrát jako rubrika *Jindřichovým Hradcem*. Ta je pak pevnou součástí Jihočeské pravdy až do 43. čísla roku 1947, kdy tato rubrika zaniká. Pod novým názvem se věnuje zejména událostem přímo se týkajících Jindřichova Hradce, jako například usnesení z Místního národního výboru, nezapomíná se však zmínit ani o obcích, pod Jindřichův Hradec spadajících (například o elektrizaci jindřichohradeckých obcí).

Život strany

Komunistická strana Československa v jižních Čechách sděluje svým příznivcům prostřednictvím této rubriky, kdy, kde a v jaké části Českých Budějovic nebo okolí se koná či konala veřejná nebo plenární schůze strany. Pokud schůze již proběhla, víme, co bylo na schůzi projednáno, mnohdy i kolik členů se zúčastnilo, i kdo referoval o daném problému. V případě, že se schůze teprve chystá, je k informaci připojen čas a místo konání. *Život strany* se v Jihočeské pravdě objevuje od 4. čísla roku 1945, chybí pouze ve dvou číslech (číslo 8 a 24). O rok později, roku 1946, je tato tradice udržována v číslech 1 až 7, přičemž číslo 5 chybí. Poté se již tato rubrika na stránkách neobjevuje.

Zprávy (O čem ještě nevíte)

Jak se dá podle názvu očekávat, pod *Zprávami* jsou otiskovány aktuální události, vyplňující každodenní život občanů. Čtenáři si mohou například přečíst upozornění na nebezpečí, které v sobě nesou volně pohozené zbraně, o trestu, za šízení při dodávkách mléka, které ročníky se chystají k odvodu, o obnovení poštovního styku s Polskem a spoustu dalších zajímavých informací. I přesto jejich frekvence uveřejnění není tak častá, jak by se očekávalo. V roce 1945 vychází 6 čísel Jihočeské pravdy, kde zprávy zveřejněny nejsou. Stejný počet čísel zůstává bez této rubriky i o rok později. Zde *Zprávy* 38. číslem končí. Objevuje se však rubrika nová, s velkou pravděpodobností nahrazující zaniklé *Zprávy*. Od této doby (39. číslo roku 1946) si čtenáři podobné informace mohou vyhledat pod názvem: *O čem ještě nevíte*. Takto vychází i v roce 1947, kdy se kromě čísla 25 a 41 nachází v každém čísle.

Strakonice jednou větou

Přináší stručně shrnuté aktuální zprávy a události ze Strakonicka, ne vždy však zcela přehledně. Někdy jsou informace nahuštěné v jednom sloupci, oddělené pomlčkami, což vede k naprosté nepřehlednosti, čtenář se rychle ztratí. Jindy má každá informace svůj odstaveček, oddělený puntíkem. V tomto případě se nikdo jen tak neztratí. Tato rubrika získává své místo na stránkách novin až od 33. čísla roku 1946. Kromě jednoho čísla (43) vychází v každém čísle téhož roku. V následujícím roce je tato rubrika zájemcům přinášena s přerušením čísel 5, 10, 28, 35 a 36 až do čísla 43, poté končí. *Strakonice jednou větou* informuje například o úředních hodinách, o usneseních přijatých Okresním národním výborem, o novinkách týkajících se strakonických podniků, České zbrojovky apod.

Souhlasíme, nelíbí se nám, navrhuje...

Prostor věnovaný čtenářům, kteří mají možnost se vyjádřit ke všemu, co je nadchlo či co je naopak nějakým způsobem pobouřilo. V tomto místě mají také možnost podělit se s ostatními o své nápady. Dochází tak například k tomu, že jsou lidé pobouřeni poměrem Čecha k ženě německé příslušnosti, přidělené na práci a ne k jiným účelům. Nesouhlas je také vyjádřen směrem k myslivcům, kteří si mohou střílet zvěř pro své

potřeby, zatímco dělníci musí čekat na potravinové lístky. Součástí je tak i návrh, aby zvěř byla zestátněna apod. Stížnosti převažují nad souhlasem. Toto místo je věnováno čtenářům pouze v roce 1945, a to ne v každém čísle, jak bylo původně v plánu. Na anonymní dopisy nejsou brány ohledy, zveřejněny jsou pouze ty podepsané.

Čtenáři mluví

Jedná se pravděpodobně o rubriku nahrazující: *Souhlasíme, nelíbí se nám, navrhujeme...* Čtenářům je zde opět poskytnut prostor, ve kterém se mohou podělit s ostatními o své názory. Objevuje se zde například upozornění na to, že prodavač čtenáři stále ještě nevystavil hotovou cenu, neboť čeká na zvýšení cen, nebo informace o odstranění německých nápisů a firem, kterými bylo město doslova zaplaveno, ale i přesto se tu takové nadpisy stále ještě vyskytují. Ani v tomto případě však prostor věnovaný čtenářům dlouho nevydrží. Setkáváme se s ním jen v číslech 9 – 16 a v čísle 20, vše roku 1946.

Seznam osob žádajících o vynětí z opatření proti Němcům

Tento *Seznam* uveřejňuje postupně všechny osoby, žádající o vynětí z opatření proti Němcům. V seznamu je vždy jméno, příjmení, přesné datum narození a bydliště. V některých případech jsou i informace o osobě, která daného člověka doporučuje. Seznam zde slouží jako jakási kontrola pro obyvatele. Všichni čtenáři, mající s daným člověkem, uvedeným na seznamu, neblahé zkušenosti a ví o něm něco, díky čemuž by jeho žádosti nemělo být v žádném případě vyhověno, mohou podat své stížnosti na Místní národní výbor v Českých Budějovicích. Seznam se objevuje nepravidelně v průběhu roku 1946 (1, 9, 12, 14, 17, 19, 20, 22, 23, 25, 27, 29, 33, 36). Poté se objevuje další *Seznam*, tentokrát osob, žádajících o přidělení československého občanství. I to se objevuje pouze v roce 1946 (čísla 38, 42, 46 a 47).

Školská hlídka

Ve *Školské hlídce* jsou otiskovány všechny události týkající se československého školství. Je psána velmi drobným, tučným písmem. Jednotlivé informace jsou oddělovány kroužkem. Najdeme zde například vítěze nejkrásnější školní zahrady, počty

všech druhů škol na českobudějovickém okrese, informace o okresní učitelské knihovně, o vytvoření školských komisí ve všech okresech apod. Školská hlídka se stává součástí Jihočeské pravdy v rozmezí prvního až desátého čísla roku 1946.

„Pijáci, alkoholici, nemravové“

Jedná se o rubriku, objevující se v Jihočeské pravdě ke konci roku 1946. Za úkol je považováno přiblížit veřejnosti všechny ty, kteří nějakým způsobem pohoršují veřejnost a neblaze působí na současnou mládež. V seznamech nejsou lidé sami, naopak, vždy se najdou přinejmenším čtyři občané, jejichž jméno, příjmení, povolání a místo pohoršení je otisknuto v plné kráse. Protože se komunistická strana proti takovým případům snaží bojovat, vypadá odhodlání zveřejňovat na stránkách Jihočeské pravdy všechny podobné hříšníky velmi slibně, nicméně se s tímto seznamem můžeme setkat pouze v číslech 47, 48 a 50.

Zpravodajství JND

Zpravodajství JND nám prozradí, co je nového v oblasti Jihočeského národního divadla. Čtenáři se tak dozvídají, jak divadlo oslaví narozeniny Klementa Gottwalda, na jakém čísle si zájemci mohou rezervovat lístky, která divadelní hra bude sehrána také mimo České Budějovice, co bude v nejbližší době v divadle k vidění atd. Tato rubrika je neperiodická. Nachází se v číslech 47 a 48 v roce 1946 a v číslech 2, 5, 6, 7, 11, 17 a 34 v roce 1947.

Okénko SB

Místo vyhrazené pro Sbor brannosti. V tomto „okénku“ se má sbor přiblížit více k obyvatelstvu a přesvědčit ho tak o své činnosti. Právě proto sem mají být publikovány novinky prostřednictvím všech odboček tohoto svazu. Uveřejněna je tu tak například agitace všech chlapců a dívek do českobudějovického sboru, termín povinného srazu všech členů, průběh pořádané Mikulášské zábavy, zahájení nového střediska a spousta dalších zpráv, jež se těsně Sboru brannosti těsně dotýkají. Touha, že by se Okénko SB mohlo stát pravidelnou rubrikou jako například Sportovní tělovýchova, se záhy ukazuje

jako nesplnitelná. Vyskytuje se proto jen v číslech 49 – 51 v roce 1946 a dále v číslech 2 – 8 a v čísle 11 v roce 1947.

Čas nepočítá mrtvé

To už je název další pravidelné rubriky na stránkách Jihočeské pravdy. Tentokrát se jedná o článek na pokračování, v němž se vypráví o tom, jak fungovali přívrženci komunistické strany za doby okupace a nacismu. Autor vypravuje nejen o různých znameních, fungujících mezi členy prakticky beze slov, ale také o postupném zavírání jednotlivých členů gestapem a o jejich popravách. Článek je velmi poutavý, čtenáři s napětím očekávají, jak se situace vyvine dál. *Čas nepočítá mrtvé* vychází od 9. do 30. čísla v roce 1947. V tomto rozmezí chybí v číslech 15 a 16.

Nové knihy

Pod tímto titulem bývá zveřejňován seznam knih, které je možno aktuálně nově zakoupit na pultech knihkupectví. U knih je kromě názvu a autora uváděno také nakladatelství a stručná recenze, o čem kniha pojednává. Někdy je tato rubrika zaměněna za *Co nového v knihkupectví Svoboda*. Informace zůstávají stejné. Seznamy se objevují nepravidelně v obou letech (1946 i 1947).

Program českobudějovického rozhlasu

Nadšení ze svobodného vysílání rozhlasu je po válce patrné po všech stránkách. Jihočeská pravda otišťuje program v rozmezí čísel 7 – 14, s výjimkou čísla 8 (rok 1945).

2.2. Hlas lidu

Hlas lidu je název novin, který na jihu oslovuje přívržence Československé strany lidové. Toto je zdůrazněné hned na titulní straně pod samotným názvem periodika. Jedná o „Krajový orgán Československé strany lidové pro jižní Čechy“¹³². První poválečné číslo vychází až téměř necelý měsíc po vydání Jihočeské pravdy, tedy až 13. června 1945. Informace svým čtenářům přináší pravidelně až do 22. prosince 1949. K tomuto datu noviny svou působnost končí. Ke slovu se v několika dalších desítkách let dostávají již pouze noviny komunistické. Hlas lidu je vydáván pravidelně každou středu. I v tomto případě se tedy jedná o týdeník. Tyto noviny mají svou předválečnou tradici, na kterou nyní navazují, což dokazují informace uvedené v každém čísle u ročníku. Kromě aktuálního ročníku je za ním v závorce ihned uváděno i číslo, které by to bylo, kdyby se nezačínalo po válce od začátku. Například v roce 1945 tak můžeme vedle prvního ročníku vidět napsáno číslo 34 (konkrétně: Ročník I. (34.)). Počet vydaných čísel Hlasu lidu se v letech 1945 – 1947 liší od Jihočeské pravdy jen velmi mírně. V roce 1945 se na pulty dostalo 25 čísel Hlasu lidu, v roce 1946 to bylo čísel 51 a o rok později přibylo navíc jedno číslo. Hranice výtisků se tak zastavila na čísle 52. Aby se odlišil nový ročník od starého, je první číslo v novém roce 1945 i v roce 1946 vydáno s červeným názvem Hlas lidu. Dále se pak již pokračuje standardně černobílým tiskem.

Stejně jako Jihočeská pravda, tak i Hlas lidu na svých stránkách otiskuje aktuální události, které považuje pro své čtenáře za důležité a zajímavé. Hned z prvních čísel vyvěrá naprostá radost ze znovu obnoveného a nastoleného míru. Jelikož se jedná o křesťanskou stranu, jsou zde také zachyceny informace týkající se církve, papeže a jejich dávného volání po míru. Svou pozornost se nesnaží upnout pouze k Sovětskému svazu, jak je tomu v případě Jihočeské pravdy, ale věnuje se spravedlivě i spojeneckým armádám, podílejících se na osvobození Československa. V roce 1945 se Hlas lidu věnuje vzpomínkám, co se dělo za dob okupace, zřetelně sleduje, jak se vyvíjí situace Němců na našem území, i jak se jih začíná pomalu ze všech hrůz vzpamatovávat a vrhá se znovu do práce. Pozornost je věnována obchodníkům, živnostníkům, zemědělcům a především ženám, které lidová strana vyzdvihuje. Jsou zde vysvětlovány nejrůznější vyhlášky a dekrety. Řádky jednotlivých článků se dále soustředí na kulturní život,

¹³² Hlas lidu

křesťanské poutě, žně, osidlování pohraničí i na trestání zločinců. Všechna tato témata prolínají i do roku 1946, kde je mimo jiné velká pozornost soustředěna také na „volební boj“ o hlasy voličů. Tyto noviny však řeší také český populační problém, pracovní morálku a problém nedostatku průmyslu na jihu. V roce 1947 se píše o lidoveckých směrnicích zemědělské politiky, dvouletce i českobudějovické dopravě. Objevuje se zde i kritika poválečných poměrů v Československu, přičemž mají na mysli rozkrádání majetku samotným českým obyvatelstvem. Témata jsou více než pestrá.

Také Hlas lidu není výjimkou a na svých stránkách uveřejňuje typické pravidelné rubriky, kterých není zrovna málo. Právě proto najdeme čísla, v nichž je některá rubrika vypuštěná a nahrazená jinou, přičemž se v dalším čísle již zase vrací na své místo.

Pravidelné rubriky Hlasu lidu (podle častosti výskytu):

Reklama

Reklama se v novinách Hlasu lidu zabydlela hned od 3. čísla roku 1945. Od té doby se nenajde výtisk, ve kterém by chyběla, s výjimkou čísla 21 v roce 1946. Zpočátku je reklama skoro nepatrná. V rámci jednoho čísla se objevuje kolem pěti, šesti reklam, které lemují další text. Tento počet se však postupně rozšiřuje. K navýšení dochází zvláště před vánocemi, kdy se firmy, továrny, obchodníci a další živnostníci snaží poděkovat svým zákazníkům za svou přízeň a přejí jim příjemné a klidné svátky. Zpravidla je v reklamách uveden jen název objektu a adresa, kde příslušný objekt najdeme. Na svou činnost upozorňují hotely, restaurace, mlékařská družstva, papírnickví, železářství, pily, peněžní záložny, nejrůznější potravinářské obchody a spousta dalších.

Malý oznamovatel

Malý oznamovatel zachovává informační charakter novin. Najdeme pod ním nabídky a poptávky všeho druhu od práce, pronájmů, výměn a prodejů přes nejrůznější poděkování až k firmám a obchodům, které oznamují znovuzahájení své činnosti. Lidé, kteří touží poznat spřízněnou duši na celý zbytek života, se zde mohou poohlédnout po ideálním protějšku. Součástí Malého oznamovatele je totiž seznamka. Právě seznamka a

nabídky či poptávky práce převažují. *Malý oznamovatel* si zachovává své pevné místo od druhého čísla roku 1945. Výjimkou, kdy byla tato rubrika opomenuta, jsou čísla 21 roku 1946 a čísla 37, 48 a 52 roku 1947.

Výroba • Zemědělství • Obchod

Tato rubrika patří k jedné z nejdůležitějších především proto, že v ní čtenáři mohou najít veškeré potřebné informace ke svému životu. Jsou zde pravidelně uveřejňovány a vysvětlovány vydané dekrety a vyhlášky. Objevují se tu také práva, povinnosti a pokyny k jednotlivým odvětvím. Zaobírá se výrobou podniků, zpeněžováním dobytka, osevním plánem, státním majetkem, mléčnou produkcí i prací zemědělské ženy. Součástí Hlasu lidu se stává ve třetím čísle roku 1945. V tomto roce je rubrika vynechána v číslech 6 a 25. Roku 1946 postrádají tuto sekci všichni zemědělci, obchodníci a další vrstvy zájímaví se o tato témata v číslech 1, 3, 7 a 21. Tohoto roku se rubrika také dočkává svého přejmenování na *Zemědělství • Živnosti • Obchod • Průmysl*, čímž se rozšiřuje záběr diskutovaných témat. Pod tímto názvem funguje v rozmezí čísel 39/1946 – 7/1947, kdy se název znovu proměňuje, tentokrát jednoduše na *Hospodářství*. To je zveřejňováno pravidelně a chybí až v posledním čísle roku. S novým názvem se objevuje více prostoru pro tato témata.

Biografie

Rubriku *Biografie* vyhledá jistě každý čtenář, který zatouží po zpestření svého každodenního života nějakým pěkným, zajímavým filmem. Najdeme tu, které kino v daném týdnu promítá a jaký film svým divákům nabízí. K těmto základním údajům je mnohdy přidáno, kdo je režisérem, či kdo se objeví v hlavní roli. Někdy je zde do jedné, dvou vět shrnuta hlavní myšlenka děje. To však není pravidlem. Seznam se pomalu začíná objevovat v průběhu roku 1945. Jedná se o čísla 16, 19, 20, 22, 24 a 25. V následujících dvou letech je frekvence této rubriky bezkonkurenčně vyšší. Jak v roce 1946, tak i v roce 1947 je vždy vynecháno pouze jedno číslo: 21/1946 a 47/1947.

Místní zprávy

O to, co je nového na Českobudějovicku, se v Hlasu lidu starají *Místní zprávy*. K dispozici jsou tak zprávy rozmanitého charakteru. Čtenáři se zde dozví například novinky z Místního národního výboru, dále pak o návratu dvou lékařů z Terezína, o položení základního kamene Jihočeského národního divadla, o odhalení pomníku TGM, o nutnosti vydání jednoduchého telefonního seznamu a jízdního řádu, ale také o nových učňovských školách, nedostatku bytů či seznamech darů, které občané darovali na určité účely. Nechybí zde ani informace o národních poutích, které nesmí v křesťansky psaných novinách v žádném případě chybět. Součástí některých čísel *Místních zpráv* je také zveřejňování seznamů zemřelých. Novináři nezapomínají ani na důležitá životní jubilea významných osobností. Tato rubrika mění svůj název během existence Hlasu lidu hned několikrát. *Místní zprávy* vycházejí bez přerušení v číslech 2 až 25 roku 1945. V následujícím roce takto vychází pouze první dvě čísla, od třetího do dvanáctého čísla se již rubrika jmenuje *Českobudějovicko* a ve zbytku roku si čtenáři dopřávají rubriku *Denní zprávy*, s výjimkou 21. čísla. Do roku 1947 vstupují novinky z Českobudějovicka s novým názvem *Ze dne na den*. S těmito informacemi se nesetkáme pouze v číslech 6, 21, 24 a 43.

Zprávy z krajů

Podobně jako v Jihočeské pravdě, tak ani tady Hlas lidu neinformuje o jednotlivých československých krajích. Zajímá se výhradně o jižní Čechy, o kterých referuje svým čtenářům. Svou pozornost zaměřuje jak na menší jihočeské vesnice (například Radostice, Dunovice u Strakonice, Krasetín, Římov a mnohé další), tak samozřejmě i na větší města (Strakonice, Lišov, Hluboká nad Vltavou, Český Krumlov, Jindřichův Hradec apod.). Zpravidla se zpočátku pod názvem vesnice či města objevuje jedna zpráva, postupně se však začíná počet zpráv rozrůstat. Rozsah rubriky se zvyšuje: zprvu je *Zprávám z krajů* věnován jeden sloupec, později se rozšiřuje na půl i celou stránku. *Zprávy z krajů* mají své místo v Hlasu lidu od druhého čísla roku 1945, vynecháno bylo pouze číslo 24. V roce 1946 dochází k vynechání rubriky v číslech 7, 33, 35 a 37 – 41. V posledním čísle tohoto roku se *Zprávy z krajů* proměňují na *Hlas kraje*. Pod *Hlasem kraje* vychází zprávy pravidelně od prvního do posledního čísla roku 1947. Určitou výjimku tvoří číslo 35, kde je název vypuštěn, avšak informace z krajů nechybí. Jsou

zde jednoduše pod svými názvy: České Budějovice, Kaplice, Třeboň, Jindřichův Hradec, Písek, Prachatice, Český Krumlov a Týn nad Vltavou. Poté je vše zase při starém. Ve zprávách najdeme všechny novinky z daného města či vesnice, včetně zpráv z Místních národních výborů, o darech a sbírkách či poskytuje například přehled o průběžném osídlení pohraničí a spoustu dalších věcí.

Organizační

Pod tímto názvem publikuje strana veškeré informace týkající se bezprostředně Československé strany lidové. Připomínány jsou jednotlivé ustanovující a jiné schůze, veřejné projevy strany, národní poutě, ideové školy, okresní konference strany, členské příspěvky, valné hromady, plesy i úřední hodiny orgánů strany. Součástí jsou novinky o mládeži strany. Čtenáři jsou tu také vyzýváni do práce, nabízena a poptávána jsou zde krátce volná pracovní místa. Je na první pohled patrné, jak je tato rubrika pro stranu důležitá, a proto vychází téměř v každém čísle. V roce 1945 ji nacházíme pravidelně od druhého do posledního čísla. V roce 1946 je vynechána v pěti číslech (21, 22, 32, 33 a 42). Rok 1947 zapomněl na rubriku dvakrát: v čísle 35 a 36.

Tělovýchova • Sport

Také Hlas lidu nezapomíná na sportovního ducha jihočeských obyvatel. Hlavní úlohu mají dozajista nejrůznější sportovní výsledky. Novinky jsou přinášeny z lehké atletiky, obíjené, kopané, házené, plavectví, hokeje, košíkové, rohování i dalších sportů. Součástí bývají informace o valných hromadách klubů i o připravovaných závodech apod. U této rubriky se pojmenování střídá velmi rychle, podstata však zůstává. *Tělovýchova • Sport* je označení v číslech 2 – 11 a 21 – 23, pouze slovo *Tělovýchova* se využívá pro čísla 12 – 20 (kromě 16, 18) a 25 v roce 1945. Od 1. do 30. čísla roku 1946 se vrací k původnímu názvu *Tělovýchova • Sport*, aby od 31. čísla téhož roku byla rozšířena ještě o hry, tedy *Tělovýchova • Sport • Hry*. To se však dlouho neudrží, a tak 36. číslo přichází s novým názvem *Jihočeským sportem*. Takto se rubrika nazývá i v rozmezí 1. – 36. čísla a od 47. – 52. čísla roku 1947. Noviny vydané mezi těmito čísly, tedy v rozpětí čísel 36 – 46, se rubrika honosí názvem *Hlas lidu sportovcům*.

Události v kostce

Události v kostce jasně a stručně poskytují čtenářům přehled o tom, co je nového doma a ve světě. Ve většině případů je sloupec rozdělen skutečně do částí: *Z domova* a *Ze zahraničí*. Jindy jsou od sebe bez názvu odděleny jen tečkou či jiným symbolem. Rubrika přináší velmi zajímavé zprávy. V prvních poválečných měsících se v událostech z domova píše například o nařízení ministra školství o okamžitém zavření německých škol, o přivítání lidických vdov a sirotek 10. června 1945, o skončených výsleších K. H. Franka nebo o požadování zákazu sňatků s příslušníky Německa či Maďarska apod. Ze světa tu pak v témže roce nacházíme informace například o Hitlerovi (o tom, že se 2 dny před pádem Berlína pravděpodobně oženil s herečkou Evou Braunovou, dále o tom, že jeho mrtvola s určitostí nalezena nebyla), o nalezení hromadného hrobu v Polském Těšíně či o atomové bombě svržené na Hirošimu a jejích následcích. V dalších letech se tu čtenáři dočítají, na kdy byl stanoven termín voleb do Národního shromáždění, o uzavření spojenecké smlouvy Československa s Jugoslávií, odsouzení Tisa k trestu smrti provazem, o zahájení mezinárodní železniční dopravy a mnohé jiné. Ačkoliv se v této rubrice dočtou opravdu zajímavé a cenné informace, není tak pravidelná, jak by se předpokládalo. V roce 1945 v polovině čísel *Události v kostce* nenajdeme. V roce 1946 se situace zlepšuje, zde chybí *Události* v deseti číslech, v roce 1947 už jen v šesti číslech.

Zprávy osobní a rodinné

Místo je věnované čtenářům, kteří zde mají možnost podělit se nejen se svými blízkými, ale i s dalšími čtenáři, o radostných i smutných okamžicích ze svého života. Najdeme zde proto nejrůznější poděkování, nejčastěji za vyjádřené soustrasti nad úmrtím blízkého člověka či za rozloučení se s drahým (drahou) na poslední cestě. Ke smutným zprávám se rozhodně řadí také oznámení o úmrtí či vzpomínka na výročí úmrtí. Ke šťastným událostem, o které se lidé chtějí podělit, patří jistě oznámení zasnoubení, sňatku či životního jubilea. V některých číslech nalezneme i oznámení o zahájení činnosti, či neordinování lékařů apod. Smutné zprávy a poděkování však bezkonkurenčně převládají. Nedílnou součástí Hlasu lidu jsou *Zprávy osobní a rodinné* od 3. do 24. čísla, s výjimkou čísla 17. Také v letech 1946 a 1947 je tato rubrika zařazena na stránky tisku. V roce 1946 je vynechána šestkrát, o rok později osmkrát.

Kultura

Všechny významné kulturní události jsou zachyceny pod jednotným názvem *Kultura*. Nikoho jistě nepřekvapí, že rubrika referuje o koncertech, Jihočeském národním divadle, jeho repertoáru a dalších záležitostech, divadelních ochotnících, školách nebo nově vydaných knihách. Autoři zde také v některých číslech shrnují a představují literární díla významných literátů, kteří například slaví nějaké životní jubileum. Neopomíná se tu ani na úmrtí známých autorů. Existují takové výtisky Hlasu lidu, které se bez této rubriky obejdou. V roce 1945 se *Kultura* teprve zajíždí, není proto divu, že se skoro polovina čísel (11) tuto rubriku neobsahuje. Rok 1946 vynechává *Kulturu* celkem šestkrát, rok 1947 sedmkrát.

Lidový soud

Tuto rubriku najdeme na stránkách v Hlasu lidu hned pod několika názvy: *Lidový soud*, *Mimořádný lidový soud*, *Rozsudky mimořádného lidového soudu v Českých Budějovicích* nebo také *Před lidovým soudem v Českých Budějovicích*. Stejně jako v Jihočeské pravdě přináší i zde autoři novin informace o rozsudcích nad všemi zrádci a kolaboranty. Také je zde uvedeno jméno, příjmení, věk, místo bydliště a provinění, kterému dotyčný čelil před soudem. V závěru jsou oznámeny i očekávané konečné tresty. Někdy nechybí ani zmínka o tom, kdo soudu předsedal, kdo byl obhájcem ex offo a kdo zastupoval žaloby. Protože se jedná o informace, na které lidé s napětím čekají, jsou soudní výsledky zveřejňovány poměrně pravidelně. V roce 1945, vychází od 16. číslo až do konce, nové zprávy od soudu chybí pouze ve dvou číslech (19 a 22). Rok 1946 výsledky nepřináší v šesti číslech (2, 9, 21, 24, 45 a 48). V roce 1947 pak vychází pravidelně v rozmezí prvního až devatenáctého čísla. Tím to končí a znovu se začíná objevovat až od čísla 36 do čísla 50. V tomto případě se jedná o rubriku *Ze soudní síně*, kde se kromě posledních případů Němců, zrádců a kolaborantů, objevují i klasická provinění občanů, jako je například řízení v opilosti nebo o podvody.

Vzpomínka na Buchenwald

Jedná se o článek na pokračování, ve kterém se všichni čtenáři mohou dočíst vše o cestě do koncentračního tábora a následně o životě v něm. Poutavé vyprávění se objevuje poctivě v každém Hlasu lidu již od prvního čísla roku 1945 až do 13. čísla roku 1946, kdy publikování na toto téma končí. V žádném čísle nebyl tento článek vynechán. Výjimku tvoří poslední číslo, kde se nedozvíme, jak příběh dopadl. Místo něj je zde uvedena poznámka redakce o možnosti zakoupení si knihy, která obsahuje druhou polovinu vyprávění, a to i s obrázky.

Československý rozhlas

V některých číslech je nazýván také jako *Jihočeský vysílač*. Výsledek je však stejný. Zveřejňuje program českobudějovického rozhlasu, ze kterého si zájemci mohou vybrat svůj pořad. Program je otištěn nejprve od středy do neděle a následně pak na celý týden dopředu, tedy od středy do středy. U každého pořadu je uveden přesný čas. Takto jsou čtenáři informováni v roce 1945 a zpočátku roku 1946. Pravděpodobně, aby si všichni znovu postupně navykli na svobodné poslouchání rozhlasu. Od 16. čísla 1946 však tato rubrika mizí a není již více zařazována na stránky Hlasu lidu.

Čtenáři nám píší

Pod tímto nadpisem mají čtenáři volný prostor, aby se vyjádřili ke všemu, co je trápí nebo těší. Jak již to bývá, stížnosti naprosto převažují. Čtenáři se například pohoršují nad tím, že nemají benzín potřebný k vymlácení obilí, ale na výlety a jiné akce je ho dostatek, nelíbí se jim, že žena v domácnosti nedostala potravinový lístek, protože nemá práci, nedostatečná elektrizace apod. V roce 1945 jsou stížnosti a připomínky čtenářů zveřejněny v číslech 12, 15, 18, 21 a 22. Od 18. čísla je rubrika přejmenována na *Hlas čtenářů*. Pod tímto názvem vychází i v roce 1946, a to v 17 číslech z 51.

Orelská hlídka

Jedná se o aktuality a novinky týkající se Jednoty československého Orla, což je sportovní spolek. Ten nerada vidí komunistická strana, která usiluje o jednotu

tělovýchovy. Spolek se však naprosté jednotě brání, o čemž se v této rubrice také zmiňuje. Dále informuje například o pořádání přednášek, rozpisu cvičení na Orelském ostrově, schůzích, orelské pouti a dalších událostech orelské jednoty se dotýkající. *Orelská hlídka* je od 48. čísla 1947 nazývána *Orelské zprávy*. Rubrika vychází nepravidelně v letech 1946 – 1947.

Sokolské zprávy

Rubrika o tom, co se děje nového v tělovýchovném spolku Sokol. Členové jsou informováni o celodenním výletě, pravidelném cvičení, o výročních poradách i členských schůzích. Připomínána je zde vzdělávací škola pro nové členy Sokola. Řeší se i dostavba českobudějovické sokolovny. Zkrátka zájemci zde najdou vše, o čem by měl správný sokol vědět. *Sokolské zprávy* se v tomto periodiku vyskytují velmi nepravidelně: v roce 1946 se vyskytuje v 5 číslech, v roce 1947 v deseti číslech.

Seznam osob žádajících o vynětí z protiněmeckých opatření

Tento seznam není tak detailní jako stejnojmenný seznam v Jihočeské pravdě. Je zde nahuštěn seznam jmen s adresou, oddělených pouze středníkem. V některých číslech přibude ke jménu a adrese i datum narození. Přehlednost se však nelepší. I v případě těchto novin mohou čtenáři zasílat Místnímu národnímu výboru v Českých Budějovicích své připomínky, pokud se jim některá z osob nezdá, že by měla být ze seznamu vyjmuta. Na seznam mohou čtenáři natrefit nepravidelně v roce 1945 i 1946.

Románová knihovna Hlasu lidu: Hroby mluví Sv. 1 Jarmile

Speciální rubrika, která doplňuje stránky Hlasu lidu v průběhu roku 1947, je *Románová knihovna*. S výjimkou prvního a posledního čísla tohoto roku nechybí žádné číslo, ve kterém by román chyběl. Jedná se o nakopírování románu Sv. 1 Jarmile, který tak vychází na pokračování. Postupně je na stránkách otištěna celá kniha.

Začínáme znovu

Rubrika, která se objevuje v prvních poválečných číslech Hlasu lidu. Dostává se jí čestného umístění na titulní stránce. Autorem článků je K. Bor. Ten se v nich snaží postupně čtenářům vysvětlit, jak je důležité nepodléhat dostavené euforii a přistoupit ke společné práci a budování. Věnuje se pravdě a svobodě, které zvítězily, spravedlivému rozdělení do čtyř politických stran, stojících na kompromisech, důležitosti a přísnosti nové kultury, která bude vznikat a konečně také výchově mládeže vyrůstající ve svobodném státě. Rubrika končí již v sedmém čísle roku 1945.

Naše činnost v kraji

Pod tímto názvem jsou vypsány veškeré veřejné schůze a projevy příslušníků strany na jihu Čech. Vždy je zde napsáno město či vesnice a k tomu je připojeno, kdo projev měl, popřípadě, co v něm bylo důležitého. Rubrika se však udrží pouze ve čtyřech číslech roku 1946.

Volební fond

Československá strana lidová žádá na stránkách Hlasu lidu své přívržence o dobrovolnou peněžní pomoc na nutné předvolební a volební výdaje. Její přání je vyslyšeno a v číslech 16 – 24 (s výjimkou čísel 18 a 21) jsou zveřejněni všichni kdo a jakou částkou přispěli.

Našim ženám

Rubrika je věnovaná v prvních sedmi číslech roku 1947 ženám. Ženy jsou vždy seznámeny s tím, jaké oblečení je momentálně moderní. Probírány jsou různé druhy halenek, sukní, šatů k tanci a zástěr na uklízení. Pomáhá ženě rozhodnout se, zda má na spaní zvolit pyžamo či noční košili. Neopomenuty nezůstávají ani svatební šaty či zimní kabátky. Součástí se stává i návod Šijeme doma. Vše, o čem je psáno, je názorně vedle popisu nakresleno. Pokud dané věci ženu zaujmou, je připojena i adresa, kde žena může daný kus oblečení sehnat. Jedná se v podstatě o jakýsi druh reklamy.

Táborský kraj

V roce 1947 se ve čtyřech číslech (6, 21, 24 a 43) objevuje stránka věnovaná aktuálně Táborsku. Kromě samotného Tábora jsou sem zařazeny také Bechyňsko, Soběslav, Milevsko, Pacovsko, Pelhřimov, Sedlčany, Vlašimsko, Kamenice nad Lipou, Voticko a Benešov. Tato rubrika funguje na stejném principu jako Zprávy z krajů. Uváděny jsou nejaktuálnější události a novinky, které se v tomto kraji udály.

III. Praktická část

3. Komparace vzdělávacích předmětů ve vztahu k problematice poválečné doby na jihu Čech

V následující části bych ráda využila některých informací získaných a sepsaných pro tuto diplomovou práci a na jejich podkladě demonstrovala nejdůležitější historická, politická a mediální témata v přípravách na hodiny, určených pro druhý stupeň základních škol. Tato témata jasně vyplývají z Rámcového vzdělávacího programu pro základní vzdělávání. Má diplomová práce se vztahuje konkrétně ke vzdělávací oblasti „Člověk a společnost“, kam spadají dva společenskovědní obory dějepis a výchova k občanství. Jedná se o hlubší rozvíjení vzdělávací oblasti „Člověk a jeho svět“, kterou žáci již absolvovali na prvním stupni základní školy. Tato oblast má za úkol rozšiřovat žákovy znalosti v historické, sociální, politické, mediální, ekonomické, a tedy vůbec v celé sféře společnosti, orientovat ho ve stěžejních bodech a problémech důležitých pro život každého demokratického občana, a tím má pomoci žákům zařadit se správně a odpovědně do společnosti.¹³³

Jednou z hlavních věcí, kterou by si měli všichni žáci osvojit, než dokončí základní vzdělání, je umět si vytvořit na daný problém svůj názor, a za tím si pevně stát, pokud jsou přesvědčeni o jeho pravdivosti. Zároveň by se však měli naučit tolerovat názory druhých a umět přiznat chybu. Zejména v předmětu dějepis je důležité žáky seznámit s historií lidstva, která v mnohých případech obsahuje několik rozporuplných situací a názorů a která mnohdy zasahuje i do současného života. V rámci výchovy k občanství je pak stěžejní vést žáky ke znalostem týkající se sebe samého, rodiny, státu a společnosti, ve které žijí a na základě toho je vést k odpovědnosti svého života nejen vůči sobě, ale i vůči druhým lidem.¹³⁴ S tím souvisí také výběr témat jednotlivých výukových jednotek zpracovaných na základě tématu diplomové práce. Pro hodiny dějepisu jsou více než vhodná témata: Historické události 2. světové války ve filmovém kontextu, Poválečný vývoj v Československu a Poválečná otázka Němců. Cílem těchto

¹³³ Srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

¹³⁴ Srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

hodin je přiblížit žákům základní fakta a historické události. Zároveň je ale také nutné upozornit na problematická místa, které toto období s sebou přináší. Součástí se stává snaha o vícestranný pohled na tyto události. V rámci hodin Výchovy k občanství je výběr témat následný: Volby, Volby 1946 a Reklama dříve a dnes. Zde se jedná o seznámení žáků s rozdíly voleb v poválečném období a dnes, s postupnými proměnami demokratického systému v systém totalitní právě na základě květnových voleb roku 1946 a v neposlední řadě také s neustále se vyvíjejícími podobami reklamy. V rámci obou vzdělávacích oborů budou mít žáci možnost seznámit se s reakcemi jihočeského tisku na již zmíněná témata, čímž podkryjí tajemství regionálních dějin.

Podle následujících připravených výukových jednotek by měli žáci dosáhnout určitých očekávaných výstupů, které jsou předmětem Rámcového vzdělávacího programu. Ten v tomto případě naprosto koresponduje se Školním vzdělávacím programem na Základní škole Edvarda Beneše v Soběslavi, pro kterou byly hodiny původně připravovány.

V rámci vzdělávacího oboru Dějepis se počítá s tím, že by se žáci měli naučit rozpoznat kladné a stinné stránky demokratického systému, který zde byl po 2. světové válce. Dále by měli zvládnout uvést a vysvětlit příklady antisemitismu a rasismu (např. norimberské zákony) a znát hlavní charakteristiky komunismu jakožto totalitního systému. V neposlední řadě by u žáků mělo existovat povědomí o sociálním, politickém, hospodářském a kulturním prostředí v poválečném Československu.¹³⁵

V rámci vzdělávacího oboru Výchova k občanství se žák naučí kriticky pracovat s informacemi nalezenými v médiích (v tomto případě v dobových periodikách), zvládne zhodnotit propagandu v podobě politických kampaní ve volbách a naučí se rozlišovat rasistické a extremistické projevy v chování druhých lidí. Podle očekávání se naučí také typické znaky konkrétních forem států a zvládne vysvětlit smysl voleb

¹³⁵ Srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

v demokratických státech. V souvislosti s tím zvládne zdůvodnit, do jaké míry mohou volební výsledky zasáhnout do každodenního života obyvatel.¹³⁶

Jednotlivými výukovými jednotkami prolíná průřezové téma mediální výchovy. Ta v posledních letech neustále dokazuje, jak moc je na základních školách potřebná. Její zařazení do společenskovedních oborů (dějepis a výchova k občanství) se jeví jako nejlepší a nejschůdnější varianta. Zařazena může být však i do jiných oborů. Na některých základních školách existuje Mediální výchova i jako samostatný předmět – ne všude však mají žáci takovou možnost. O mediální výchově pojednává RVP ZV. Speciálně pro mediální výchovu byly vypracovány také Doporučené očekávané výstupy. Konkrétně pro 2. stupeň základní školy „*jsou výstupy zpracovány pro tematický okruh Kritické čtení a vnímání mediálního sdělení, Interpretace vztahu mediálního sdělení a reality, Stavba mediálního sdělení a Fungování a vliv médií ve společnosti*“.¹³⁷ V připravených výukových jednotkách je využit tematický okruh „*Stavba mediálních sdělení*“, jehož přínosem „*je mimo jiné to, že mediální produkty se před žákem objevují nikoli jen jako projev dobové kultury a samozřejmá část jeho života, ale také jako zdroj poznání společnosti, v níž žije [...] Žák porovnává mediální produkty a zhodnotí, jakým způsobem se do podoby mediálních sdělení promítají představy o cílovém (plánovaném) příjemci.*“¹³⁸

¹³⁶ Srovnej: *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z WWW:<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

¹³⁷ JIRÁK, Jan. PAVLIČÍKOVÁ, Helena, *Doporučené očekávané výstupy. Mediální výchova v základním vzdělávání*. In: Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách. Praha: Výzkumný ústav pedagogický 2011, s. 69, ISBN 978-80-87000-76-2. [online]. [cit. 2012-12-19]. Dostupný z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/08/medialni_vychova.pdf>.

¹³⁸ JIRÁK, Jan. PAVLIČÍKOVÁ, Helena, *Doporučené očekávané výstupy. Mediální výchova v základním vzdělávání*. In: Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách. Praha: Výzkumný ústav pedagogický 2011, s. 73, ISBN 978-80-87000-76-2. [online]. [cit. 2012-12-19]. Dostupný z: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/08/medialni_vychova.pdf>.

3.1. První vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Historické události 2. světové války ve filmovém kontextu

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Multikulturní výchova, mediální výchova

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problémů

Cíl hodiny:

Cílem bude přiblížit žákům průběh událostí, které se odehrály za druhé světové války na našem území. Důležitým bodem je zejména poskytnout pohled na konec této války, jenž je spojený s odsunem Němců a pocitem kolektivní viny.

Potřebné pomůcky:

DVD s filmem Habermannův mlýn, nakopírované články z novin (Jihočeská pravda a Hlas lidu) o pohledu na odsun Němců a rozvržené minuty filmu, které si dovyprávíme a které si naopak pustíme (viz. příloha).

Organizační forma:

Skupinová práce, Film Habermannův mlýn na motivy stejnojmenného literárního díla od Josefa Urbana.

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:

1) zadání domácího úkolu: (max. 5 min.)

- žáci budou mít za úkol odpovědět na mou otázku: „Které historické události můžeme ve filmu vidět?“
- jejich názory a odpovědi budu chtít mít následující hodinu napsané na papíře
- ke každé historické události budu požadovat vlastní žákův názor na danou událost ve 2, 3 větách
- takto vypracovaný úkol se stane předmětem diskusní konfrontace následující hodinu
- nesplnění úkolu bude potrestáno čárkou
- na promítání filmu upozorním žáky hodinu předem
- všichni, kteří film např. z důvodu nemoci neuvidí, budou mít za úkol se na něj podívat sami
- i oni budou muset vypracovat domácí úkol, který je klíčovým pro další hodinu
- žáci ode mne ještě obdrží dva krátké novinové články na téma odsunu Němců (jeden z Jihočeské pravdy, druhý z Hlasu lidu)
- tyto dva krátké články si žáci přečtou tak, aby byli schopni stručně shrnout, o čem se ve článkách píše – cílem je, aby žáci viděli, jak na tuto část dějin bezprostředně reagovaly tehdejší noviny, a zároveň si procvičí vypichování nejdůležitějších pasáží, což je v současné době u žáků základních škol poměrně velký problém

2) projekce filmu: (vyhrazeno 40 min.)

- na filmu „Habermannův mlýn“ si demonstrujeme hned několik věcí
- žáci 9. ročníků by tento film měli určitě vidět
- ukážeme si na něm:
 - život Československa v Sudetech a následně v Protektorátu Čech a Moravy
 - konec války a reakce Čechů na Němce, žijící na našem území, a s tím související pocit kolektivní viny, který je zde výborně znázorněn
 - jak probíhaly tzv. divoké odsuny, než došlo k odsunům organizovaným
- z filmu uvidí žáci vybrané pasáže tak, abychom se vešli do jedné vyučovací hodiny
- tento materiál nám výborně poslouží jako ukázka kolektivní viny a odsunu Němců, což bude tématem další hodiny dějepisu

- použití filmu bude pro žáky jednak příjemným zpestřením, a jednak si vytvoří dokonalou představu o tom, jak tyto kontroverzní a sporné historické události probíhaly
- zároveň budou všichni žáci dobře vybaveni na připravovanou diskuzi
- hlavním cílem je žákům toto téma přiblížit, aby věděli, že i tyto krutosti a temné a ožehavé momenty jsou součástí naší historie
- film:
 - z časových důvodů není možné pouštět celý film
 - pustíme si proto vybrané pasáže, viz. rozepsané minuty
 - vynechané pasáže žákům dovyprávím, aby nepřišli o děj
 - žákům bude doporučeno, aby si k domácímu úkolu udělali stručné poznámky již během promítání a ušetřili si tím práci doma
 - film bude zajímavým i pro žáky učící se německý jazyk, neboť zde uslyší nejednu německou větu (doplněnou titulky)

Příloha = moje poznámky a minutové rozvržení filmu:

To, co řeknu žákům, a které minuty považuji z filmu za důležité.

Děj začíná v roce 1937, kdy si August Habermann bere Janu, poloviční Židovku, za manželku. Ani jeden z manželů o židovském původu nemá tušení. Ví to ale starosta, který se tohoto sňatku obává, neboť v Německu už platí norimberské zákony. Nyní má strach, co by se stalo, kdyby Československo bylo připojeno k Říši. (*Zde se žáků zeptám, zda si pamatují, co to vlastně byly norimberské zákony.*) Habermannům se narodí dcera Melisa. August je nadšen, slaví narození dcery se svými zaměstnanci. Za kmotra jde Melise Augustův 20letý bratr Hans, který je na rozdíl od svého bratra nadšený z připojení Československa k Německu a z jednoho vůdce (14:00 – 26:00 minuta). Děj se posouvá do roku 1940 (28:00 – 29:00): Hans nosí německou uniformu, což se bratru Augustovi ani za mák nelíbí. Habermannův mlýn je povinen dodávat mouku Němcům. Zanedlouho přichází za Habermannem Stumbaunführer Koslowski se stížností, že pytle s moukou, které dodává Němcům, byly plné pilin. Vinu vidí v tom, že Habermann zaměstnává samé Čechy a ne Němce. Hans naverboval do Wehrmachtu. Ve 36. minutě se August dozvídá, že je Jana Židovka. O pár minut později se z filmu dovídáme, že Němci vyhrávají na všech frontách, a že je deutsche Armee neporazitelná. 41. minuta = objeveny nelegální letáky, provedena razie ve mlýně, důležité minuty 44. – 50. minuta, kdy jsme už v roce 1944. Do městečka přijíždí transport s raněnými z bitvy u Kurska. Mezi nimi je i Hans Habermann, kterého Jana zachraňuje tajně z vlaku. V tom momentě se nám naskýtá i pohled na přeplněné vagony židovskými dětmi. Jana Hansovi spálí uniformu. Ten má poraněnou nohu, kterou mu Jana chodí léčit do boudy v lese, kde je ukryt. I přes zranění zpočátku Hans doufá, že se bude moci vrátit na frontu. Dobrota Habermanna je ukázána v 56. – 57. minutě. Od 1:04:00, kdy Mašek s Karlem zastřelili 2 Němce, bych chtěla pustit dětem film do konce, neboť přijdou na řadu všechny důležité události pro naši příští hodinu.

3.2. Druhá vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Poválečná otázka Němců

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Mediální výchova, Multikulturní výchova

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k učení
- kompetence k řešení problému
- kompetence komunikativní

Cíl hodiny:

Seznámit žáky s ožehavým tématem odsunu Němců po 2. světové válce z našeho území, aby si uvědomili rozdíly mezi tzv. divokým a organizovaným odsunem a udělali si vlastní názor na tuto spornou historickou událost; cílem bude také objasnit pocit kolektivní viny.

Potřebné pomůcky:

Seznam otázek k diskuzi, dobové texty (pro učitele, žáci je obdrželi minulou hodinu)

Organizační forma:

Frontální

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:

1) diskuze:

- k diskuzi využijeme filmu „Habermannův mlýn“, jež jsme shlédli společně poslední hodinu
- dojde ke zkontrolování domácího úkolu, který byl zadán v minulé vyučovací hodině před samotnou projekcí filmu, a sice zodpovězení otázky: „Které historické události můžeme ve filmu vidět?“
- žáci by měli dojít k těmto odpovědím: a) Sudety; b) Protektorát Čechy a Morava; c) konec války (bystřejší žáci možná uvedou také „odplatu Němcům“ či dokonce kolektivní vinu); d) odsun Němců
- diskuze se bude ubírat tím směrem, jakým budou směřovat myšlenky a názory žáků o filmu (osobní názory k poválečným událostem; myšlenky, které je k tématu napadají), součástí však budou i připravené otázky, na něž budu chtít slyšet názor dětí
- v průběhu diskuze je upozorním na některé menší nepřesnosti, které jsme mohli ve filmu vidět (např. v roce 1938 ještě nemluvíme o Protektorátu Čech a Moravy; divoký odsun Němců se neděje v týž den osvobození); při této příležitosti si také připomeneme, jak jako konzumenti k filmu přistupujeme (nevěříme všemu, co vidíme)
- na konci diskuze proběhne brainstorming k poválečnému období, kdy budu na tabuli zapisovat zajímavé postřehy a dle žáků nejdůležitější body charakterizující tuto dobu, které dále v hodině ještě uplatníme při výkladu

2) připravené otázky k filmu

- a) Jak byste charakterizovali chování Auguta Habermanna? Jaký byl?
- b) Stál August Habermann na straně Němců nebo Čechů? Na jakém příkladu můžete tento svůj názor dokázat?
- c) Co soudíte o Hansi Habermannovi? Byl stejný jako jeho bratr?
- d) Jak byste na základě filmu popsali kolektivní vinu? Co to vlastně je, jak se projevuje?

- e) Jaké byly podle vás tzv. divoké odsuny? Byly důležité, nutné nebo se jim dalo předejít?
- f) Myslíte, že organizované odsuny byly lidštější?
- g) Vzpomenete si, jak byli Němci po skončení 2. světové války ve filmu označováni?

3) výklad látky:

- navážeme na diskuzi, a proto si během výkladu ještě jednou vysvětlíme a ukážeme pocit kolektivní viny ve filmu; dále si na něm znovu demonstrujeme odsun, kde se podíváme na detaily: Jak bylo s Němci zacházeno při divokém odsunu, na povinné označení bílou páskou s velkým N, jež museli mít na paži; jak se lišil organizovaný odsun apod.
- všechny tyto pojmy si vysvětlíme tak, aby je sami žáci zvládli vysvětlit a trvale si je zapamatovali

4) práce s dobovým textem:

- dobový text si měli žáci doma přečíst
- v textu je zachycen názor na odsun Němců
- na textu si postupně odhalíme, jak tisk bezprostředně reaguje na konkrétní události dané doby
- žáci si tak uvědomí aktuální pohled na situaci dvou politických stran
- zároveň uvidí, že tyto prameny nelze pokládat za naprosto objektivní doklad dějin a že záleží na úhlu pohledu, že kterého se na problém určitý člověk dívá
- každý úhel může jinak interpretovat stejnou skutečnost
- k tomu by měli žáci umět kriticky přistupovat
- žáci budou mít za úkol vybrat pasáže, které odpovídají tomuto popisu, který se liší od toho, co jsme si řekli k odsunu Němců

5) zápis z hodiny do sešitu:

Odsun Němců¹³⁹

- již za 2. sv. v. bylo rozhodnuto o odsunu veškerého německého obyvatelstva z čsl. území
- za veškeré utrpení, kterého se na našem národě Němci dopustili, se vinní i nevinní Němci stali terčem nenávisti
- aby byli Němci na první pohled jasně k rozeznání, museli nosit mnohde bílé pásky s písmenem „N“ – Němci je najednou pohrdáno, někde dochází k hromadnému zabíjení Němců
- v některých oblastech republiky dochází k násilnému vyhánění Němců lidmi do sousedních (německy mluvících) zemí
- organizovaný odsun:
 - o schválen na Postupimské konferenci
 - o probíhal od ledna 1946 do listopadu 1946
 - o takto bylo odsunuto přes 2 miliony lidí
- z předválečných cca 3 milionů Němců jich zde zůstalo pouhých 200 tisíc
- princip kolektivní viny:
 - o nepohlíželo se na provinění jednotlivce, stěžejním bodem se stala pouhá příslušnost k německé příslušnosti
 - o odsun proběhl i z jiných zemí, například i z části Polska a z východního Pruska

¹³⁹ LUŇÁK, P., PEČENKA, M., AUGUSTA, P., Dějiny moderní doby II.: učebnice pro základní školy, 1. vyd., Praha: SPL - Práce, 2000, 117 s., Učebnice pro základní školy (Albra), IBSN 80-86287-27-0, s. 29-30.

3.3. Třetí vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Poválečný vývoj v Československu

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Mediální výchova

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence sociální a personální
- kompetence komunikativní
- kompetence k řešení problémů
- kompetence k učení

Cíl hodiny:

Cílem hodiny bude se žáky zopakovat a upevnit pojmy, které znají z výkladu ke konci druhé světové války (Postupimská konference, Košický vládní program, program čtyř „D“, Norimberský proces a politické strany Národní fronty). Cílem je zároveň seznámit žáky s dalšími pojmy, které jsou nedílnou součástí poválečného vývoje v Československu. Jedná se o takové pojmy, jež žáci znají a slyšávají o nich, neboť jsou některé aktuální i v současné době (prezidentské dekrety). Mnohdy však neví, o co se skutečně jednalo, či jak by je někomu dalšímu vysvětlili. Budeme tedy pracovat s pojmy: lidové soudy, znárodnění, dekrety prezidenta republiky, národní výbory, SNB a Marshallův plán. Jelikož se jedná o pojmy, na které se mnohdy nahlíží různými způsoby, připravím pro žáky mimo jiné výňatky z dobových novin (z Hlasu lidu nebo Jihočeské pravdy), aby si sami vytvořili představu, jak je na ně nahlíženo dnes a jak na ně bylo pohlíženo bezprostředně v době poválečné. Žáci si zároveň uvědomí, jakou roli hrají média v oblasti manipulace cílových skupin.

Potřebné pomůcky:

Rozstříhané kartičky na samostatnou práci (je dobré mít kartičky na tvrdém podkladě – např. napsané na čtvrtce, aby se kartičky při manipulaci nepoškodily; můžeme je pak použít víckrát), zmenšené tabulky pro přehled žáků, čisté kousky papíru.

Organizační forma:

Samostatná i skupinová práce

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:

1) zadání a průběh samostatné práce (10 minut)

- tuto hodinu začneme samostatnou prací
- každý žák ode mne obdrží rozstříhanou tabulku s charakteristikou historicky významných pojmů
- úkolem každého žáka bude pokusit se samostatně k jednotlivým pojmům přiřadit základní charakteristiku, datum a co si myslí, že se o dané problematice psalo v dobovém tisku (tedy v letech 1945 – 1947)
- žáci budou upozorněni, že všechny pojmy mají svou charakteristiku i datum, avšak musí si dát pozor u tří z pojmů, ke kterým není novinová dobová charakteristika a přiřadí proto k pojmu do tohoto sloupečku čistou kartičku
- některé pojmy žáci již znají a u ostatních by neměl být problém, aby je žáci správně přiřadili (alespoň co se týká charakteristiky), přiřadit datum bude pro žáky pravděpodobně mnohem obtížnější, ale věřím, že i s tím si hravě poradí
- každý pracuje sám, bez pomoci souseda, na práci budou mít žáci 10 minut, aby si vše stihli důkladně pročíst a přiřadit (doba na vypracování úkolu je relativní, záleží na konkrétní třídě, proto se čas aktuálně přizpůsobí, může se zkrátit i prodloužit, pokud by žáci byli dříve s úkolem hotoví nebo naopak nestíhali)

2) práce ve dvojicích (5 minut)

- poté, co budou žáci se samostatnou prací hotovi, dostanou další úkol, a sice zkontrolovat si své vytvořené tabulky se svým sousedem v lavici (v případě lichého počtu nám vznikne jedna trojice)
- žáci budou mít za úkol své tabulky si společně projít: najdou-li tam nějaké odlišnosti, vysvětlí svému spolužákovi, proč se rozhodli právě pro tuto možnost a ne pro tu, co má souseď
- žáci mají právo na základě svého úsudku tabulku ponechat v původním stavu (jsou-li si svou odpovědí jistí), nebo, po poradě se svým sousedem, přeházet jednotlivé kartičky

3) společná kontrola (10 minut)

- následující v pořadí je společná kontrola
- ta bude probíhat tak, že pojedeme z jedné strany po lavicích a vždy si jeden z dvojice (popřípadě z trojice) vybere jeden pojem, který ještě nebyl kontrolován a přečte nám vše, co k němu přiřadil, respektive, na čem se se spolužákem shodli
- protože každý bude mít pojmy jinak seřazené, budou muset žáci dávat pozor, které pojmy se už kontrolovaly a které nikoli, aby se neopakovaly
- žáci budou po přečtení řešení svých spolužáků s jejich řešením souhlasit či nesouhlasit a v případě nesouhlasu nám uvedou, co sami považují u této varianty za správné a proč

4) diskuze (15 minut)

- na základě podkladů, které mají žáci nyní již správně před sebou, proběhne diskuze, doprovázená vždy závěrečnou anketou
- cílem této aktivity je mimo jiné vztáhnout tyto historické události k dění v současné době
- návodné otázky pro diskuzi:
 - Jaký je váš názor na lidové soudy? Myslíte, že byly spravedlivé?
 - Kdyby probíhalo referendum na téma „Trest smrti“ – byli byste pro nebo proti? A proč?

- Co si myslíte o znárodňování? Myslíte, že bylo správné? (v rámci této otázky bych chtěla připomenout také privatizaci v 90. letech a současnou otázku církevních restitucí – žáci by měli určitě pojmy znárodňování, privatizace, restituce znát, takže si je vysvětlíme)
- Co si myslíte o dekretch prezidenta republiky? Myslíte, že byly správné? Zvláště ty týkající se Němců? V nedávné minulosti se objevila jejich kritika...

5) evaluace (5 minut)

- každý žák obdrží kousek čistého papíru, na který bude mít za úkol napsat svůj názor na tuto hodinu: zda se mu líbila, nelíbila, co by změnil, vynechal či naopak, na co by se více zaměřil (lístek bude anonymní)
- v úplném závěru si vyberu od žáků kartičky i jejich názory na hodinu, služba mezitím rozdá zmenšené, přehledné tabulky, které si žáci založí do sešitu místo poznámek

Pracovní list pro žáky (dostanou ho rozstříhaný a jejich úkolem bude složit ho do této podoby)

Název	Charakteristika ¹⁴⁰	Časové období	Charakteristika v novinách po 2. světové válce
Postupimská konference	Zasedání tzv. velké trojky: SSSR (Stalin), USA (Truman), VB (Churchill, později Attlee). Jednání o poválečném uspořádání Evropy a poraženého Německa, nových poválečných hranicích a potrestání viníků. Mocnosti se v otázce poválečné okupace Německa shodly na programu čtyř „D“. Na jednání byl vyjádřen souhlas s odsunem Němců z Polska a ČSR.	17. července – 2. srpna 1945	
Košický vládní program	Závazek vlády k pomoci spojeneckým armádám při osvobození ČSR a potrestání fašistických zločinců a kolaborantů. Vláda byla jmenována 4. dubna 1945 v Košicích E. Benešem. Jedná se o jakési vítězství komunistů, které potvrdilo obsazení klíčových ministerstev: ministerstvo vnitra, ministerstvo zemědělství a ministerstvo informací. Je v něm potvrzena orientace na SSSR.	5. dubna 1945	Bureš zavazuje volitele k rychlému provedení vládního programu, a sice: „rychlé zestátnění klíčového průmyslu, podpora dekretu o všeobecné pracovní povinnosti, urychlení očisty našeho veřejného života od kolaborantů a zrádců, upevnění jednoty Národní fronty a národních organizací...“ (Jihočeská pravda) ¹⁴¹
Politické strany Národní fronty	Jedná se o omezený počet 4 stran v českých zemích. Mezi tyto 4 české politické strany patřily: Komunistická strana Československa, Čs. strana národně socialistická, Čs. strana lidová a Čs. strana sociálně demokratická. 	1945 – 1948	„Politicky je národ český rozvrstven do čtyř stran, které za něj převzaly odpovědnost. Nemá-li jít svoboda do nekonečna, musí nevyhnutelně být určité meze – jsou ostatně široké dosti, by každý volil podle svého nejlepšího svědomí a přesvědčení. Máme právo a důvody ku předpokladu, že ve vládě tyto čtyři státotvorné strany mají jeden program a jednu společnou vůli jej realizovati. Je nutné, by stejně jednu vůli měli stoupenci-stranici ve všech korporacích, jež dnes nesou pospolitý život, a v celém národě. [...] Musíme chápati, že kdybychom sebe více byli si jisti absolutní pravdou svého osobního názoru politického, přece v praxi musíme hledati střední cestu všem schůdnou. Neobejde se to bez kompromisů, každý musí se něčeho ze svého vzdáti a straníku jiného tábora v něčem ustoupiti.“ (Hlas lidu) ¹⁴²

¹⁴⁰ LUŇÁK, P., PEČENKA, M., AUGUSTA, P., Dějiny moderní doby II.: učebnice pro základní školy, 1. vyd., Praha: SPL - Práce, 2000, 117 s., Učebnice pro základní školy (Albra), ISBN 80-86287-27-0.

¹⁴¹ Úkoly vlády lze úspěšně plnit jen mocí národních výborů, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 1.

¹⁴² BOR, K., Začínáme znovu, III. Co nás spojuje, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 5, s. 1.

Program čtyř „D“	Demokratizace (pod dohledem zavést svobodu projevu, vyznání a výchovu Němců k demokratickým hodnotám), denacifikace (odstranění aktivních nacistů ze státní správy a zákaz NSDAP), demilitarizace (rozpuštění ozbrojených sil a nacistických organizací: SS, SA a SD) a dekartelizace (rozpuštění velkých podniků podílejících se na Hitlerově zbrojním průmyslu) ¹⁴³	17. července – 2. srpna 1945	
Norimberský proces	Jedna z postupimských dohod vztahující se k potrestání válečných zločinců, kteří se podíleli na přípravě a organizaci 2. světové války. V tomto německém městě zasedá mezinárodní vojenský tribunál. Celkem rozhodl o 12 trestech smrti nad nacistickými pohlaváry. Mj. odsoudil i zločinné organizace: ozbrojené oddíly SS, bezpečnostní službu německých nacistů SD, tajnou policii gestapo i nacistickou stranu NSDAP. Před tribunál se nepostavili Adolf Hitler, šéf gestapa Heinrich Himmler a ministr propagandy Joseph Goebbels, kteří spáchali sebevraždu. Před popravou ji spáchal také již odsouzený Hermann Göring.	listopad 1945 – říjen 1946	
Mimořádné lidové soudy	V českých zemích jich existovalo 24. Těmito institucemi bylo odsouzeno cca 23 nacistických zločinců, přísluhovačů, zrádců, kolaborantů a udavačů. 713 lidí si vyslechlo rozsudek trestu smrti, který se prováděl oběšením. Proti rozsudku nebylo možné se odvolat. Byli jimi odsouzeni také tajemník protektorátu Karl Hermann Frank, slovenský prezident Jozef Tiso a jeho premiér Vojtech Tuka.	Rozhodující etapa je od 15. ledna 1946 do 4. května 1947	„Vydáním dekretu (o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů) bylo jasně dokázáno, že československý stát je státem právním, na rozdíl od naprosto bezprávného stavu, který vládl v nacistickém Německu a v zemích jím ovládaných, že dovede zaříditi potrestání trestních činů proti jeho integritě, sice přísně a neúprosně, ale naprosto spravedlivě.“ (Hlas lidu) ¹⁴⁴ „Do 1. prosince 1945 vyřízeno rozsudky celkem 1. 645 případů. Z toho bylo 1. 370 rozsudků odsuzujících a 148 rozsudků osvobozujících, t. j. jenom 8,9 % všech vynesených rozsudků. K trestu smrti bylo odsouzeno 86 a k doživotnímu žaláři 76 osob.“ (Jihočeská pravda) ¹⁴⁵

¹⁴⁴ WENDT, Karel, Lidové soudy, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 13, s. 1.

¹⁴⁵ Přehledka zrádců v číslech, *Jihočeská pravda*, 1946, roč.II., č. 2, s. 1.

<p>Národní výbory</p>	<p>Jedná se o orgány československé státní správy. V prvních poválečných letech je rozděluje na místní, okresní a zemské. Jsou složeny z představitelů stran národní fronty.</p>	<p>1945 – 1948</p>	<p>„Volbami mají být nové lidové demokratické orgány, které jsme vytvořili v době převratové, nově přezkoušeny. Jejich dosavadní činnost i činnost jednotlivých jejích členů jest kontrolována a tam, kde se potřeba ukáže, budou provedeny nutné korektury. – Volba jest prováděna na základě paritního zastoupení čtyř politických stran, tvořících naši vládu národní jednoty a při zastoupení velkých zájmových organizací pracujícího lidu.“ (Jihočeská pravda)¹⁴⁶</p>
<p>Znárodnění</p>	<p>Znamená zrušení soukromého vlastnictví v oblasti dolů, potravinářského průmyslu, bank, pojišťoven a nejvýznamnějších továren nad 500 zaměstnanců. Tento čin byl proveden na základě dekretu prezidenta republiky.</p>	<p>Prosazeno koncem října 1945</p>	<p>V Jihočeské pravdě najdeme následující charakteristiku: Jedná se o „úplně nový typ lidové samosprávy, který zajistí spravedlivé zájmy zaměstnance i státu“.¹⁴⁷ Další zajímavou argumentací je, že jeho provedení zajisté pomůže celku a tedy budování republiky, zatímco minulý stav, sypal peníze jen lidem do kapsy. „Podnik musí být po stránce finanční soběstačný, nebude žít z vládních podpor, bude existovat ze společného úsilí všech, kteří vytvoří harmonický pracovní kolektiv.“¹⁴⁸</p>
<p>Dekrety prezidenta republiky</p>	<p>Řídily československý stát. Jedná se o nařízení, která měla platnost zákona, ale nebyla schvalována parlamentem. Do jisté míry jimi byla porušena pravidla demokracie. Jejich prostřednictvím došlo k zestátnění klíčového průmyslu, k potrestání Němců, zrádců a kolaborantů i k dohledu dělníků nad závody pomocí závodních rad.</p>	<p>do voleb v roce 1946</p>	<p>„Prezident republiky podepsal ústavní dekret o čl. státním občanství Němců a Maďarů. Dekret má veliký a dalekosáhlý význam, neboť napravuje chybu českých králů, kteří zvali do Čech Němce, poskytovali jim občanská práva a živili tak jedovatého hada na prsou národa. Německo, připravovalo nám jistou smrt násilím, vyvražděním a nakonec vystěhováním. [...] Prezidentův dekret mění náš stát ve stát národní.“ (Hlas lidu)¹⁴⁹</p>

¹⁴⁶ Úkoly vlády lze úspěšně plnit jen mocí Národních výborů, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 17, s. 1.

¹⁴⁷ Kdy bude konečně zestátněn velký průmysl? Jak reaguje na zestátnění průmysl jižních Čech., *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 1. (autor čý.)

¹⁴⁸ Kdy bude konečně zestátněn velký průmysl? Jak reaguje na zestátnění průmysl jižních Čech., *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 20, s. 1. (autor čý.)

¹⁴⁹ Odsun Němců a Maďarů na právním podkladě, *Hlas lidu*, 1945, roč. I. (34.), č. 10, s. 2.

<p>SNB</p>	<p>Její počátek můžeme datovat do dubna 1945, kdy vláda Národní fronty chválila hlavní zásady vzniku nového bezpečnostního aparátu. Vznik probíhal už od počátku pod taktovkou komunistické stany Československa.</p>	<p>17. dubna 1945</p>	<p>„Není pravdou, že zajišťování osob se děje bez předběžného šetření.“ Budování této složky vychází z bohaté zkušenosti. Především se chce vyhnout násilnostem, které používalo gestapo, které reagovalo i na anonymní udání. To se má nyní od základu změnit – každý kdo udává, musí se představit a uvést místo bydliště. Národní bezpečnost chce trestat i ty, kteří se dopustí křivého obvinění z osobní pomsty. (Jihočeská pravda)¹⁵⁰</p>
<p>Marshallův plán</p>	<p>Nabídku dostaly všechny evropské země včetně SSSR. Hlavní podmínkou byla spolupráce s Amerikou a dalšími příjemci a poskytování pravdivých informací o své hospodářské situaci. SSSR svou účast odřekl a k odmítnutí donutil i východní evropské země pod svým vlivem – tedy i Polsko a Československo, které měly zájem. Nabídku přijalo 16 zemí západní a jižní Evropy + západní okupační zóny Německa. Státy dostaly pomoc v podobě strojů, potravin a hnojiv i peníze. Pomoc trvala od roku 1948 do roku 1952.</p>	<p>5. června 1947</p>	<p>Po válce se ČSR dostává pomoci ze zahraničí. Jedná se o pomoc UNRRy, která má být později nahrazena jiným druhem pomoci. „...46 států zúčastněných na akci UNRRy zavázalo se k velmi vážné a odpovědné práci. Jde v podstatě o širokou pomoc států válkou přímo nedotčených, státům válkou postižených. Samotné Spojené státy a Velká Británie se zavázaly věnovati této akci celé jedno procento svých státních příjmů. Mezinárodní organizace UNRRa vznikla v r. 1941 v Londýně. [...] UNRRa má dvě pracovní zásady: 1. První pomoc postiženým zemím. 2. Pomoc při obnově těchto zemí, t. j. pomoc v úsilí o dosažení předválečné úrovně.“[...] Československo potřebuje: „Podle mého názoru potřebuje ČSR pomoc pouze v zásobování, a to zvláště potravinami, dovozem léků a lékařských potřeb a pomoc při obnově průmyslové, zemědělské a sociální.“ (Jihočeská pravda)¹⁵¹</p>

¹⁵⁰ Bezpečnost národa, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 12, s. 1.

¹⁵¹ UNRRA nám podává pomocnou ruku, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 14, s. 3.

3.4. Čtvrtá vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Volby

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Výchova demokratického občana

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence sociální a personální
- kompetence pracovní
- kompetence komunikativní

Cíl hodiny:

Cílem hodiny bude žákům přiblížit volební problematiku. Žáci si osvojí nejen základní informace důležité pro volby, ale i si je na vlastní kůži vyzkouší, což se jim bude v občanském životě jistě hodit. Mimo to se v rámci hry letmo seznámí s posledně aktuálním volebním programem vybraných stran.

Potřebné pomůcky:

Volební programy politických stran (viz. pracovní list č. 1), lístečky s charakteristikou voleb (viz. pracovní list č. 2), volební urna (vhodně upravená krabice), prostěradlo (jako plenta), kandidátky, obálky, provizorní občanky – někteří ze žáků ještě nebudou mít svou vlastní občanku, proto využijeme základních údajů na tvrdém papíru (viz. pracovní list č. 3), seznam voličů (viz. pracovní list č. 4).

Organizační forma:

skupinová

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:

1) úvod do tématu: (10 min.)

- hned v úvodu hodiny rozdám každému lísteček, na kterém budou uvedena hesla: svobodné, všeobecné, rovné, přímé a tajné
- každý žák bude mít za úkol přemýšlet, jak tato slova souvisí s tématem volby, mezi tím zapíše do třídnice
- zhruba po 2, 3 minutách poprosím žáky, aby se přihlásili ti, kteří mají na lístečku slovo svobodné – žáky se stejným heslem dám vždy do společné skupinky
- celkem nám tedy vznikne 5 skupin
- žáci tak budou ve skupinách namíchaní a nebudou spolu spolupracovat neustále titíž, což povede i k efektivnější práci při splňování úkolu
- ve skupinkách si žáci řeknou své názory, jak by právě to jejich heslo mohlo souviset s volební problematikou
- každá skupinka bude mít za úkol shodnout se na nějakém bodě
- zároveň si každá skupinka zvolí svého zástupce, který toto stanovisko následně představí třídě
- ostatní žáci vysloví souhlas či nesouhlas s názorem skupiny
- takto bychom měli dojít ke správným odpovědím
- ty nepřesné nebo chybné budu samozřejmě korigovat
- zároveň si vyjmenujeme, jaké druhy voleb známe, rozdíl mezi aktivním a pasivním právem a základní informace o požadované věkové hranici
- na základě toho bude následovat zápis do sešitu

2) zápis do sešitu: (10 minut)

Volby

- oprávnění voliči volí své zástupce do určitých funkcí nebo orgánů
- rozlišujeme volby: parlamentní (do poslanecké sněmovny a do senátu), prezidentské a komunální
- základními znaky voleb je, že jsou:
 - o svobodné: volič si může svobodně a bez nátlaku vybrat politickou stranu nebo kandidáta, kterým dá svůj hlas

- všeobecné: volební právo má každý po splnění požadovaného věku, bez ohledu na pohlaví, národnost, rasovou či etnickou příslušnost, politické přesvědčení apod.
- rovné: všechny hlasy voličů mají stejnou platnost a váhu
- přímé: voliči hlasují přímo pro určitou politickou stranu nebo pro určitého kandidáta
- tajné: volič není kontrolován, kterou stranu volil
- aktivní volební právo: mám právo volit
- pasivní volební právo: mám právo být zvolen

3) volby: (22 minut)

- na základě výše uvedených faktů si nyní žáci osobně vyzkouší, jak takové volby vlastně probíhají
- budu potřebovat 4 dobrovolníky - pokud se nikdo nepřihlásí, vyberu si náhodně každého třetího podle abecedy ve třídní knize
- tito 4 žáci se stanou lídry politických stran (ČSSD, ODS, KSČM a TOP 09)
- obdrží ode mě kandidátku, na které jsou zachycené stěžejní body každé strany podle jejich aktuálně posledního volebního programu
- zatímco si tito žáci předběžně pročítají program, upravím se zbytkem žáků třídu na volební místnost (nesmí chybět plenta, urna, seznam voličů, ...)
- poté nám každý „z kandidátů“ představí „svou“ stranu
- všichni budou muset dávat pozor, popřípadě si dělat poznámky u těch stran, které je svým programem zaujaly - tuto stranu pak půjdou volit
- při hře se nesmí zapomenout ani na detaily, takže žáci dostanou i své „provizorní“ občanské průkazy
- ve volební komisi nám zasedne 7 dobrovolných žáků (vysvětlíme si, jak to s počtem volební komise je a jaký je jejich úkol)
- všichni žáci odvolí, nezapomeneme ani na sečtení hlasů a určení vítěze

4) Evaluaace: (3 minuty)

- závěru hodiny zhodnotíme se žáky průběh a výsledek voleb a jejich bezprostřední pocity

Pracovní list č. 1 = Volební programy čtyř politických stran:

ČSSD¹⁵²

Vzdělání:

- stabilizace pedagogického sboru spočívající jak v odpovídajícím platovém ohodnocení, tak ve zlepšení celospolečenské uznání pedagogů
- přizpůsobit školství poptávce na trhu práce
- navrácení dobrého jména učňovského školství, aby se opět stalo atraktivní
- spolupráce středních škol se zaměstnavateli s důrazem na technické obory
- zjednodušení a zlevnění nynějšího systému maturit, i připravovaných testů na základních školách

Zdravotnictví:

- o poskytované péči nesmí rozhodovat ekonomická výhodnost, ale zdravotní stav a potřeba pacienta
- zamezení privatizace krajských nemocnic
- zlepšení prevence

Zaměstnanost:

- podpora středních a malých firem v krajích formou veřejných zakázek
- podpora tvorby pracovních míst a příležitostí ve službách veřejných i soukromých, zejména u sociálních a zdravotnických služeb
- změna současného stavu, kdy stále více absolventů středních a vysokých škol nemůže najít uplatnění
- podpora začínajících podnikatelů a vytváření pracovních míst ve veřejném sektoru

Sociální politika:

- udržení dostupného systému sociální péče pro všechny
- udržení systému poskytování sociálních služeb pro všechny skupiny potřebných
- slevy v dopravě, výstavba cenově dostupných domovů pro seniory a podpora dosavadních sociálních služeb pro seniory

Doprava:

- rozvoj silniční sítě
- propojení autobusové a železniční dopravy
- zajištění dopravy v každé obci za účelem dopravy do zaměstnání, školy, zdravotnické péče na nákup či za kulturou

¹⁵² ČSSD [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební manifest ČSSD ke krajským a senátním volbám 12. a 13. října 2012. Dostupné z WWW: <www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012.pdf>.

KSČM¹⁵³

Vzdělání:

- zvýšenou pozornost chceme věnovat kvalitní odborné přípravě a materiálnímu zajištění učilišť včetně prospěchových stipendií pro učně
- podporujeme jako součást výuky svářečské a řidičské kurzy, kurzy finanční gramotnosti, základní právní znalosti, ekologické kurzy apod.
- podporujeme výměnných zahraničních studijních pobytů
- podporujeme dalšího vzdělávání seniorů (univerzita 3. věku)
- zvýšenou pozornost věnujeme městským i obecním knihovnám
- podporujeme zřízení podnikových školek a jeslí
- podporujeme obce, které usilují o zajišťování mimoškolních aktivit mládeže

Zdravotnictví:

- prosazujeme zachování veřejné sítě krajských nemocnic, dokončení modernizace nemocnic
- jsme proti privatizaci zdravotnictví
- odmítáme rušení lékařských pohotovostí
- chceme dostupnou zdravotní péči pro všechny včetně dojezdu rychlé záchranné služby
- jsme proti redukci počtu nemocničních lůžek

Zaměstnanost:

- místo sociálních dávek chceme lidem zajistit práci!

Sociální politika:

- podporujeme rozšiřování kvalitních a dostupných předškolních a mimoškolních zařízení pro děti a mládež, mateřských a rodinných center, rozšiřování služeb pro seniory
- podporujeme zřizování chráněných dílen, nízkoprahových zařízení a K-center s protidrogovou prevencí
- podporujeme projekty na zřizování bytů pro osamocené, sociálně slabé, a „startovních“ bytů pro začínající rodiny

Doprava:

- preferujeme veřejnou hromadnou dopravu, která je ohleduplnější k životnímu prostředí
- chceme zajistit ve všech místech dostupnost veřejné dopravy do škol, zaměstnání, k lékaři, za kulturním a sportovním vyžitím pro všechny sociální skupiny
- jízdné veřejné dopravy musí být levnější než cestování autem
- podporujeme rozvoj železniční dopravy

¹⁵³ Středočeský krajský výbor KSČM [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební program 2012. Dostupné z WWW: <sckr.kscm.cz/index.asp?thema=5989&=>.

TOP 09 (pro jihočeský kraj)¹⁵⁴

Vzdělání:

- podporujeme centra učňovského školství, která mohou lépe reagovat na poptávku na trhu práce
- jsme pro zachování osmiletých gymnázií za podmínky přísného výběru talentovaných žáků
- podporujeme základní školy v malých obcích
- požadujeme zavedení povinných a jednotných přijímacích zkoušek na maturitní obory na středních školách zřizovaných krajem
- chceme zaměřit granty ve sportovní oblasti na masový a výkonnostní sport

Zdravotnictví:

- neredukovat síť nemocnic
- zkvalitnit poskytované specializované nemocniční zdravotnické služby
- podpora venkovských rodinných lékařů
- finanční podpora zdravotnické záchranné služby

Sociální politika:

- posílit individuální přístup při poskytování sociálních služeb
- integrace handicapovaných občanů pomocí nových programů s cílem jejich zapojení do společnosti
- zajistit odpovídající spektrum služeb pro stárnoucí občany, což povede mj. ke zvýšení nabídky pracovních míst
- podpora výstavby seniorského bydlení s obsluhou a se zdravotnickými službami

Doprava:

- dokončit dálnici D3
- zajistit kvalitní stav komunikací ve správě kraje bez dalšího zadlužování
- zefektivnit veřejnou dopravu v kraji vzájemným doplňováním a kombinací dopravy
- zavedení společné jízdenky v integrovaném dopravním systému

¹⁵⁴ TOP 09 [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební program. Dostupné z WWW: <www.top09.cz/regiony/jihocesky-kraj/nova-polozka-6/volby-do-krajskeho-zastupitelstva-2012/volebni-program/>.

ODS¹⁵⁵

Vzdělání:

- daňové zvýhodnění firem, které spolupracují se středními a vysokými školami, pomáhají a umožňují jejich studentům získat zkušenosti přímo v praxi
- snaha více propojit odborné školy s praxí (možnost výběru studenta v posledním ročníku, zda bude mít více praxe či více všeobecných předmětů: podle toho, zda chce či nechce pokračovat studiem na vysoké škole)
- podpora studijních oborů, aby co největší počet byl uplatněn na trhu práce
- podpora rekvalifikací pouze nedostatkových oborů
- nutnost pokračovat ve snižování počtu středních škol na základě poklesu studentů
- podpora a zakládání firemních školek zejména v místech, kde je nedostatek klasických mateřských školek
- podpora snížení počtu dětí v ústavech

Zdravotnictví:

- prosazení, aby nemocnice byly akciové společnosti
- potřeba většinu krajských nemocnic restrukturalizovat a postupně snižovat počty lůžek v jednotlivých zařízeních: usilujeme o kvalitní péči v dojezdové vzdálenosti než průměrnou v místě bydliště

Sociální politika:

- sociální služby musí být efektivnější a úspornější
- dávky životního minima budou chronickým neplatičům exekučovány
- prosazení takových pravidel pro poskytování příspěvku na bydlení, aby se nedaly zneužít

Zaměstnanost:

- podpora zaměstnanosti patří mezi naše hlavní priority: nová pracovní místa vytvoříme podporou podnikatelů a pružným pracovním trhem; pracovní místa vytváří především soukromé firmy a podnikatelé
- nechceme utlumit rozvoj firem
- podporujeme vyšší motivaci lidí k rychlému nalezení nové práce: lidem se musí vyplatit legálně pracovat, nikoli brát sociální dávky a přitom si načerno přivydělávat
- prosazujeme slevy na pojistném pro zaměstnavatele pracující na částečný pracovní úvazek (maminky s dětmi, handicapovaní,...) – i toto zvýší zaměstnanost a sníží výdaje na sociální podporu

Doprava:

- podpora otevření trhu v regionální železniční dopravě více subjektům (konkurence má okamžitý vliv na kvalitu poskytovaných služeb)

¹⁵⁵ ODS [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Šance pro zodpovědné. Program pro krajské a senátní volby 2012. Dostupné z WWW: <www.ods.cz/docs/programy/sance-pro-zodpovedne.pdf>.

Pracovní list č. 2 = lístečky s charakteristikou voleb

SVOBODNÉ	VŠEOBECNÉ	ROVNÉ	PŘÍMÉ	TAJNÉ
SVOBODNÉ	VŠEOBECNÉ	ROVNÉ	PŘÍMÉ	TAJNÉ
SVOBODNÉ	VŠEOBECNÉ	ROVNÉ	PŘÍMÉ	TAJNÉ
SVOBODNÉ	VŠEOBECNÉ	ROVNÉ	PŘÍMÉ	TAJNÉ
SVOBODNÉ	VŠEOBECNÉ	ROVNÉ	PŘÍMÉ	TAJNÉ

Pracovní list č. 3 = provizorní občanky

<p>Občanský průkaz Příjmení: Nováková Jméno: Alžběta Datum narození: 15. 02. 1992 Rodné číslo: 925215/2152 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 15. 02. 2022 Číslo OP: 236352111 Trvalý pobyt: Nám. Republiky 9 Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Zápotočná Jméno: Iveta Datum narození: 04. 12. 1990 Rodné číslo: 906204/1856 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 01. 12. 2020 Číslo OP: 115752752 Trvalý pobyt: Na Vyhliďce 2/III. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Kratochvílová Jméno: Klára Datum narození: 30. 06. 1991 Rodné číslo: 915630/1942 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 25. 06. 2021 Číslo OP: 254785961 Trvalý pobyt: Tyršova 39 Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Dobrovodská Jméno: Marie Datum narození: 19. 01. 1990 Rodné číslo: 905119/1811 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 17. 01. 2020 Číslo OP: 108521475 Trvalý pobyt: Na Ohradě 378/II. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Šťastná Jméno: Simona Datum narození: 11. 08. 1992 Rodné číslo: 925811/2303 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 08. 08. 2022 Číslo OP: 236372153 Trvalý pobyt: E. Beneše 59/II. Soběslav</p>
<p>Občanský průkaz Příjmení: Veselý Jméno: Tomáš Datum narození: 30. 05. 1991 Rodné číslo: 910530/1922 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 29. 05. 2021 Číslo OP: 254785111 Trvalý pobyt: Svákovská 22/III. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Vaněk Jméno: Roman Datum narození: 04. 10. 1990 Rodné číslo: 901004/1850 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 01. 10. 2020 Číslo OP: 110485632 Trvalý pobyt: Mrázkova 731/II. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Hrdlička Jméno: František Datum narození: 27. 01. 1992 Rodné číslo: 920127/2099 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 25. 01. 2022 Číslo OP: 236117327 Trvalý pobyt: Bechyňská 115/I. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Smutný Jméno: Erik Datum narození: 23. 08. 1990 Rodné číslo: 900823/1815 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 27. 08. 2020 Číslo OP: 109654757 Trvalý pobyt: Zahradní 356/III. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Kosík Jméno: Josef Datum narození: 11. 03. 1990 Rodné číslo: 900311/1750 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 06. 03. 2020 Číslo OP: 108745961 Trvalý pobyt: Palackého 118/I. Soběslav</p>

<p>Občanský průkaz Příjmení: Dvořáková Jméno: Kateřina Datum narození: 17. 03. 1993 Rodné číslo: 935317/2993 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 13. 03. 2023 Číslo OP: 514393217 Trvalý pobyt: 28. října 362 Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Sedláčková Jméno: Sabina Datum narození: 21. 09. 1990 Rodné číslo: 905921/1911 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 17. 09. 2020 Číslo OP: 110485244 Trvalý pobyt: Na Ohradě 369/II. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Pospíšilová Jméno: Sára Datum narození: 20. 02. 1991 Rodné číslo: 915220/1903 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 15. 02. 2021 Číslo OP: 254631759 Trvalý pobyt: Komenského 52/I. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Mrázková Jméno: Laura Datum narození: 10. 05. 1992 Rodné číslo: 925510/2294 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 09. 05. 2022 Číslo OP: 236594848 Trvalý pobyt: Bezděkova 75/I. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Závodná Jméno: Beáta Datum narození: 14. 10. 1990 Rodné číslo: 906014/1954 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 12. 10. 2020 Číslo OP: 110485985 Trvalý pobyt: Tyršova 45 Soběslav</p>
<p>Občanský průkaz Příjmení: Novotná Jméno: Petra Datum narození: 01. 11. 1991 Rodné číslo: 916101/2351 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 27. 10. 2021 Číslo OP: 254934752 Trvalý pobyt: Družstevní 428/II. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Boháčová Jméno: Natálie Datum narození: 02. 04. 1990 Rodné číslo: 905402/1753 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 29. 03. 2020 Číslo OP: 108756957 Trvalý pobyt: Na Vyhliďce 5/III. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Žáková Jméno: Markéta Datum narození: 14. 01. 1993 Rodné číslo: 935114/2551 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 10. 01. 2023 Číslo OP: 514392752 Trvalý pobyt: Zahradní 375/III. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Pekař Jméno: Antonín Datum narození: 05. 07. 1992 Rodné číslo: 920705/2236 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 30. 06. 2022 Číslo OP: 236759853 Trvalý pobyt: Na Svěpomoci 5/I. Soběslav</p>	<p>Občanský průkaz Příjmení: Macháček Jméno: Filip Datum narození: 19. 07. 1991 Rodné číslo: 910719/2277 Státní občanství: Česká republika Platnost do: 15. 07. 2021 Číslo OP: 254741985 Trvalý pobyt: Lesní 874/III. Soběslav</p>

Pracovní list č. 4 = seznam voličů

Příjmení a jméno	Datum narození	Adresa trvalého bydliště
Boháčová Natálie	02. 04. 1990	Na Vyhlídce 8/III., Soběslav
Dobrovodská Marie	19. 01. 1990	Na Ohradě 378/II., Soběslav
Dvořáková Kateřina	17. 03. 1993	28. října 362, Soběslav
Hrdlička František	27. 01. 1992	Bechyňská 115/I., Soběslav
Kosík Josef	11. 03. 1990	Palackého 118/I., Soběslav
Kratochvílová Klára	30. 06. 1991	Tyršova 39, Soběslav
Macháček Filip	19. 07. 1991	Lesní 874/III., Soběslav
Mrázková Laura	10. 05. 1992	Bezděkova 75/I., Soběslav
Nováková Alžběta	15. 02. 1992	Nám. Republiky 9, Soběslav
Novotná Petra	01. 11. 1991	Družstevní 428/II., Soběslav
Pekař Antonín	05. 07. 1992	Na Svěpomoci 5/I., Soběslav
Pospíšilová Sára	20. 02. 1991	Komenského 52/I., Soběslav
Sedláčková Sabina	21. 09. 1990	Na Ohradě 369/II., Soběslav
Smutný Erik	23. 08. 1990	Zahradní 356/III., Soběslav
Šťastná Simona	11. 08. 1992	E. Beneše 59/II., Soběslav
Vaněk Roman	04. 10. 1990	Mrázkova 731/II., Soběslav
Veselý Tomáš	30. 05. 1991	Svákovská 22/III., Soběslav
Zápotočná Iveta	04. 12. 1990	Na Vyhlídce 2/III., Soběslav
Závodná Beáta	14. 10. 1990	Tyršova 45, Soběslav
Žáková Markéta	14. 01. 1993	Zahradní 375/III., Soběslav

3.5. Pátá vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Volby 1946

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Výchova demokratického občana

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence k řešení problémů
- kompetence komunikativní
- kompetence pracovní
- kompetence sociální a personální

Cíl hodiny:

Cílem této vyučovací hodiny bude žáky seznámit s prvními československými volbami po 2. světové válce, kdy bylo zakotveno všeobecné volební právo od 18ti let, a kterých se poprvé mohli zúčastnit také ženy. Žáci si uvědomí, jaká volební kampaň byla používána dříve a budou schopni ji aktivně porovnat s dnešní. Zároveň si prohloubí a upevní informace o 2 politických stranách, které znají z hodin dějepisu. Záměrně jsem zvolila Komunistickou stranu Československa, jež hraje v poválečných letech nejdůležitější úlohu v otázce budování nového státu, a dále Československou stranu lidovou, která ze všech 4 tehdejších politických stran byla nejpravicejší. V závěru hodiny si žáci osvojí informace o tom, v čem se odlišují politický systém v roce 1946 a dnes. Velkým přínosem bude pro žáky i samotná práce s textem, která dnešní mládeži dělá poněkud problémy a je tedy potřeba s tímto problémem pracovat.

Potřebné pomůcky:

Pytlík s barevnými kartičkami, obálky s úkoly, texty, lepidlo, nafocené poznámky

Organizační forma:

Skupinová práce

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:1) rozdělení žáků do skupin (5 minut)

- přinesu si s sebou na vyučování pytlíček, ve kterém budu mít nastříhané barevné kartičky
- protože budu potřebovat vytvořit ze žáků ve třídě 5 skupin, budu mít připraveny kartičky v 5 barvách (modré, červené, zelené, žluté a černé)
- počet kartiček bude odpovídat počtu žáků ve třídě (před hodinou si zjistím, zda někdo ze žáků chybí, a podle toho odeberu příslušný počet jednotlivých kartiček)
- ideální počet žáků ve skupině jsou čtyři (toto číslo se však bude reálně odvíjet podle aktuálního počtu žáků daného ročníku)
- žáci se stejně barevnými kartičkami vytvoří skupiny: tato metoda rozdělení do skupin zamezí jednak tomu, aby spolu neustále pracovali ti samí žáci a jednak tomu, aby nenastala situace, že zůstane sám nějaký žák nebo žákyně, které žádá ze skupin nechce přijmout do svého týmu
- při vytváření skupin musím dohlédnout, aby si k sobě sedali opravdu žáci se stejně barevnými kartičkami (může se objevit snaha kartičku si se spolužákem vyměnit a být tak v jiné skupině: nejbezpečnější by bylo, kdyby se každý žák dostavil k učitelskému stolu, vytáhl kartičku a hned se postavil u tabule k patřičné skupině)
- po vytvoření skupin si každá zvolí ze svých řad někoho, kdo vytáhne obálku, na které bude velkým písmem napsána číslice úkolu, na kterém bude skupina pracovat
- obálky budu držet číslicí k sobě ve tvaru vějíře
- poté, co bude mít každá skupina ve své ruce obálku s úkolem, zaujme své místo a začne s vypracováváním úkolu

2) úkoly jednotlivých skupin v obálkách (15 minut)

1. skupina: Stručně představte kandidáty KSČ a základní body strany, kterými se snaží působit na své potenciální voliče.
2. skupina: Shrňte představy, jaké měli komunisté před volbami, hlavní hesla a jak reaguji na volební kampaň ostatních politických stran.
3. skupina: Porovnejte výsledky voleb, poreferujte o zveřejnění výsledků v Jihočeské pravdě a Hlasu lidu a seznamte s nimi ostatní spolužáky.
4. skupina: Představte základní body Československé strany lidové, kterými se snaží působit na své potencionální voliče.
5. skupina: Představte ostatním stručně kandidáty Československé strany lidové, jejich ideje a co strana před volbami sleduje.

- každá skupina dostane text z dobových novin, se kterým bude pracovat
- stěžejní částí úkolu je: články přečíst a zachytit nejdůležitější informace, se kterými potom skupina seznámí zbytek třídy
- zatímco žáci pracují na zadaném úkolu, zapíší do třídnice
- po celou dobu skupinové práce jsem žákům plně k dispozici, kdyby něco potřebovali

3) prezentace výsledků (15 minut)

- každá skupina bude mít za úkol prezentovat svým spolužákům to, k čemu při společné práci žáci dospěli
- je na žácích, jak prezentaci pojmu: a) mohou si zvolit svého zástupce, který za skupinu vystoupí a seznámí nás s výsledky skupiny, nebo b) mohou si mezi sebou rozdělit, kdo co řekne
- důležité je prezentovat jasně a stručně to, o co ve článku jde, co se dočetli tak, aby to korespondovalo se zadaným úkolem
- cílem cvičení není přesně a detailně představit vše, o čem se v článku píše, nýbrž vybrat z něj ty nejpodstatnější body, se kterými seznámí ostatní
- žáci se musí naučit odlišit podstatný text od nepodstatného: z těchto důvodů bude mít každá skupina na prezentaci pouze 3 minuty

4) shrnutí a výklad (10 minut)

- na základě předchozí prezentace samotnými žáky si zopakujeme, proč byly první volby po 2. světové válce tak důležité (šlo o to, kdo bude udávat v nové republice tempo a směr, znovu si připomeneme, která strana volby vyhrála, dále upozorním na možnost práva jít volit pro všechny, tedy pro mládež i ženy od 18 let)
 - zmíním se i o systému tzv. bílých lístků, které mohli voliči při volbách odevzdat, pokud nesouhlasili s prací politických stran národní fronty
- zopakujeme si, co to byly a k čemu sloužily dekrety prezidenta republiky (toto by měli žáci znát z hodin dějepisu), žáci by si rozhodně měli připomenout:
 - do voleb 1946 jimi byl řízen stát
 - jedná se o nařízení, která měla platnost zákona
 - dekrety prezidenta republiky nebyly vydávány z prezidentovy vlastní iniciativy – dekrety mohla navrhnout pouze vláda
 - mezi důležité dekrety patří dekrety znárodňovací, pomocí nichž došlo k zestátnění klíčového průmyslu (především doly, banky, pojišťovny a velké podniky)
- k poválečnému politickému systému si připomeneme, že:
 - v čele státu stál prezident republiky (děti by samy měly doplnit, že prezidentem byl Dr. Edvard Beneš), který disponoval dekretální mocí
 - vláda: v Československu fungovaly 4 politické strany, a sice Komunistická strana Československa, Československá strana lidová, Československá strana sociálně demokratická a Československá strana národně socialistická, které byly sdružené v Národní frontě, opozice neexistovala – s odkazem na předchozí prezentaci si připomeneme výsledky voleb
 - moc zákonodárná: nejprve v rukou tzv. Prozatímního národního shromáždění, po volbách v roce 1946 v rukou Ústavodárného národního shromáždění (300 členů), hlavním úkolem bylo přijetí nové ústavy, neboť se do této doby vycházelo z ústavy 1920

- moc soudní: existoval národní soud v Praze a Bratislavě (jeho hlavním úkolem bylo soudní řízení s protektorátní vládou), dále tu byly lidové soudy (možnost soudit udavače) a mimořádný lidový soud (určen pro souzení nacistů) – soudy disponovaly možností udílet trest smrti (u tohoto bodu se pozastavíme a uděláme si anketu, kdo je pro a kdo proti trestu smrti a proč)
- z časových důvodů dostanou žáci nafocené poznámky na papíře, které si v závěru hodiny vlepí do sešitu, aby se nestalo, že je někdo ztratí (lepidlo by měl mít u sebe každý žák, ale přesto lepidlo sama přinesu, kdyby se objevili nějakí zapomnětlivci)

Pod praporem práce pro republiku, jdeme my, komunisté do voleb.

Šťěstí a blahobyt již. Čech v práci a jednotě nás všech.

Jihočeský kraj obývá pracovitý a mírumilovný lid. Ale také lid statečný. Sama příroda mu dala tvrdé pohraniční hory a hluboké hvozdy, aby ochránily srdce české země. Jihočeský lid rosti tvrdě. Osud se nikdy s ním nemazlíl.

JIHOČESKÝ LID VYDRŽEL A NEKLESL.

My, komunisté, věrní revolučnímu odkazu slavných rebelů Zikavých, selaské vzpouře Kubaty z Blatna, národním a pokrokovému odkazu Husa, Štátního a Chelčického, rozvinuli jsme všechny živé a pokrokové hodnoty v boji za svobodu a právo lidu, za šťastí a blahobyt národa.

ZA PRÁCI KOMUNISTŮ MLUVÍ SKUTEČNOSTI.

Je KSC v jižních Čechách ukazovala lidu od začátku, vždy a všude správnou cestu, stála vždy v čele boje proti zrádcům národa, Beranovi, Háchovi a Hrubému, v čele těch, kteří

nikdy se neoklonili před nepřítelům a položili nestřílně oběti a životy za svobodu národa.

V tomto boji s okupanty a zrádci strana se stala tmelem jednoty národa a aktivního odporu na českém jihu.

BYLI JSME S LIDEM V DOBÁCH UTRPENÍ A ODBOJE, JSME S LIDEM PŘI VYSTAVBĚ ZÁKLADŮ NOVÉHO LIDOVÉHO A DEMOKRATICKÉHO STATU.

Parádkou fašismu, na které hlavní podíl má slovní Rudé armády, byl osvobozena metropole jižních Čech, České Budějovice, ostatní města, městečka, vesnice a vsinky v celém jihočeském kraji. Tím byla umožněna národním výborům, které se tvořily v podzemí s iniciativou komunistů, aby uchopily moc.

TAK SE STAL JEDINÝM ZDROJEM STATNÍ MOCI LID.

Národní výbory budují v práci a jednotě lidu šťastí a blahobyt jižních Čech.

DŮSLIČNĚ ODSUNUJEME NĚMCE.

Tak vstoupí do českého lidu rodnou zem od na samý kraj hranic.

OSTROU ME LIDEM ZENEME CIZÁCKOU SLECHTU A ZRÁDCE.

Vzali jsme půdu Buquoyovi, Czerninovi, Schwarzenbergovi,

Kinskému, Thun-Hohensteinovi, Beranovi a Hrubému a odevzdali jsme statisíce hektarů půdy drobnému jihočeskému zemědělci. Netvoříme sbytkové statky.

TAK ODČINILI JSME V JIŽNÍCH ČECHÁCH BILOU HORU. TAK BUDUJEME Z JIŽNÍCH ČECH PĚNOU HRÁZ ČESTVI, POKROKU A SLOVANSKÉ DRUŽBY NA ZÁPADĚ PROTI ZPUPNÝM GERMANŮM.

Jihočeský lid šel v bídě a nedařích, poněvadž musil odcházet za prací daleko od svých domovů.

JIHOČESKÝ LID PROTO S NADŠENÍM PŘIJAL ZESTÁTNĚNÍ PRŮMYSLU.

Zestátnění tužkoren v Č. Budějovicích, České zbrojovky a tečoran ve Strakoncích, smetloven v Č. Budějovicích, papíren v Pečcích a Loučvicích, kovoprůmyslu ve Velešíně, jihočeských pivovarů a jihočeských elektráren jest zárukou zvýšení životní a kulturní úrovně jihočeského lidu.

Plázením tevány na hodinky »Messap« do Č. Budějovic, zřízením velké hydroelektrárny na Kapličku, vybudováním železničního spoje Č. Budějovice - Traubaň - J. Hradec, vybudováním transverzály Prochátice - Strakonice - Březnice, zřízením spoje Č. Velenice - Nové Hradce - Kaplice - C. Krumlov, rozsáhlou elektrifikací jižních Čech, zlepšením stavu silnic a zastílením autobusových spojů

ROZVINEME V JIŽNÍCH ČECHÁCH ŽIVÝ HOSPODÁŘSKÝ ŽIVOT,

aby náš lid našel dostatek chleba v jihočeském kraji.

POMŮŽEME JIHOČESKÉMU ZEMĚDĚLSKÉMU LIDU,

ktejž tak těžce hospodáří pro nepřízeň přírodních podmínek a má proto nižší životní úroveň než zemědělci v jiných částech naší vlasti.

ODSTRANIME ZAOSTALOST NAŠI VESNICE

elektrifikací celého jihočeského kraje, zřízením kulturních domů,

rozšířením strojových stanic a vybavením drobných hospodářství potřebnými hospodářskými stroji.

ROZŠÍRIME CHOV PRIVOTŘIDNÍHO DOBYTKA

plánovitým a vsorným pastvinářstvím v našem pohraničí. Tímto zvýšením živočišné výroby rozšíří se i základna zemědělského podnikání a blahobytu zemědělského lidu. Umožní se tím totiž zolazení mlékařství, sýrařství, koželužen a výroby oškvocích lótek.

ULEHČIME TĚŽKOU PRÁCI ZEMĚDĚLCŮ A ROLNICKÉ ŽENY

slevněním strojů, dohadováním elektrisace, zřízením žehliren a správkáren, vybudováním dětských jeslí v době nejpříznivějších prací.

ZŘÍDIME KULTURNÍ DOMY NA NAŠI VESNICE.

aby vesnický lid mohl šit kulturněji a našel doma vhodnou základnu po těžké dřině.

CHRÁNIME SOUKROMÉ VLASTNICTVÍ

zemědělců, obchodníků, živnostníků a drobných podnikatelů. Bojujeme proti velkošlechtě a různým jiným kořistníkům.

ZAHAJUJEME BOJ O SNÍŽENÍ CEN,

nebať postupným snižováním cen životních potřeb budeme postupně zvyšovat blahobyt našeho lidu.

PŘIPRAVUJEME VELIKÉ DILO NÁRODNÍHO POJIŠTĚNÍ,

ktejž má zabezpečit všechny vrstvy národa, dělníky, rolníky, inteligenci, obchodníky a živnostníky pro případ nemoci, úrazu a stárosty.

My komunisté jsme nikdy pracujícímu lidu nic neslibovali. Říkávali jsme vždy jihočeskému lidu, že musí sám bojovat, aby si vydobyl víc chleba, tepla a spokojenější život. Abychom mohli

spinit všechny úkoly, potřebujeme národní jednotu a musíme všichni hodně pracovat. Jsme přesvědčeni, že dosavadní náš rest je správně.

BYLI POLOŽENY DOBRÉ ZÁKLADY.

Budeme proto usilovat, aby dosavadní kurs naší politiky byl udržán a upevněn. Budeme důsledně provádět a rozvíjet všechno to, co bylo započato naší národní a demokratickou revolucí.

PRÁCE — TO JE HLAVNÍ OBSAH NAŠI POLITIKY. POD PRAPOREM PRÁCE PRO REPUBLIKU JDEME MY, KOMUNISTÉ DO VOLEB.

Nechť jihočeský lid posoudí naši činnost a politiku. Dovedli jsme pro republiku umrat, dovedli jsme se bit, dovedem pro republiku pracovat.

VOLEBNÍ VÍTEZSTVÍ KOMUNISTICKÉ STRANY BUDE ZÁROVEŇ I VÍTEZSTVÍM LIDOVÉ A DEMOKRATICKÉ REPUBLIKY.

Komunistická strana Československa, rodná strana českého lidu, v nejušším souladu s spojením s lidem našim budovatelešskou prací

ŠTĚSTÍ, BLAHOBÝT A JASNOU BUDOUCNOST JIŽNÍCH ČECH.

Nechť celý národ 26. května posoudí naši práci a politiku. Jen si zachovajeme jednotu, jen družně a obětavě pracujeme. Pracujeme tentokrát pro sebe a pro své děti. Z naší práce nebudou bohatnout Buquoyové, Schwarzenbergové, Czerninové, bankéři, promyslníci a karteláři.

Z NAŠÍ PRÁCE BUDE BOHATNOUT NAŠ JIHOČESKÝ KRAJ, NAŠ LID, KAŽDÝ Z NÁS.

Kdo tedy chce vybudovat z jižních Čech šťastný a spokojený domov všeho pracujícího lidu, odevzdá 26. květně hlasovací lístek komunistům.

Útoky nepřátel nás nesmí zmýlit.

Od voleb nás ještě dělí jeden týden a přece jsme stále prvi v jednom: ve slušném a poctivém vedení volební kampaně. Do čela našich volebních hesel jsme postavili: »Republika více práce — to je naše agitace«. Slova našeho hesla uvádějí v život pracovní brigády, které opravují stroje rolníkům, závodní organizace naší strany, které právě ve volební kampani činí všechno, aby v jejich zdvodech byla zvýšena výroba. I dobrovolné pracovní skupiny místních organizací KSČ činí všechno, aby zkrášlily své ulice a svá města a odstranily poslední trosky a špínu, které zbyly po nacistech.

Ano, my komunisté, o kterých hlásal kdysi prodejný tiak, že se štítíme práce, pracujeme zdarma ve volných dnech pro naši republiku, pro národ. Komunisté odpracovali zdarma pro republiku miliony pracovních hodin.

V projevech našich řečníků, v mluvě našich letáček a plakátů není pofouchlých a jedovatých útoků a nadávek. Je v nich rozvážná a moudrá řeč naší strany s výzvami k utužení svaté národní jednoty a k společnému pracovnímu úsilí, které zajistí šťastný a spokojený život celému národu.

Jak zoufale se snaží všichni nepřátelé naší národní jednoty rozpoutat nízký volební zápas, ve kterém by nešlo o program, o zásady a vykonanou práci, ale kde by se sía stran měla výkonností hlasivek femeslných mluvčů a kupou vymyšlených pomluv! Jak rádi by ti, kteří vyli s ulky po Mnichovu a ani pratem pro republiku nehnuli po 5. květnu m. r., přenesli volební diskuse na jiné pole. Aby se již nemluvílo o tom, kdo bojoval a kdo přisluhoval, o tom, kdo pracoval a kdo jenom kritisoval. Ohtěli by, aby došlo k hádkám a sporům, aby si jednotlivé strany navzájem rozbijely schůze a umlčovaly řečníky.

Nejsme ještě na konci volební kampaně. Budeme ještě svědky různých výstřelků a provokací. Avšak již dnes můžeme ujistiti každého, že komunisté nebudou tak hloupi, aby sedli na lep hnuým provokacím a dali komukoli mož-

nost, aby po volbách omlouval svoji porážku terorem z naší strany.

Víme velmi dobře, že ve volbách jde o celou budoucnost republiky. Nám jde o to, abychom získali nejenom hlasy příslušníků našeho národa, ale především jejich důvěru a uvědomělou spolupráci při výstavbě republiky. Chceme získat příslušníky druhých politických stran, kteří za okupace spolu s námi skutečně bojovali proti nacistům a spolu s námi trpěli v koncentračních táborech, aby nám ve volební kampani i po volbách ještě více pomohli v upevňování národní jednoty, tak druze vybojované.

Víme, že mluvíme z duše celého národa, jestliže přes všechny útoky, které jsou proti nám vedeny, stále, i ve volební kampani, vynakládáme všechno své úsilí, abychom národní jednotu upevnili a společnou práci utužili.

Víme, že náš národ, poučen strašným utrpením z okupace, nebude ve volbách soudit podle předvolebních hesel a velkohubých řečí, — ale podle věrných programů a vykonané práce.

Nepochopili-li to jiní, pochopí to po volbách.

My, komunisté, právě proto, že jsme úzce spojeni s národem, se nezmylíme.

Oprava. Ve 20. čísle Jihočeské Pravdy v článku »Kolik máme v jihočeských okresech obyvatel?« se nedopatřením vyskytla chyba v číslech o stavu obyvatel v českobudějovickém okrese. Správné znění: »V českobud. okrese je 107.832 Čechů, 772 antifasistů a 7.805 Němců«. — Ke zprávě znovu podotýkáme, že stav Němců se den ze dne odsuny zmenšuje a počet antifasistů zahrnuje všechny, kteří o přiznání antifasisty žádají. Všem nebylo přiznání dosud uděleno. — Opravujeme další tiskovou chybu v článku »To jsou oni«. Místo »3. února 1938 uveřejnilo České slovo...« jest správně »3. února 1939 uveřejnilo České slovo...«

5. skupina

A) 165

Naši vedoucí kandidáti hovoří...

JOSEF PLOJHAR, lektor, poslanec FAJ, politický sekretář

Byl jsem v posledních týdnech ze všech strán...

trněm a pokročilým faktem. Jistě každý člověk je...

ALOIS SOUKUP, senátor, člen představenstva Kooperativy, poslanec FAJ

Muselo dojít k uzavření pracovního úřadu...

si tedy za své vyznává, aby mohl pokračovat...

JAN MAREK, senátor, místopředseda ÚD, politický sekretář

Zemědělcům způsobilých lidí a pracovníků...

Práci, trvalou od člověka do člověka. Na...

BOHUMIL ŠUP, senátor, poslanec FAJ

Samozřejmě podniká jako každý a přitom...

naprosto nepřijatelné, aby člověk do svého...

MARIE MARESOVÁ, členka představenstva ÚD, členka FAJ

Shledává jsem se s politiky velmi často...

byla vlna. Ony stěžížijí svým životem...

JAN VLČEK, člen představenstva ÚD

Revolučnímu krádeži výnosů ze strany...

ve svých vyznáních. V těchto podmínkách...

3.6. Šestá vyučovací jednotka

Téma hodiny:

Reklama dříve a dnes

Třída:

9. ročník základní školy

Průřezové téma:

Mediální výchova

Rozvíjené klíčové kompetence:

- kompetence komunikativní
- kompetence pracovní
- kompetence sociální a personální

Cíl hodiny:

Cílem hodiny je ukázat žákům, jaká reklama byla v novinách přítomna dříve a jakou podobu má v novinách reklama dnes. Na konkrétních příkladech si probereme na první pohled jasné rozdíly, odlišující reklamy daných období. Současně si ukážeme, jak reklama ovlivňuje náš každodenní život, ať již chceme nebo nechceme.

Potřebné pomůcky:

Rozstříhané kartičky reklam ze současných a poválečných novin

Organizační forma:

Samostatná práce, skupinová práce

Předpokládaná časová délka realizace:

45 minut

Vlastní průběh hodiny a její konkrétní časové rozvržení:

1) samostatná práce a stanovení rozdílů reklam (15 minut)

- každý žák dostane 20 kartiček, na kterých bude 10 kartiček s reklamou ze současných novin (Táborský deník) a 10 kartiček s reklamou z poválečných novin (Jihočeská pravda a Hlas lidu)
- protože budou všechny kartičky promíchané, bude hlavním úkolem žáků vytvořit z reklam dvě hromádky
- na jedné hromádce budou ty reklamy, o kterých si žáci myslí, že by je dnes mohli vystříhnout z novin, na druhé hromádce pak budou logicky ty reklamy, které bychom v dnešních novinách hledali jen velmi stěží
- rozřídění reklam by žákům nemělo činit problémy, neboť jsou na první pohled na reklamách vidět zřetelné rozdíly
- poté, co budou žáci s tříděním hotovi, zkontrolují si své výsledky se svým spolužákem v lavici (z těch, co sedí sami, uděláme také dvojice, popřípadě trojice, aby se mohli zapojit do kontroly)
- po stanovené době si řekneme správné řešení společně
- následně budou mít žáci před sebou již správně rozložené reklamy – při pohledu na ně budou říkat vše, co je napadne za rozdíly, když se na kartičky podívají (velikost, barevnost, grafické zpracování, počet informací,...)
- zároveň budu chtít vědět, které reklamy, jež mají před sebou, se jim líbí, které ne a proč

2) žebříček televizních reklam: 1. část (5 minut)

- abychom si dokázali, jak reklama neustále působí na každého z nás, dostanou žáci další úkol
- jelikož se k nejnámějším reklamám řadí televizní reklama, budou všichni muset zapátrat v paměti a vzpomenout si na 6 reklam: na 3 reklamy, které se jim líbí nebo které je rozesmějí, a na 3 reklamy, které považují za nudné a které radši přepnou, když je zrovna vysílají: své typy napíší na čistý kousek papíru
- na papíře jasně oddělí nejlepší a nejhorší reklamy tak, jak je vidí každý z nich

- v závěru této části papír se svými typy všichni odevzdají (je na každém, zda se podepíše nebo zda to odevzdá jako anonym)

3) vlastní reklama (15 minut)

- žáci dostanou další úkol: tentokrát ve dvojicích vymyslí nějakou svou reklamu
- celý úkol bude ponechaný zcela na fantazii žáků: je jedno, zda se bude jednat o:
 - a) televizní reklamu či o reklamu do novin
 - b) vlastní slogan nebo nové logo pro určitý výrobek, službu apod.
- kromě vytvoření své reklamy se musí dvojice také dohodnout na prezentaci svého nápadu před zbytkem třídy
- zatímco žáci pracují, sestavím žebříček NEJ reklam podle odevzdaných lístečků – tedy podle toho, jak to vidí samotní žáci: výsledky napíšu zezadu na tabuli, aby se žáci zbytečně nerozptylovali
- žáci ukončí práci na své reklamě: jelikož záleží na pojetí, které si jednotlivé skupinky zvolily, najdou se jistě takové dvojice, které budou již mít hotovo a 15 minut pro ně bude dlouhých, budou však také tací, kterým vyměřený čas na zpracování jejich nápadu nepostačí
- ti, kteří reklamu nestihli dodělat, dodělají si jí do příští hodiny
- všichni si do další společné hodiny také promyslí, jak co nejlépe svůj nápad prezentovat ostatním (nevylučuje se sehrání vymyšlené reklamy)

4) žebříček televizních reklam: 2. část (10 minut)

- otočím k dětem tabuli, kde bude sestaven aktuální žebříček NEJ reklam tak, jak je daná třída vidí
- u reklam se pozastavíme, žáci mi řeknou, o jakou reklamu se jedná, na jaký výrobek, službu, zboží... co se jim na té či oné reklamě líbí, nebo proč jí zařadili mezi ty nepovedené (všechny reklamy bude pravděpodobně znát celá třída, což bude jeden z důkazů, že reklama opravdu doprovází celý náš život)

Na poště rádi úředně ověříme i vaše podpisy a listiny

Na téměř 1 000 poštách po celé zemi vám nabídneme rychlé úřední ověření podpisů a listin. Místo státní notáře stačí navštívit poštu označenou logem Czech POINT. Přijďte kvykat. Vyjdeme vám vstříc.

Česká pošta

aluplast KAPLICE

**PLASTOVÁ OKNA
HLINÍKOVÁ OKNA DVEŘE A STĚNY
PLASTOVÉ PLOTY**

Děkujeme zákazníkům za projevenou přízeň a přejeme všem krásný Vánoce, mnoho štěstí, zdraví a spokojenosti v novém roce 2013.

Nezapomeňte: leden a únor - zimní slevy!

Dejte jim svou tvář! Staňte se hvězdami E.ON Rodinného fotbalu a dalších našich aktivit.

Kartičky reklamy z poválečných novin¹⁶⁹

**Československá spořitelna
Československá záložna
Lidová záložna v Č. Budějovicích
Ohresní záložna hospodářská v Č. Budějovicích
Všeobecná záložna v Č. Budějovicích**

150 LET
československého piva z Měšťanského pivovaru
založeno r. 1745
pod záštitou společnosti ČSK. BUDĚJOVICI
Tomasova 14-112

**TISKÁRNA
KNIHARSTVÍ
& KVALIFIKOVANÉ
BAGRY PAPÍRY A SÁDKY
TOMÁŠ
SCHWARZ
ČESKÝ KRUMLOV
LÁZEŇ**

**SMOLÁVY OBLECE
Páť ZA VEŽI
Č. Budějovice, Hlavenec**

**J. Pokorný
Hod. Křižan. Křižan.**

**Květinová síň
Josef Štěpánek
Jiřetice, Písecký újezd
Dělné n. p. 100
481 000 000**

**PODTEHRAN
KUNDITE ZECHCEME
SLOUŽIT JAKO OBČI**

DOBŘÍ JAROKA

**Možná dáma
L. SMĚTANA
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

**Kája Kája
Písáčka
do parníku**

¹⁶⁹ Reklama, *Hlas lidu*, 1947, roč. III. (36.), č. 35, příloha.
Reklama, *Jihočeská pravda*, 1945, roč. I., č. 27, s. 4.

IV. Závěr

Úkolem této diplomové práce byla analýza periodického tisku na Českobudějovicku v letech 1945 – 1947. Práce byla zaměřená na periodika Jihočeská pravda a Hlas lidu. Na jejich podkladě jsem se pokusila přiblížit významné poválečné události, se kterými se muselo Českobudějovicko a vůbec celé jižní Čechy vyrovnávat. Využita byla metoda obsahová a komparativní.

Základní podmínkou sepsání této práce bylo přečtení jednotlivých vyšlých čísel obou periodik. Čtení novin bylo sice po stránce časové velmi náročné, ale zároveň bylo také obrovským přínosem. Po začtení se do jednotlivých článků se člověk opravdu přenesl do nelehké poválečné doby plné mírového nadšení, těžké práce a postupného budování nového státu. Mnohé články byly zajímavé a plné nových informací, jiné byly naopak úsměvné. Úsměvné snad proto, že byly tolik příznačné tomu, co známe z pozdějších novin a dalších mediálních zdrojů komunistické strany. Ačkoliv Jihočeská pravda náleží komunistické straně Československa a Hlas lidu Československé straně lidové, byla mnohá témata k nalezení v obou periodikách. Existovala však i taková, která se odvíjela od samotné povahy těchto politických stran a promítla se samozřejmě i v tisku. Určitým příkladem může na jedné straně posloužit nadšení Jihočeské pravdy pro dvouletku či pro sjednocení sportu a mládeže, na druhé straně to může být v Hlasu lidu důraz kladený na ženu a vůbec rodinu a rodinný život či upozorňování na konané křesťanské poutě a svátky.

Původně bylo mým plánem zhodnotit, které noviny se četly lépe. Nyní však, na konci práce, nejsem tohoto úkolu vůbec schopná. Každé z těchto periodik má své určité dobové kouzlo, kterým své čtenáře i v dnešní době strhne k prohlídce historických událostí. V dnešní době vysoké nezaměstnanosti, úpadku kultury na vesnicích, nedostatku dětí, zavírání škol a podniků, které vždy poskytovaly pracovní příležitosti pro velký počet lidí, je až neuvěřitelné, že existovaly doby, kdy se toto všechno vytvářelo a zakládalo. Doba, kdy se lidé v novinách dočítaly o zřízení nových jeslí a podnikových mateřských školek, jež měly ulehčit ženě dobu věnovanou zaměstnání. Zprávy o hledání nových prostor pro školní účely, domovy mládeže, přijímání nových odborníků do podniků, firem i kanceláří a stavění kulturních domů na vesnicích zní dnes opravdu skoro až neskutečně. Kam zmizela snaha zabránit masovému odlivu

obyvatel z vesnic do města? Kde je podpora zemědělství, které bylo vždy pro jižní Čechy tolik příznačné a charakteristické? Co se stalo s mnohými venkovskými školami a kulturou? Proč se dováží maso a další suroviny, které jsme schopni si zde sami vypěstovat, ze zahraničí? Proč dochází k zavírání podniků a propouštění dalších lidí, kteří tak budou nuceni stěhovat se za prací a zanechávat za sebou opuštěné domy? Kde je spolupráce lidí a ohled na ostatní? Toto všechno jsou otázky, které mi automaticky vytanuly na mysl při čtení novin, prosycených touhou vytvořit si klidný a spokojený domov. To odhodlání tvrdě pracovat, ale nezapomenout ani na zábavu. Umíme to vlastně ještě dnes?

Vybrat ze všech čísel ta nejzajímavější témata nebylo vůbec jednoduché. Každá problematika, která musela být v povalečných letech na jihu řešena, by si jistě zasloužila svou pozornost. Myslím však, že se mi nakonec podařilo, zaměřit se na ty nejdůležitější historické události a přiblížit tak dobový pohled médií na danou situaci.

V praktické části jsem se snažila využít poznatky získané čtením těchto periodik pro přípravu hodin na základní škole. Jednotlivé přípravy jsem bohužel neměla možnost vyzkoušet a realizovat v praxi, nicméně jsem se je snažila vytvořit tak, aby byly ihned k použití ve výuce. Samozřejmě, že je každá třída originál a v každé třídě reagují na tutéž hodinu jinak. Je proto pravděpodobné, že se bude muset návrh výukové jednotky konkrétní třídě přizpůsobit. Podstata však zůstane stále stejná. Myslím, že tyto navržené koncepce hodin mohou dobře využít jak základní školy, tak i víceletá gymnázia.

V. Literatura a zdroje

BALÍK, S., HLOUŠEK, V., HOLZER, J., ŠEDO, J., Politický systém českých zemí 1848 – 1989: Politický systém Československa 1945 – 1948, 1. vyd., Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2003, 180 s., sv. č. 9, ISBN 80-210-3307-X, s. 129- 130.

Encyklopedie Českých Budějovic, 2. rozš. vyd., editor Miroslav Novotný, České Budějovice: Nebe, 2006, 672 s., ISBN 80-239-6706-1.

LUŇÁK, P., PEČENKA, M., AUGUSTA, P., Dějiny moderní doby II.: učebnice pro základní školy, 1. vyd., Praha: SPL - Práce, 2000, 117 s., Učebnice pro základní školy (Albra), IBSN 80-86287-27-0, s. 29-30.

Prameny:

Jihočeská pravda 1945, Orgán KSČ v Českých Budějovicích

Jihočeská pravda 1946, Orgán KSČ v Českých Budějovicích

Jihočeská pravda 1947, Orgán KSČ v Českých Budějovicích

Hlas lidu 1945, Krajsový orgán Československé strany lidové pro jižní Čechy

Hlas lidu 1946, Krajsový orgán Československé strany lidové pro jižní Čechy

Hlas lidu 1947, Krajsový orgán Československé strany lidové pro jižní Čechy

Internetové zdroje:

ČSSD [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební manifest ČSSD ke krajským a senátním volbám 12. a 13. října 2012. Dostupné z WWW: <www.cssd.cz/data/files/cssd_manifest_2012.pdf>.

JIRÁK, Jan. PAVLIČÍKOVÁ, Helena, Doporučené očekávané výstupy. Mediální výchova v základním vzdělávání. In: Doporučené očekávané výstupy. Metodická podpora pro výuku průřezových témat v základních školách. Praha: Výzkumný ústav

pedagogický 2011, s. 73, ISBN 978-80-87000-76-2. [online].[cit. 2012-12-19].
Dostupný z:

<http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2011/08/medialni_vychova.pdf>.

ODS [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Šance pro zodpovědné. Program pro krajské a senátní volby 2012. Dostupné z WWW: <www.ods.cz/docs/programy/sance-pro-zodpovedne.pdf>.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2012-12-19]. Dostupné z WWW: <http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf>.

Středočeský krajský výbor KSČM [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební program 2012. Dostupné z WWW: <sckr.kscm.cz/index.asp?thema=5989&=>>.

TOP 09 [online]. 2012. [cit. 2012-12-19]. Volební program. Dostupné z WWW: <www.top09.cz/regiony/jihocesky-kraj/nova-polozka-6/volby-do-krajskeho-zastupitelstva-2012/volebni-program/>.

VI. Seznam příloh

- 1) Jihočeská pravda, 1945, ročník I., číslo 1, titulní strana
- 2) Jihočeská pravda, 1947, ročník III., číslo 1, titulní strana
- 3) Hlas lidu, 1946, ročník II. (35.), číslo 1, titulní strana
- 4) Hlas lidu, 1947, ročník III. (36.), číslo 1, titulní strana

JIHOČESKÁ PRAVDA

ORGAN KOMUNISTICKÉ STRANY ČESKOSLOVENSKE V ČESKÉ BUDĚJOVICI

České Budějovice 18. května 1945 Ročník I Číslo 1 Cena 1 koruna

Она здравствует непобедимая Красная Армия!

Stalin 1935 I. V. Zina

Prezident ČSR Dr. E. Beneš

Gvidijonovnikuz Rudé armády Sotcovskij

Tři osobité znaky Rudé armády

(Přeloženo ze dvou sovětských článků z časopisu Rudé armády 23. srpna 1938)

... (text continues) ...

... (text continues) ...

... (text continues) ...

ČEST A SLÁVA RUDÉ ARMÁDĚ!

